

Sisustustrendinä Aalto

Ajatonta ja kestäväää sisustamista

Instagram-kodeissa

Anni Suominen

Maisterintutkielma

Taidekasvatus

Musiikin, taiteen ja kulttuurin
tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Tammikuu 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis- yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Anni Suominen	
Työn nimi Sisustustrendinä Aalto: Ajatonta ja kestävää sisustamista Instagram-kodeissa	
Oppiaine Taidekasvatus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika 1/2024	Sivumäärä 84 + lähteet ja liitteet
Tiivistelmä <p>Sisustamiseen kiinnitetään nykypäivänä paljon huomiota ja sosiaalinen media on vahvistanut sisustustrendien näkyvyyttä. Tutkielmassa tarkastellaan nykypäivän sisustamiskäyttäytymistä esteettisenä käytäntönä ja arkeen kuuluvana toimena. Näin selviää, millaista merkityksellisyyttä sisustaminen prosessimaisen luonteensa avulla tekijälleen tuottaa, ja kuinka se toimii kodin rakentamisen keinona. Aalto-huonekalujen tarkastelu on tutkielman tapaustutkimuksellinen juonne. Vuoropuhelussa Instagramin kanssa, ne muodostavat harrastuksellisen toimintakokonaisuuden ja tuovat esille henkilökohtaista kiinnostusta. Arjen estetiikka ja esteettiset käytännöt tarjoavat tutkimukselle teoreettisen viitekehyksen, jonka valossa täsmennetään fenomenologisen linssin läpi tulkittuja tutkimushavaintoja.</p> <p>Aino Marsio-Aallon ja Alvar Aallon huonekalut ovat suomalaisen huonekalumuotoilun kiistattomia klassikoita. Kestävinä, ajattomina ja yksinkertaisen kauniina ne ovat säilyttäneet arvonsa suomalaisten kulutus- ja sisustamistottumuksissa vuosikymmenestä toiseen. Työ avaa kuvaa nykyajan sisustusbuumista, jossa Aalto-huonekalut nousevat esille. Se selvittää, miten Instagram-kodit ilmentävät Aaltojen ideologisia ihanteita. Ideologiat punoutuvat yhteen haastateltavien kotitarinoissa, joissa puhutaan kestävydestä, ajattomuudesta sekä visuaalisesta kauneudesta.</p> <p>Tutkielmassa kuvataan sisustajien suhdetta kotiympäristön käytettynä hankittuun esinemaailmaan ja sen merkityksiin. Aineistot avaavat kokemuksia, joita sisustamistoiminta synnyttää. Lähivuosina ihmiset ovat yhä enenevässä määrin kiinnostuneet kestävästä elämäntavoista, mikä näkyy hyvin myös aineistossa intona hankkia huonekaluja käytettynä. Suhde vintage-huonekaluihin muodostuu mm. tarinoiden, käytännöllisyyden ja kauniin ajanpatinan kautta. Tutkielma nostaakin esille Instagram-käyttäjätilejä, joiden sisältö keskittyy erityisesti käytettyjen huonekalujen suosimiseen ja Aaltojen muotoiluun. Näin sisustaminen näyttyy populaarina toimintana ja trendeihin kytkeytyvänä.</p> <p>Aiempiin tutkimuksiin nojautuen sekä aiheeseen kytkeytyviä teorioita tulkiten työssä selvitetään teemahaastattelun keinoin sisustamisen ja Aaltojen muotoilun merkitystä haastateltaville. Otokseen lukeutuu kaksi Instagram-tilien kautta valittua yksilöhaastattelua sekä yksi Aalto-keräilijän asiantuntijahaastattelu. Instagramiin sisältöä tuottavien yksityishenkilöiden haastatteluja tukevat heidän julkisten tiliensä kuvat, jotka osaltaan havainnollistavat sisustamiskäytäntöjä.</p>	
Asiasanat esteettiset käytännöt, arjen estetiikka, sisustaminen, Alvar Aalto, Aino Marsio-Aalto, Artek, Instagram, design, vintage, asuminen, koti, elämäntapa, kestävä kulttuuri, kiertotalous, harrastus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	2
2	TUTKIMUSTRADITIO JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	5
	2.1 Arjen estetiikkaa	7
	2.2 Esteettisen käytännöt.....	10
3	TUTKIMUKSEN TAUSTA	12
	3.1 Modernia muotoilua ja Artekin suuntaviivoja	13
	3.2 Ekologisuuden trendi	16
	3.3 Instagram tilana ja vaikutteiden väylänä.....	19
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
	4.1 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmät	21
	4.2 Eettiset ratkaisut.....	23
	4.3 Analysointitavat	25
5	HARRASTAEN KOTIA SISUSTAMASSA.....	27
	5.1 Sisustamiskipinän syntyminen.....	30
	5.2 Identiteetti sisustamisen rakennuspalikkana	34
	5.3 Instagramissa näkyväksi tehty koti	38
	5.4 Design-klassikot nykyajan heijastumina.....	43
6	KODIN AARTEITA KULUTTAMASSA.....	48
	6.1 Aalto-huonekalut harrastuksen elementtinä.....	48
	6.2 Muotoilun esteettinen kestävyys	52
	6.3 Aito ajanpatina	56
	6.4 Tarinallisuus ja huolehtiminen.....	58

7	HYVINVOINTI KODIN SISUSTAMISESSA	62
7.1	Arkista estetiikka ja huolehtimista kodeissa	64
7.2	Eskapistista sisustamista	68
7.3	Mielihyvä, tunnelma ja viihtyisyys	74
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	79
9	POHDINTA.....	84
	LÄHTEET.....	85

LIITTEET

ALUKSI

2000-luvulla lapsuutta eläneenä ja siitä eteenpäin nuoreksi kasvaessa, on elämismaailmaani ympäröinyt aina kodinsisustuspuhe, jota on esitetty niin television sisustusohjelmissä kuin myös sisustuslehdissä, joita perheemme sohvapöydältä on aina löytynyt. Kodin kauneutta ja viihtyisyyttä korostetaan näissä julkaisukanavissa ja se nostetaan erityiseen asemaan.

Internetin myötä on minulle lapsuudessa tarjoutunut mahdollisuus käyttää luovuuttani ja ilmentää sisustusintoa erinäisissä virtuaalimaailmoissa, kuten The Sims -pelissä. Jo ennen tätä kodin lattialle rakennettiin suuria kotimaailmoja nukeille ja nukkekotileikit keskittyivät lähinnä sisustamisen rakentamiseen uudelleen ja uudelleen. Olenkin jollain tapaa aina kiinnittänyt huomiota siihen, miltä tilat näyttävät ja millainen oma elinympäristöni on, miten siinä on miellyttävä olla ja miten sitä voisi parantaa.

Nykyisin ihmisten käyttöön on syntynyt yhä lukuisempia kanavia, joiden avulla ammentaa sisustuksellista luovuuttaan ja tukea harrastuneisuuttaan. Instagramin välityksellä silmien eteen on ryöpsähtänyt lukuisia kotiaan jakavien ihmisten tilejä – erinäköisiä, kokoisia ja tyyllisiä koteja – joissa rakennetaan elämän intiimejä tiloja sisustaen, ja samalla luoden ja ilmentäen omaa identiteettiä sisustuksen kautta. Sieltä jokainen voi napsia itselleen sopivat makupalat ja löytää uusia tapoja kotinsa rakentamiseen. Kuvia selaillessa ja kuvatekstejä lukiessa ei pysty suoraan hahmottamaan sitä, miksi tiettyjä sisustusvalintoja on tehty tai mikä innoittaa ihmistä sisustamaan. Tutkimus valottaa tapauskohtaisesti näitä valintoja.

1 Johdanto

Sisustaminen on pinnalla oleva trendi, joka välittyy kaikista lukuisista television sisustamisohjelmista sekä aikakauslehdistä, mutta nykyisin yhä enemmän sisustamisesta viestitään ja se rakentaa omaa maailmaansa myös erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Sosiaalisen median tarkastelu on aivan käsiemme ulottuvilla, älypuhelimissamme. Siellä eteeni on avautunut sisustamisen ”vintage-buumi”, tai Aallon hengessä voisin kuvata sitä sisustamisen probleemina (Aalto ja Schildt 1997a, 80), jossa 1900-luvun puolenvälin design-klassikot näyttelivät suurta roolia. Huonekaluja ja kodin sisustusesineitä etsitään ja hankitaan yhä enenevässä määrin käytettynä. Tämän ilmiön ohella myös monet suomalaisyritykset ovat havahtuneet ihmisten kiinnostukseen menneitä vuosia kohtaan. Se on näkynyt 1900-luvun puolenvälin klassikkotuotteiden uustuotantona (Huusko ja Huttunen 2011, 6). Molemmissa ilmiöissä Aaltojen suunnittelutyön rooli on ollut selkeästi esillä. Miten Aalto-jakkara on säilynyt jatkuvassa tuotannossa 90 vuoden ajan, ja kiinnostus designia kohtaan vain lisääntyy? Näistä lähtökohdista tutkielmani on saanut alkunsa.

Koti on asuinpaikka ja sen sisustuksellinen suunnittelu saa merkityksensä kotitalouden asuminen käytännöissä – siinä, miten asiat sopivat elämismaailmaan, identiteettiin ja arkeen. Sisustamisen kautta kotia kuratoidaan paikaksi, joka tarjoaa fyysistä, sosiaalista ja henkistä turvaa sekä tilan rauhoittumiselle ja voimien keräämiselle. (Johansson ja Saarikangas 2009, 9–10) Usein mielletään, kuinka julkinen tila on vastapainona yksityiselle (von Bonsdorff 1999, 13). Pientä ristiriitaisuutta ajatukseen syntyy, kun Instagramin välityksellä yksityinen koti muuttuu julkiseksi. Toki siinä määrin, kuinka laajasti kotiaan haluaa kuvata ja laittaa esille. Lähdin tutkielmassani käsittelemään sisustamisen kautta rakentuvaa kotia ja sisustamista esteettisenä käytäntönä fenomenologisen näkökulman läpi luettuna, jolloin huomio kohdentuu ihmisen kokemuksellinen suhteeseen ympäröivän maailman kanssa. Samalla sivuan trendin ja tyylin käsitteistöä pohtiessani tämän hetken sisustusprobleemia Instagramissa.

Tutkielmassani syvennyn tapaustutkimuksellisesti suomalaisten sisustuksellisiin kulutustottumuksiin ja tyyliin sen kautta, että keskiöön nousee Aino Marsio-Aallon (1894–1949) ja Alvar Aallon (1898–1976) (Aalto-Alanen ym. 2021) muotoilu osana kodinsisustusta. Aaltojen huonekaluja on aiemmin tarkasteltu lähinnä osana heidän arkkitehtuurityötään, mutta tarkastelemassani otannassa ne ovat irrotettu näistä syntykonteksteistaan. Toki tutkielmaa kirjoittaessani olen huomannut, kuinka Aaltojen muotoilua käsittelevät populaarit artikkelit ovat lisääntyneet mediassa, mikä kertoo aiheen ajankohtaisuudesta. Selvitän Aaltojen muotoilun roolia asuinkäytännöissä, osana muuta sisustusta sekä myös sen osuutta mediakulttuurissa.

Instagram on tärkeä väylä, joka luo ja uudelleen tuottaa kuvaa sisustamisesta ja sen ihanteista. Sisustaminen, jota tutkielmassani tarkastelen, ja jonka osana Aallot ovat, edustaa ihmisten henkilökohtaisia sisustamismielityksiä. Sen rinnalla elää monia eri sisustusmaailmoja ja makuja. Tutkimuksellinen otteeni ei kata siis koko kuvaa sisustamisen kentästä, vaan on yksi olemassa oleva asia. Haluan kuitenkin tutkia, kuinka juuri tässä otannassa näkyvät myös yhteiskunnan arvojen heijastumat ja median rooli. Tartun problematiikkaan siitä, kuinka sisustaminen mielletään usein asujan itseilmaisuksi, tavaksi ilmentää persoonallisuutta ja itseään. Analyysini on osa representatiivista ja fenomenologista tutkimustapaa, jossa paneudun mediaesitysten sekä asujien haastattelujen analyysiin. Sisustamista ja kotiympäristöä Instagramin välityksellä tarkastelemalla pystytään havainnoimaan yksityisen ja julkisen rajaa sekä kotimaisuutta ja kuluttamista – näiden kaikkien vuorovaikutusta.

Tutkielmani tavoitteet jakautuvat kahteen eri suuntaan. Tutkimusongelma, joka ohjaa tutkimustani on etenkin sen ilmiön tarkastelu, jonka näen tässä ajassa *vintage-buumina*. Haluan hahmottaa seikkoja, jotka selittäisivät, miksi suomalaiset design-klassikot tuntuvat nousevan ajassamme uudenlaisen kiinnostuksen kohteeksi. Vaikka tutkimusaineistoni ei pysty tarjoamaan suoria vastauksia siihen, miksi vintage on suosiossa, tavoitteeni on nostaa esille sellaisia elementtejä yhteiskunnassa ja nykysisustuksessa, jotka havainnoivat ajassa näkyvää vintage-intoutumista. Samalla tuon esille sitä, mitkä ovat sellaisia piirteitä ja ideologioita Aaltojen tuotannossa, jotka toistuvat käsittelemissäni nykyajan sisustusihanteissa ja näin kenties

vahvistavat suosiota. Näkökulmani lähtee liikkeelle ilmiön sisäisestä tarkastelusta, jolloin havainnoin design-klassikoiden, erityisesti Aato-huonekalujen, suosiota sisustamista harrastavien ihmisten arkielämän ja Instagramin kuvasisältöjen kautta.

Toinen näkökulma aiheeseen on sisustuksen kokemuksellisuus ja arjen *esteettiset käytännöt*. Perimmäinen tavoitteeni on toteuttamieni haastatteluiden avulla avata sisustamista esteettisenä käytäntönä, eli arjen toimintaa, joka on muodostunut tietynlaiseksi tekemisen tyyliksi. Siten pystyn tarkastelemaan hyvinvointiin liittyviä näkökohtia sisustamisesta, ja sisustamis-harrastuksen pitkäjänteistä roolia ihmisten arjessa sekä sen kulttuurista ja vuorovaikutteista ilmiösua. Lähdin toteuttamaan tutkimusta olettaen, että sekä hyvinvoinnin että kulutuksen teemoista välittyy kuva ilmastokriisistä ihmisten sisustusvalintoihin vaikuttavana tekijänä.

Halusin tutkimukseni avulla selvittää osaltaan sitä, millaiset sisustamisen tavat jäsentävät ihmisten esteettisiä käytäntöjä. Sirpa Uimonen (2019, 137–38) tarkastelee väistökirjassaan kodin tuntua määritteleviä tekijöitä, ja viittaa sisustamisen tapoihin. Hänen toimintamallinsa kodinsisustamisen tarkasteluun oli niin toimiva, että hyödynsin Uimosen määrittämiä näkökulmia tutkielmassani. Tavat voivat keskittyä: oman historian esille tuomiseen esineistön kautta, trendi- ja tarvelähtöisyyteen, itse tekemiseen, keräilyyn, ekologisuuteen tai erinäisten palveluiden käyttämiseen. Kotiin kytkeytyvän kokemuksellisuuden osalta on mielenkiintoista myös se, kuinka digitaalinen ympäristö on osa ihmisten esteettisiä käytäntöjä. Sosiaalinen media antaa vaikutteita sitä käyttäville – mutta kuinka suuri rooli sillä onkaan nykypäivässä oman kodin sisustuksen kontekstissa? Pureudun siihen, millainen vaikutelma kuvista välittyy ja miten asukkaat kuvaavat Instagramin käyttöään – sitä mitä se tarjoaa heille. On kiinnostavaa tutkia, tuoko jakaminen sisustamiseen tai sisustuskokemukseen jotain lisää.

Tutkimuskysymykset:

- Miten 'Instagram-kodit' toteuttavat ja uudelleen luovat Aaltojen ideologisia ihanteita?
- Miten vintage-esineet palvelevat tämän päivän arkea?
- Mitä sisustaminen merkitsee ja antaa tekijälleen esteettisenä käytäntönä?

2 Tutkimustraditio ja teoreettiset lähtökohdat

Minna Sarantola-Weiss ja Kirsi Saarikangas ovat Suomessa sisustamisen ja asumisen aiheisiin paneutuneita tutkijoita. Heidän molempien tutkimusintressinsä ovat sijoittuneet erityisesti 1900-luvun kulttuurillisten muutosten tarkasteluun. Sarantola-Weiss on tutkinut sisustamista sekä kodin muokkaamisen ja kuvaamisen tapoja. Esimerkiksi hänen toimittamansa teos *Yhteiset olohuoneet: Näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949–1999* (1999) syventyy julkisten tilojen arkkitehtuuriin ja sisustamiseen, mutta se sisältää myös hyvää kuvausta kodista, avaa näkemyksiä sisustusarkkitehtuurin historiasta sekä muutoksista kirjan käsittelemällä aikavälillä. Teoksen artikkelit tarjosivat päteviä määritelmiä *koti* -käsitteen ja kodin rakentamisen tarkasteluun.

Saarikankaan tutkimusanti on keskittynyt tarkastelemaan asumisen historiaa, ja etenkin ihmisten käyttämien tilojen rakentumista ja luonnetta. Saarikankaan kirjasta *Asumnon muodonmuutoksia - puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa* (2002) tuli minulle jo hyvin tuttu kandidaatin työtä kirjoittaessani - *Modernin asumisen Suomi jälleenrakennuskaudella: A. Ahlström Oy:n ja Artekin tyyppitalonäyttelyt ajan kodin ilmentäjänä vuosina 1945–1946* (Suominen 2021). Teos avaa modernistisen asunto- sekä kaupunkisuunnittelun suuntaviivoja ja ideologisia näkökulmia. Nykyisin tilan tutkimuksessa painotetaan tilojen sosiaalista ulottuvuutta elettyinä ja merkityksellisinä elämän paikkoina. Tilan ulkoisen olemuksen ohella siellä vietetty aika ja käytännöt rakentavat sitä. (Saarikangas 2006, 11 & 13.) Asuminen ja koti muodostuu fenomenologisesta näkökulmasta käsin tällaisen moninaisen tilassa olemisen kautta.

Aaltojen tuotanto on yleisesti hyvin suosittu tutkimus kohde. Aaltoja ja sisustamista on käsitelty kuitenkin aiemmin enemmän taide- ja muotoiluhistoriasta käsin. Tulen avaamaan tätä historiallista ulottuvuutta seuraavassa luvussa. Sisustamisen näkövinkkelistä on keskitytty paljon jälleenrakennuskauteen – aivan kuten itsekin kandidaatin työssäni - ja sitä seurannei-

siin vuosikymmeniin. Yleisemmällä tasolla sisustamisentutkimus on kohdistunut erityisesti sisustuslehtien aineistopohjaiseen tarkasteluun. Niiden kautta on pyritty hahmottamaan sitä, kuinka aikakauslehdet eivät pelkästään kuvaa kotia ja arkea, vaan ne myös tuottavat uutta kuvastoa. Tällaisia tutkimuksia ovat tehneet esimerkiksi, Aulikki Herneoja väitöskirjassaan, *Jälleenrakennuskauden kodin väritys: arki ja arkkitehtuuri* (2007). Anu Bessonin (ent. Tasikisen) pro gradu *Kuluttaja tuli kotiin: Sisustusihanne yhteiskunnan arvojen heijastumana* (2007) käsittelee sisustamisen suosiota ja sen näkymistä mediassa. Se on erityisesti toiminut kiinnostavana vertailututkimuksena omalle tutkielmalleni, sillä siinä lähestytään sisustamista yhteiskunnallisena ilmiönä.

Tutkielmani tarjoaa uutta näkökulmaa sisustuskulttuurin piirissä, kun tarkasteltavaksi tulevat Instagram-tilit, sisustajien omakohtaiset kokemukset ja tapaustutkimuksellisesti rajaus Aaltojen muotoiluun. Tarkoitukseni on analysoida kuvia ja haastatteluita niin, että ne valottaisivat sitä, mitä tässä ajassa sisustuksellisesti arvostetaan ja miksi. Aaltojen suunnittelutyö on ajassamme vahvasti pinnalla, kuin uuden nousukauden kokeneena. Tähän ilmiöön tarttuminen on siitä syystä ajankohtaista. Vertailen teoreettisen materiaalin avulla, millä tavoin Aaltojen ideologia näyttäytyy Instagram-kodeissa, mutta osaltaan kodit myös rakentavat omaa ideologiaa sisustushanteillaan. Hyödyntämäni temahaastattelun metodi tuo tutkimuksessa asukkaiden – rakennusten sisustajien – äänet kuuluviin. Uusi näkökulma tutkimukseen on myös arjen estetiikan ja uuden tutkimuslinjan, esteettisten käytäntöjen, liittäminen sisustamisen tutkimukseen.

Tutkielmani yhdistää teoriaa käytännöllisyyteen – luen ristiin aiempaa tutkimusta aiheesta ja etsin sieltä lainalaisuuksia, jotka istuvat mukaan tutkimukseeni. Sen ohella myös teoriapohjan löytäminen tutkimukselle on ollut tärkeää. Tulen hyödyntämään arjen estetiikkaa ja kestävyyttä käsittelevissä teemoissa hyödyksi Yuriko Saiton ja Ossi Naukkarisen teorioita. Esteettisten käytäntöjen kenttää avataan erityisesti Pauline von Bonsdorffin ja Anu Bessonin tulkinnoilla. Yi-Fu Tuan kytkeytyy osaksi sisustamiseen liittyvää eskapismia ja esteettisiä käytäntöjä. Kirsi Saarikankaan, Minna Sarantola-Weissin ja Juhani Pallasmaan ajatukset lähestyvät sekä sisustamista yleisemmin että Aaltojen muotoilua.

2.1 Arjen estetiikkaa

Tutkimuksessani käsitellään visuaalista makua, esteettisiä merkityksiä ja niiden näkymistä arjen käytännöissä. Tässä kontekstissa voidaan puhua *arjen estetiikasta*. Eniten tutkimusta aiheesta on kirjoitettu akateemisesti englanniksi, mutta myös Ossi Naukkarinen ja Arto Haapala ovat teemaa käsitteleviä teoreetikoita Suomessa. Käsitteen englanninkielinen vastine on yleisimmin *everyday aesthetics* tai *the aesthetics of the everyday*. (Ilmarinen 2020, 8) Yuriko Saito esittää arjen estetiikan olevan nimensä mukaisesti arkista, minkä vuoksi se kätkee sisäänsä arjen elämismaailmojen moninaisuuden, (2017, 9–10 & 12) mitä tulee sen laajuuden vuoksi tutkimuksellisesti rajata. Hän korostaa, kuinka estetiikan tarkastelun tulisi painottua aistiperusteisten kokemusten tutkimiseen, sillä usein taide ja estetiikka liitetään tarkasteluissa liian herkästi yhteen. Se sulkee pois muut arkisemmat kokemukset (Saito 2017, 10). Kokeellisuus pystyy näin tuomaan esille hienovaraisempia havaintoja.

John Dewey on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, kuinka varsin tavallisesta ja arkisesta kokemuksesta kehittyy esteettinen. Hän väittää, että esteettisessä kokemuksessa (*experience*) ihminen kuitenkin tavoittaa jonkin arjesta erillisen tason, joka luo tilanteesta erityisen. (Dewey 1958, 11.) Dewey on sanoittanut, kuinka elämys on eräänlainen tihentymä elämän kokemuksellisessa virrassa, mihin kiteytyy merkityksellisyyttä ja jonka kautta voi tuntea olevansa yhteydessä ympäristöönsä (Naukkarinen 2011, 85). Ossi Naukkarisen mukaan (2011, 23–24) Richard Shusterman on arjen ja taiteen eroavaisuuksia pohtiessaan jäljitellyt John Deweyta korostaessaan elämyksen ja kokemuksen merkitystä, niin sanotussa taiteen ulkopuolisessa kentässä. Hän esittää näissä arjen tilanteissa olevan erityistä voimaa, joka tarjoaa ihmiselle jonkinlaista tyydytystä. Shusterman painottaa, kuinka niin populaarikulttuurista, rituaaleista, urheilusta tai kodin esineistöstä voidaan tavoittaa kokemuksen esteettisyys. On täysin mahdollista, että ihmisten arkielämä tarjoaa aineksia tällaisiin kokemuksiin, jos niitä osaa ympäriltään löytää. (Shusterman 1997, 37–38; 1992, 47)

Arkipuheessa estetiikka liitetään usein suoraan kauneuteen ja siihen, kuinka ihminen kiinnittää huomiota visuaalisesti silmää hiveleviin asioihin elämässään tai pyrkii luomaan esteetti-

syyttä elinpiiriinsä (Ilmarinen 2020, 15). Saito on kuvannut teoksessaan *Aesthetics of the Familiar: Everyday Life and World-Making*, kuinka arjen arkisistakin kokemuksista, kuten kahvin juonnista, voidaan tavoittaa esteettinen ulottuvuus, mutta se vaatii tarkkaavaisuuden suuntaamista käsillä oleviin asioihin ja toimintaan. Näin ihminen avartaa ja laajentaa sensorista tarkasteluaan. Arkinen estetiikka on usein myös kehollisesti kokonaisvaltaisempaa, kaikki aistiärsykkein koettua. Siitä hyvänä esimerkkinä on kodin tunnelman kokeminen, joka voi rakentua runsaista elementeistä. (Saito 2017, 18–19; 2007, 119–124.) Arjen estetiikka määrittyy siis vahvasti asenteiden ja kokemuksen kautta, joita ympäristöön kohdistetaan. Usein esteettisyydestä puhutaankin aistimellisuutena, joka lähtee liikkeelle termin estetiikka, *aisthetike* tai *aisthesis*, kreikan kielen etymologiasta, joka merkitsee filosofi Alexander Gottlieb Baumgarten (1735) mukaan tiedettä, jossa ”--asiat tunnetaan aistien kautta”. Ruumiillisuus voidaan nähdä yhtenä keskeisenä ihmiselämään vaikuttavana osa-alueena. (Naukkarinen 2011, 22 & 26) Ympäristöä havainnoidaan päivittäin eri aistein, ja siitä voi syntyä hyvinkin rikkaita aistinautintoja. Se merkitsee myös, kuinka arjen esteettisyys loppujen lopuksi määrittyy jokaisen kohdalla subjektiivisesti.

Arjen sisustamisen kontekstissa esteettisyys on keskiössä, ja sen lisäksi käsittekyhäelmään liittyy myös esteettinen hyvinvointi sekä esteettinen käytäntö tai toiminta. Taiteella, mutta myös arjen estetiikalla on ihmisen hyvinvointiin (*well-being*) merkittävä vaikutus, Kevin Melchionnen mukaan (2017). Sisustamisen avulla ihminen pyrkii muuttamaan omaa elinympäristöä mieleisekseen. Eli on aiheellista miettiä, kuinka sisustaminen osaltaan pyrkii rikastuttamaan tai virkistämään elämää tavalla, joka tukee myös esteettisen elämänlaadun kohentumista (Rannisto, Puolakka, ja Haapala 2015, 27). Tämä muutos saattaa kuitenkin olla seurausta, jostain negatiivisemmasta ja halu muutokselle voi puskea esiin tylsistymisestä (Naukkarinen 2011, 86). Yi-Fu Tuanin (1998) mukaan tällöin ihminen kokee eskapistisia ajatuksia.

Ossi Naukkarinen esittää, kuinka jälkiteollistuneissa länsimaissa on havaittavissa myös kehitystä, josta voidaan puhua estetisoitumisena. Tämä tarkoittaa, että esteettiset ulottuvuudet kytkeytyvät yhä tiiviimmin osaksi ihmisten elämää, jolloin enenevässä määrin ihmiset ovat

kiinnostuneita esteettisistä asioista ja pitävät niitä tärkeinä. Se näkyy siinä, miten ihmiset ovat alkaneet tekemään vapaammin valintoja, joita ohjaavat esteettiset kriteerit. Ihmisten päätöksentekoa ei ohjaa auktoriteetit samoissa määrin kuin historiassa. (Naukkarinen 2011, 24–25.) John Deweyn esteettisen kokemuksen teoria putoaa tähän asetelmaan sujuvasti, sillä hän kuvaa, kuinka ihminen altistuu ympäristönsä vaikutuksille ja aktiivisessa olemisessa syntyy merkityksellisyyttä ja tietoista toimintaa. Ihminen osaa ajan saatossa aivan tavallises- sa kokemuksessa tunnistaa yllykkeen, sisäisen tarpeensa, joka tulee täyttää tasapainon saa- vuttamiseksi. (Dewey 1958, 11 & 14.) Vaikka tulkinta pätee tavallisissa kokemuksissa, jois- sa ihmisellä on esimerkiksi nälkä, näkyy se myös esteettisesti värittyneissä kokemuksissa: ihmisen aiemmat kokemukset, koettu historia, kulttuurilliset vaikutteet sekä ympäristön tar- joumat ovat ehdollistaneet ihmistä tiettyihin toimintamalleihin ja rakentavat persoonaa. Kun ihminen kohtaa uusia tilanteita kokemukset värittyvät menneestä käsin ja tekevät niistä mer- kityksellisiä. (Berleant 2002, 108.) Näin ollen esteettinen suuntautuminen voi rakentua ihmi- selle tärkeäksi henkilökohtaisella tasolla, mutta tulee huomata, kuinka ajassa ympäristöllä on suuri rooli vaikutteiden antajana.

Estetisoitumisella voidaan tarkoittaa myös sitä, kuinka erityisesti kuvallisuus tai elämykselli- syys ovat korostuneet. Tulkintoja esteettisyyden lisääntymiselle voidaankin löytää vielä use- ampiakin. Naukkarisen mukaan ihmisten arki on alkanut monin paikoin estetisoitumaan, mikä näkyy muun muassa esineiden estetiikkaa tarkastelemalla, niin kuin tässä tutkielmassa- ni aion tehdä. (Naukkarinen 2011, 26-27.) Muotoilutuotteet putoavat jonnekin taiteen esteti- kan ja arjen estetiikan välimaastoon, mitä voidaan kutsua muotoilun estetiikaksi (Naukkari- nen 2009, 51), sillä ne ovat taideteollisia tuotteita, joita kuitenkin kotitalouksissa käytetään. Tulee huomioida, että vaikka puhutaan arjen estetisoitumisesta nykyaikaisena ilmiönä, on kodin mukavuuteen, kodikkuuteen ja turvallisuuteen vaikuttaminen ollut osa ihmisten elä- mää kaikkina aikoina sekä kaikissa kulttuureissa tyypillistä.

Sisustamisen kontekstissa estetiikka kätkeytyy osaksi sitä eräänlaisena potentiaalina (Nauk- karinen 2011, 35). Emme keskity ja kiinnitä jatkuvasti huomiota sisustuksen luonteeseen. Arjen estetiikkaa voidaankin tarkastella hyvin siltä kantilta, kuinka se on toiminnallista ja

hetkiin keskittyvää, mutta helposti arkeen piiloutuvaa (Saito 2007, 50). Esteettisiin ratkaisuihin voidaan vaikuttaa suhteellisen nopeasti ja niitä voidaan muuttaa. Esimerkiksi siivotesaan ihminen saattaa kiinnittää erityistä huomiota sisustukseensa ja tehdä siihen myös korjauksia. Naukkarinen (2011, 85) avaa, kuinka tällainen tilanne voidaan nähdä hetkellisenä tihentymänä, jossa sisustamisen tarjoama potentiaali ikään kuin nousee esille. Muutokset eivät kuitenkaan voi olla vain esteettisin päämäärin tehtyjä ja vaan niissä huomioidaan myös esimerkiksi käytännöllisyys.

Asunnon ja kodin käsitteiden rajanveto on yksi keskeinen näkökulma tutkimuksessa. Asunto voidaan mieltää Juhani Pallasmaan (1994) mukaan kuin kuoreksi tai kehykseksi, jonne elämä rakentuu. Ihminen tuo asunnolle sisällön, luo kodin, muistoillaan ja esineistöllään, jota kodissa vaalitaan. Kaikkein tärkeimmäksi tekijäksi nousee kuitenkin kodin jaettu ulottuvuus, Anu Bessonin (2023) kuvaama yhteisöllisyys siinä, kuinka kotia usein eletään ja siellä puuhastellaan yhdessä. Ydin, josta koti muodostuu, on Maria Koskijoen mukaan tunne siitä, minne ihminen kokee kuuluvansa, missä viihtyy ja on turvassa (1999, 186).

2.2 Esteettisen käytännöt

Taidekasvatus istuu tutkimusotteeseeni, sillä tarkastelen sisustusilmiötä esteettisenä ja luovuuteen kytkeytyvänä toimintana, jossa korostuvat kauneuteen keskittyminen sekä esteettisen kasvatuksen teemat. Täten aiheeni asettuu esteettisten käytäntöjen tutkimuksen piiriin. *Esteettinen käytäntö* on vielä kehitteillä oleva ja uusi käsite, jonka luonnetta tutkitaan parhaillaan käynnissä olevassa, *Esteettiset käytännöt minän ja maailman muokkautumisessa* -tutkimushankkeessa. Käsitteen kautta pyritään tarkastelemaan toimintaa niin, että huomio keskittyy siitä saataviin merkityksiin ja kokemuksiin sekä vaikutuksiin ihmisen elämässä. Esteettiseksi käytännöksi voidaan mieltää vapaa-ajantoiminta tai harrastus, joka muuttaa ihmisen identiteettiä sekä suhdettaan muihin ja sekä laajemmin maailmaan. Käsitteen määrittäminen tarkentuvan esteettiseen harrastuneisuuteen, jota toteutetaan pitkäjänteisesti ja jaetusti

vuorovaikutuksessa kulttuuristen käytäntöjen ja muiden ihmisten kanssa. (von Bonsdorff ym. 2022)

Auni Tuovinen kuvaa maisterintutkielmassaan Pauline von Bonsdorffin määritelmää esteettisestä toiminnasta, joissa todellisuuteen pyritään vaikuttamaan esteettisin päämäärin. Von Bonsdorff korostaa, että esteettisen toiminnan on oltava toistuvaa. Useita kertoja tehty toiminta saattaa näyttytyä eri kerroilla erilaisena ja tarjoaa tilaa erilaisille lopputulemille. Toiminnassa ympäristön muokattavuus nousee keskeiselle sijalle. Muokkaaminen on toiminnassa se osuus, joka pitää sisällään mielekkyyden kokemuksia. Myös toiminnan subjektiivinen luonne ja kokemus- ja aistiperusteisuus kulkevat käsikädessä. Viimeiseksi toiminnalla on aina vaikutuksia ihmiseen itseensä tai ympäröivään maailmaan. Se voi ilmetä muun muassa, yksilöllisenä kasvuna, eskapismina eli todellisuus pakoisuutena tai jopa pakonomaisena tarpeena. (2022, 52 mukaan von Bonsdorff 2020, 3 & 7.)

Kulttuurinen konteksti on hyvin kiinteässä osassa käytäntöjä. Harrastus muovautuu osana kulttuuria ja on mahdollista, että sen sisälle kehittyy myös alakulttuureja. (von Bonsdorff ym. 2022.) Tutkimukseni osalta näen sisustamisen yläkäsitteenä ja sen alle kytkeytyvän tapaus-tutkimuskohteen aiheen, Aaltojen muotoiluun, sisustuksen alakulttuurina. Samalla Aaltojen muotoilu ovat rinnasteisessa asemassa ”vintage-buumi” -ajatuksen kanssa. Tämä median välittämä kuva sisustamisesta valottaa ympäristön ja vuorovaikutteisuuden merkitystä käytänteiden synnyssä. Luominen, vastaanotto ja muuntelu (von Bonsdorff ym. 2022) näkyvät selkeästi sisustamisessa, jonka harrastuneisuuden luonne kytkeytyy myös sosiaalisen median käyttöön. Digitaalisen median tarkastelu on ajankohtainen ja esteettisen käytännön käsitteeseen liittyvä vuorovaikutuksen väylä. Kun tarkastelen Instagram-kuvien esityksiä, pääsevät niihin liittyvät esteettiset konventiot avautumaan. Instagramin mediakuvaston kohdalla nousee selkeästi esiin representaatioiden välittyneisyyden funktio. (Soronen 2011, 31.) Välittyneisyydellä tarkoitan sitä, kuinka ihmisten luomat Instagram-julkaisut tuottavat materiaalia, joka vaikuttaa mielikuvien ja arvostusten muodostumiseen ja ihmisten sisustamistottumusten jalostumiseen.

3 Tutkimuksen tausta

Tutkielmani taustan kuvaaminen luo ikään kuin jatkoa teorialle. Avaan tässä luvussa tarkemmin aihepiirini taustaa käsitteineen. Esittelen modernin muotoilun syntykontekstia ja Aaltojen uppoutumista osaksi sitä. Näiden teemojen avulla päästään siirtymään kestäväkulttuurin äärelle, joka on ollut tutkimustani ohjaava lanka. Lopuksi tulen vielä kuvaamaan toista aineistonkeruupaikkaani, Instagramia.

Haluan tutkielmassani käsitellä ”Aaltojen muotoilua” ja käyttää sisustusmuotoilusta puhuttaessa juuri monikkomäärettä Aalloista. Pyrin näin asettamaan Ainon ja Alvarin rinnatusten, tasavertaisiksi suunnittelutyössä, jota he ovat yhdessä toteuttaneet. Ainon rooli Aallon toimiston töissä on ollut merkittävä, varsinkin hänen toimiessaan Artekin taiteellisena johtajana vuosina 1941–1949 (Aalto-Alanen ym. 2021). Joskin markkinoinnin ja brändäytymisen vuoksi Alvarin ja Artekin nimet ovat olleet esillä. Tällainen anonyymiuden korostamiseen on saatu innoitusta Bauhausin muotoilukoulusta, jossa arkkitehti ja koulun johtaja Walter Gropius lähti markkinoimaan oppilaidensa suunnittelutuotoksia koulun nimellä, suunnittelijan korostamisen sijaan (Suominen-Kokkonen 2014). Yhä enenevässä määrin tutkimus on alkanut nostamaan esille tekijöitä Alvar Aallon nimen takaa. Huonekalusuunnittelun kohdalla päätekijöinä ovat toimineet Alvar ja Aino, joten tässä tutkielmassa painottuu heidän roolinsa.

-- näitähän on aina tehty sil taval, et ensimmäist ku on tehty ni, tehty niiku niin sanottui prototyyppei - kolme-neljä kappalet. Niist on valittu se, mikä eniten silmää ja käyttöä miellyttää. Sit on piirretty vast se varsinainen kuva. Ensin on ihan skitsien mukaan vaan tehty ne mallikappaleet. Ihan sama Aallon valaisimis, et työpiirustus on tehty vast sen hyväksytyyn mallikappaleen jälkeen. Ja ne piirustukset on yleensä tehny joku muu, ku Alvar itte. Hän on tehny vaan luonnokset ja sit ne on toimistoarkkitehdit piirtäny ne, niiko ne työpiirustukset. Niihi on vaan merkitty -- et sommitellut Alvar Aalto, sommitellut AMA, piirtänyt Maija Heikinheimo, Piirtänyt HO - Hellevi Ojanen tai joku muu... Ja sit se aiheuttaa aika paljon sekaannust, toi noin... jotkut tulkitsee sen piirtäjän suunnittelijaks, mikä ei tietenkään ole se. (Pertti Männistö)

3.1 Modernia muotoilua ja Artekin suuntaviivoja

Tutkimukseni kontekstissa Aaltojen kalusteiden ja muiden sisustusesineiden merkitykset tulevat ymmärretyiksi tarkastelemalla menneen sijasta sitä aikaa ja maailmaa, jossa ne tällä hetkellä ovat esillä, sekä yksittäisten henkilöiden kokemuksia tämän esineistön kanssa kokeusta elämismaailmasta. Huonekalujen taustalla olevien päämäärien valottaminen luo kuitenkin tutkimukseni alussa kuvaa suomalaisesta muotoiluhistoriasta. Sen avaaminen on aiheellista, sillä aiemmin esitin Aaltojen muotoilun toimivan sisustamisen alakulttuurin muotona.

Euroopan arkkitehti- ja taiteilijapiireissä syntyneet manifestit levittivät modernismin henkeä 1930-luvulla myös Suomeen. Sille tyypillisiä piirteitä olivat idea kokonaistaideteoksesta, käytännöllisyyden ja teknologian korostaminen, uudenaikaisuus ja historiavastaisuus, yhteiskunnan kehittäminen, sosiaalisen moraalin painottaminen, kansainvälisyys sekä abstraktio. (Mäkikalli 2021, 28.) Suomalainen muotoilu (*Finnish design*) pitää hyvin sisällään kehityksen tukemisen idean ja uudishenkisyyden, mikä näkyy suunnittelun muotokielen muutoksissa – koristeellisesta 1900-luvun alun jugendista siirryttiin hillittyihin muotoihin ja väreihin. Funktionalismin hengessä alettiin tuottamaan järkiperaisempää, käytäntöihin tähtäävää arjen esineistöä, ja tehtiin eroa käsityöperinteeseen luomalla selkeämpää muotoiluprofiilia (Takala-Schreib 2016, 79–80).

Vuonna 1935 Aino ja Alvar Aallon sekä Maire Gullichsenin ja Nils-Gustav Hahlin toimeenpanosta alkunsa saanut Artek oli osana laajempaa modernistista liikettä ja Aaltojen kansainvälistymistä. Artek luotiin tukemaan Aaltojen huonekalukauppaa ja tuotteiden markkinointia ulkomaille sekä edistämään sen aikaista asuntokulttuuria, esimerkiksi näyttelyin. Motiiviksi rakentui pääsääntöisesti idea Suomen ensimmäisestä modernista taideteollisuusliikkeestä, joka noudatteli kansainvälisten esikuviansa mukaista modernia ilmettä ja toimintamalleja. Yrityksen nimi perustuu englannin kielen sanojen yhdistelmälle, taide ja tekniikka, jotka kuvaavat yrityksen tavoitteita. Tämä näkyi siinä, kuinka Helsingin myymälässä huonekalujen myynnin ohessa pyrittiin järjestämään myös modernin taiteen näyttelyitä. Yrityksestä

muodostui Suomen mittapuulla varsin tunnettu, oikeastaan osa arkipäivää sekä kansallisidentiteettiä. (Hipeli 2012, 37–39; Aalto-Alanen ym. 2021, 189; Melgin 2014, 60 & 62.)

Artekin perustamisen päämääränä oli tarjota laaja valikoima käytännöllisiä, kohtuuhintaisia, laadukkaita, hygieenisesti ideaaleja huonekaluja, jotka heijastelivat omaa aikaansa. Arvotaustalta pyrkimyksenä oli tukea urbaania sekä tehokasta elämäntapaa. Huonekalut, ”arkkitehtuurinliitännäiset” (Aalto ja Schildt 1997b, 255), ideologioineen levisivät tiiviissä yhteistyössä Aaltojen arkkitehtuurin kanssa, sillä suuri osa huonekaluista luotiin osaksi arkkitehtuurikonaisuuksia. (Hipeli 2012, 37-39.) Tuotteet edustivat ja edustavat edelleen suomalaisuutta, sillä tuotanto on yhä suurissa määrin kotimaista. Suomalainen puu on vahvasti esillä perusmateriaalina. Alvar Aalto kuvasi Kauppalehden kirjoituksessa (Brysselissä 15.6.1935), että tuotteet tulee toteuttaa tavalla, joka miellyttää ja sopii erilaisiin inhimillisiin tarpeisiin. Tällä hän tarkoitti kansainvälisesti menestyvää tuotantoa, joka on laaja-alaista, yleispätevää, ja näin myös moniin tarkoitukseen sopivaa. (Aalto-Alanen 2022, 175–176.)

Aaltojen sisätilojen suunnittelun alkuvaiheessa erityisesti Alvarin työtä saneli vahva rationalistinen ja tieteellinen konnotaatio muotoiluun (Pallasmaa 2011, 15). *Standardisointi* ja *teollisuustuotanto* olivat termejä, joita käytettiin viettäessä Aaltojen muotoilutuotantoa ulkomaille (Hipeli 2012, 39). Innostuksen tähän Alvar Aalto oli saanut vuosina 1928–29, kun hän ruotsalaisen kollegansa, Sven Markeliuksen, innoittamana halusi itsekin lähteä järjeistämään sisustussuunnittelua vakiokalusteiden ja rakennusosien sarjatuotannon kautta (Isohauta 2013, 274). Yhdessä puuseppä Otto Korhosen kanssa, jonka tehtaalla Aalto-huonekaluja tuotettiin pitkään, Alvar Aalto kehitti 1930-luvulla menetelmän, jolla massiivipuun taivutus oli mahdollista. Parivaljakko sai kehittämälleen valmistustavalle myös patentin, mikä edesauttoi huonekalujen sarjatuotantoprosessia. Vaikka huonekalut olivatkin sarjatuotettuja, voidaan sanoa, että käsimenetelmin tehtyinä – aina 60-luvulle saakka – ne kuitenkin olivat hyvin yksilöllisiä kappaleita jokainen (Pertti Männistö -haastattelu, 2023).

Alvar Aalto alkoikin kritisoimaan kirjoituksissaan – Artekin ajan syntykontekstissa vuonna 1935 – modernismin rationaalisuuteen suunnannutta projektia, joka oli kadottanut peruside-

ansa sosiaalisten peruseriaatteiden tukemisesta ja mennyt näin kauemmas inhimillisyydestä. Modernismi kaipasi hänen mukaansa orgaanisempaa otetta. Se ei myöskään ollut vain muotojen pintapuolista modernisointia, vaan syvempää sisällöllistä tulkintaa kulloisessakin suunnittelutyössä. (Lohtaja 2021, 200–201; Mäkikalli 2021, 10.) Artek -brändi halusi luoda tavallisten ihmisten arkeen kauneutta tavoilla, jotka sopivat asumisen tarpeisiin. Standardoidut tuotteetkin perustuivat vaihtelun tarpeeseen aikana, jolloin Aalto näki formalismin epäinhimillisenä. Varsinainen rationalistinen intoutuneisuus jäikin siis lyhytikäiseksi, kun inhimillisempi suunnittelu astui kuvaan (Pallasmaa 2011, 15–16).

Rakennuksissa, muotoilussa ja sisustuksessa alkoi ilmetä halu lämpimän ja kodikkaan ympäristön tavoitteluun – psykologinen ote rationalismiin. Artek toi esille uudenlaisen elämäntavan ja tarjoili vahvaa propagandaa, joka loi sanomaa uudesta ajasta. Artek on osaltaan ajallaan operoinut vahvana modernin muotoilun suunnannäyttäjänä, ja Aaltojen muotoilu on toiminut kuin käyntikorttina Suomesta. Sen pohja ja herkkä sekä moniulotteinen henki näkyy vahvana suomalaisessa muotoilussa ja elää vielä tänäkin päivänä ihmisten sisustuksessa. Artek puolestaan on nykyisin sveitsiläisen Vitra -konsernin alaisuudessa, jolle se myytiin vuonna 2013. (Blåfield 2016; Aalto ja Schildt 1997a, 89-91.)

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan väliin jäävä historian jakso näyttäytyy siis aikana, jolloin vanha arvomaailma alkoi tekemään tilaa uusille moderneille aatteille. Näiden mukana myös erilaiset muotivirtaukset saapuivat Suomeen, vaikka vastapainona myös kotimaisuus korostui. Moderniuden eli nykyaikaisuuden korostaminen on lähtenyt liikkeelle tuolloin, mutta on mielenkiintoista, kuinka se on osaltaan toiminut hallitsevana teemana läpi 1900-luvun. Paul Greenhalgh on hänkin kuvannut kansainvälisellä tasolla muotoilun näyttäytyneen aina 1960-luvulle asti, ennen postmodernia, nykyaikaisena ja modernina (1990, 1). Minna Sarantola-Weiss osoittaa, kuinka ilmiötä selittää suomalaisessa kontekstissa se, että modernin rooli on ollut keskeinen yhteiskunnallisessa keskustelussa. Moderniutta on ihailtu, mikä näkyy hyvin sisustamisessa, joka on osa kulutuskulttuuria, ja toimii mielenkiinnon osoituksena uutta kohtaan. (2011, 14-15.)

Yhä 1950-luvulle tultaessa moderni edusti muutosta rankkojen sotavuosien jälkeen, ja asumisessa alkoi korostua yksilöllisyys, mutta myös perhe ja suomalaisuus (Sarantola-Weiss 2011, 14). Vaikka kokonaissisustuksen luomisen ihanne alkoi hälvetä jo sotien välisenä aikana, 1950-luvulle tultaessa tyyppihuonekaluteollisuus käynnistyi suuremmissa määrin, jolloin suunnittelijoiden puheissa painotettiin tarkoituksenmukaista estetiikkaa. Eri aikakausien huonekalujen yhdisteleminen oli sallivampaa. (Pesonen 1999, 196.) On myös tyypillistä, kuinka tällaiset kriisit, kuten sodat, vaikuttavat tuotantoon, kun muun muassa materiaalien niukkuudesta koituu ongelmia. Haasteelliset ajat vaativat hyvää ongelmanratkaisukykyä ja kekseliäisyyttä. Juuri toisen maailmansodan jälkeiset vuodet ovat olleet keskeisiä pohjoismaisten design-klassikoiden synnyn vuosia – suomalaisen muotoilun kultakautta. Näistä huonekaluista, joita yhdistävät kestävyys, käytännöllisyys ja kauneus, on tullut arvostettu osa arjen muotoilua. (Huusko 2023.) Muutoksia tapahtui edelleen, kun jo 1960-luvulla modernin rooli kääntyi hedonistisempaan suuntaan ja kaupallisen massatuotannon kasvamiseen. Tavaroitten tulva kodeissa alkoi yleistyä. (Sarantola-Weiss 2011, 14.) Nykyajassa tätä tavaratulvaa kohtaan alkaa syntyä vastareaktioita.

3.2 Ekologisuuden trendi

Vaikka tutkimukseni kohdistuu osaltaan omistamiseen sekä individualistisiin toimintoihin, pyrkii se myös tuomaan sisustamisteeman kautta esille muutoksia ihmisten kulutuskäyttäytymisessä ja tätä kautta ilmentämään vääjäämättömiä tarpeita hyvinvointiparadigman muutokselle (Salonen 2014, 32). Tällä hetkellä käydään paljon keskustelua siitä, minkälaista kestävää tulevaisuutta halutaan rakentaa, kun luonnon kantokyky murenee, ja minkälaisia valintoja ihmiset voivat arjessaan tehdä. Suuremmat linjat eli megatrendit vaikuttavat yksilöihin, ja yhteiskunnallisia sekä maailmanlaajuisia muutoksia otetaan osaksi omaa elämäntyyliä. *Elämäntyyli* on tapa, jolla ihminen pystyy toteuttamaan ja tekemään näkyväksi omaa identiteettiään. Sisustamisen kontekstissa se tulee esille ihmisen suhtautumisessa tavaraa kohtaan (Uimonen 2019, 23).

Jo pitkään sosiaalista toimintaa on ohjannut jonkinlainen tietoisuus trendeistä. Niin globaalit megatrendit kuin tietyt trenditkin ovat lähtöisin ihmisen toiminnasta ja ne vaikuttavat erilaisilla elämän osa-alueilla. Nykyajan megatrendien seuraaminen auttaa hahmottamaan muutosten kokonaiskuvaa sekä sitä, millaisia ilmiöitä tällä hetkellä yhteiskunnassa ja laajemmin maailmassa muodostuu. Megatrendien osoittamat muutokset eivät ole vääjäämättömiä, mutta ne antavat osviittaa tulevaisuuskuvista ja siitä toiminnasta, joilla voidaan vaikuttaa ihmisten arkeen ja yhteiskuntaan laajemmin. (SitraFund 2023.)

Luontokato ja kestävyyskriisi megatrendinä ovat tuottaneet erilaisia johdannaistrendejä, joihin tutkimuksenikin aiheensa osalta lukeutuu mukaan. Lähivuosina ekologisuuden ja vastuullisuuden rooli yhdessä kiertotalouden kanssa ovat näkyneet trendien muodostumisen lähtökohtina. (Järvelä ja Turunen 2019, 22) Kiinnostus käytettynä ostamiseen on näin kasvanut. Planetaarisista rajoista kiinnipitäminen kaikessa ihmisen toiminnassa on merkittävää tulevaisuuden varmistamiseksi (Salonen 2014, 36–37), sillä, kuten Raisa Foster esittää, individualistinen kulttuuri on liiallisesti sysännyt syrjään tosiasian siitä, millainen hyöty yhteisöllä ja moninaisella luonnonympäristöllä on sosiaaliseen ja ekologiseen hyvinvointiin (2017, 42).

Tässä tutkielmassa määrittelen *kiertotalouden* toiminnaksi, joka tähtää 'aikaa kestävien hankintojen' tekemiseen. Materiaaleista välittyy tällöin se, että ne säilyvät pitkään ja niiden huoltaminen on mahdollista. Näin tuotteiden arvon säilyminen mahdollistuu. Kiertotalous ei ole vain käytettynä ostamista, vaan tärkeää on tehostaa ekologisuutta eri osa-alueilla, joka kattaa niin raaka-aineiden tuotannon kuin koko kuljetusketjun kuluttajalle asti (Sitra 2023). Vastuulliset valinnat näkyvät siinä, kuinka kuluttaja tiedostaa nämä seikat ja haluaa toteuttaa niitä omassa elämässään. Vaikka henkilö hankkisikin materiaa käytettynä, ei tavoite ekologisuudesta täyty, jos kuluttamista tapahtuu yli tarpeiden. *Konsumerismi* eli kulutuskeskeisyys on globalisaation seurauksena johtanut siihen, että esineiden massatuotanto mahdollisimman tuloksellisesti on yleistynyt (Foster 2017, 45). Hierarkiat ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten päämäärien välillä ovat muuttuneet (Salonen 2014, 34 & 37) niin, ettei esimerkiksi

muotoilutuotantoa enää uhkaa tekniikan rajallisuus tai materiaalien käytön haasteet vaan ennemmin metsien häviäminen.

Myös asuminen ja sisustaminen elävät ilmastokriisin luomissa raameissa muutosta, jolloin kuluttaminenkin on yhä enenevässä määrin arvovalintoja. Voidaanko jollain tapaa siis myös puhua sisustuksellisesta paradigman muutoksesta kohti kestävämpää asumista ja ympäristöystävällisempää estetiikkaa? Alvar Aalto puhui 1930-luvulla *asuntoprobleemista*. Hän viittasi termin luonnehtivan tapahtumaa, jossa tekijät, jotka ovat rakentaneet aiemmin samaa asiaa kokevat muutoksen. Hänen aikanaan kysymyksessä oli se, kuinka asuntojen perusedellytykset ovat muuttuneet tai millaisia niiden tulisi olla. (Aalto ja Schildt 1997a, 80.) Nyt johdan probleemin ajatuksen siihen, kuinka ihmisten sisustamiskäytännöt vaativat muutosta, tai muuttuvat ulkoisen paineen kautta kohti kestävämpää kuluttamista.

Myös Artekilla havahduttiin vuonna 2006 esteettisen kestävyuden voimaan ja käytettyjen huonekalujen myyntiin perustettiin *Artek 2nd Cycle Store*, jolloin alkoi Aaltojen käytettyjen huonekalujen kerääminen ja jäljitys erilaisilta markkinapaikoilta. Vähitellen toiminta on laajentunut käsittämään myös erilaista sisustusesineistöä ja taidetta 1900-luvun alusta alkaen. (Artek 2023; Kauhanen ja Nevaluoma 2023) Sivuja selaamalla voi nähdä, kuinka myynnissä on moninaista esineistöä; Aallon tuunatuista huonekaluista 1900-luvun muihin designklassikoihin. Tämä suunnanmuutos Artekilla on vaikuttanut varmasti katseiden kääntymiseen vanhaa Aalto-tuotantoa kohtaan. Myös Pertti Männistö on pyörittänyt Turussa käytetyille kalusteille omistettua Festart design -liikettä 2000-luvulta alkaen, jossa hän on päässyt seuraamaan Aalto-muotoilun suosion kehitystä (Pertti Männistö -haastattelu, 2023).

Kuitenkin Artek on lähivuosikymmenten ajan pyrkinyt välttämään uusissa huonekaluissa erilaisia puun kosmeettisia poikkeavuuksia, kuten oksankohtia, tummentumia tai hyönteisten jälkiä. Tilanne on kuitenkin muuttunut ympäristömyönteisemmäksi, ja tuotannossa on havahduttu toimintamallien kestämyönteisyyteen. Tavoitteena on tuoda Aallon vanha ideologia takaisin, jolloin puun elämä ja luonnollinen varitaatio saavat näkyä jakkaroiden tuotannossa. Lisäksi tarkoituksena on luoda siitä uusi standardi Artekin huonekalutuotannolle. (Frilander

2023.) Tällainen keskinäisriippuvuuksien tunnistaminen on ekosysteemin elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi merkittävää. Ihminen elää keskeisessä yhteydessä sekä muiden ihmisten, että luonnon kanssa. Toisin kuin yksilökeskeisen ihmiskäsityksen mukaan, on ajassamme keskeistä huomioida, kuinka ihminen on osa luontoa eikä siitä irrallinen. (Salonen 2014, 39.)

3.3 Instagram tilana ja vaikutteiden väylänä

Sosiaalisen median käyttö on vauhdittunut 2010-luvun aikana ja kehitys on ottanut suuria harppauksia eteenpäin, kun uusia media-alustoja on syntynyt. Vuonna 2010 lanseerattu Instagram on visuaalisten ja esteettisten sisältöjen jakamiseen keskittynyt alusta, jossa rekisteröidyt käyttäjät pääsevät julkaisemaan kuvallista materiaalia monipuolisesti ja laajasti. Instagramia on kuvattu maailman edustavimmaksi visuaalisten sisältöjen julkaisuun tarkoitetuksi alustaksi sekä nopeimmin kasvavaksi sosiaalisesti verkostoksi. (Yang 2021, 15–16) Alusta mahdollistaa sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä sellaistenkin ihmisten kanssa, jotka ovat etäällä tai joita ei ole aiemmin kohdannut. Tiedon tuottaminen ja välitys ihmisten välillä kiinnostavista asioista on helpottanut, ja harrasteisen Instagramin käytön rinnalle on muodostunut myös organisoidumpaa kaupallista toimintaa, jonka välineenä Instagram pystyy toimimaan (Yang 2021, 16).

Koti ulottuu laajemmassa merkityksessään myös asumuksen seinien ulkopuolelle, mikä tulee ilmi siinä, kuinka sen muodostamiseen vaikuttavat sosiaaliset suhteen sekä erilainen liikehdintä, joka muuttaa kotia (Johansson ja Saarikangas 2009, 10). Instagram toimii hyvin konkreettisenä välineenä, jonka kautta koti kulkeutuu osaksi ympäröivää maailmaa. Ossi Naukkarinen puhuu mielenkiintoisesti esteettisestä ruumiista sekä ruumiinjatkeista eli erilaisista ruumiin apuvälineistä. Jotta vuorovaikutus ja viestiminen toisten ihmisten kanssa olisi mahdollista, tarvitsee ruumis näitä jatkeita avukseen. (Naukkarinen 2011, 94–95 & 99.) Omassa tutkimustapauksessani Instagram voidaan mieltää jatkeeksi ja osaltaan tilaksi. Instagramin avulla viestitään vahvasti muille omista esteettisistä käsityksistään, mutta samalla otetaan vaikutteita muilta yhteisön jäseniltä. Osaltaan Instagramissa kotiaan jakava ihminen voi

hahmottaa itsensä osaksi maailmaa ja yhteisöä, johon hän tuottavansa kuvavirran avulla itsensä liittää. Esteettisyys voi vahvistaa yhteenkuuluvuudentunnetta – kokemusta, että on lähellä muita ja osa tiettyä yhteisöä.

Yhteisö onkin käsitteenä keskeinen tutkimukseni kannalta, sillä osaltaan siellä muodostuneeseen sisustamisyhteisöön kiteytyy myös ajatus Instagramissa näkyvästä vintage- ja klassikkobuumista. Tämä yhteisöllinen ulottuvuus luo sisustamisesta kiinnostuneille ihmiselle uuden tilan, jossa toteuttaa toimintaa. Sosiaalisen median alustoille, kuten Instagramiin, muodostuu luonnollisesti genrejä ihmisten omien kiinnostusten kautta ja samalla algoritmien ohjaamana. Instagram tarjoaa tarkastelupohjaa sille, kuinka tietyn yhteisön sisälle kehittyvät suhteellisen yhdenmukaiset (esteettiset) makumieltymykset, jotka ohjaavat suhtautumista esineitä kohtaan sekä tapoja, joilla niitä käytetään (Uimonen 2019, 24).

Kuvat, joita Instagramissa julkaistaan, ovat ihmisten representaatioita visuaalisesti koetusta maailmasta ja kulttuurin tuotteista. Yhä enenevässä määrin ihmiset myös pysähtyvät miettimään tematiikkaa näiden esitysten taustalla - mitä ne viestivät ja mihin ne viittaavat. (Naukarinen 2011, 217) Instagram näyttäytyy viestinnän väylänä, jossa käytetään visuaalisuutta viestinnällisenä keinona. Myös sisustamista sopii oivallisesti kuvata ja tarkastella representaationa, sillä se kertoo asujastaan niin ihmisenä, kuluttajana kuin valintojenkin tekijänä (Kärnä-Behm 2011, 3) Sosiaalisen median välityksellä erilaiset sisustusvaikutteet leviävät näppärästi ja nopeasti ihmisten vuorovaikutuksessa. Kodinsisustamiseen liittyvä sisältö herättää paljon kiinnostusta aiheesta innostuneille, sillä sen saatavuus on helppoa. Ihmiset pääsevät osaksi toisten arkea ja voivat suoraan olla yhteydessä kotien asuttajiin, mikäli innostuvat jostain tuotteesta, mikä kuvissa näkyy. Sisustuslehtien tapaan sosiaalisen median väylät tarjoavat nykyajassa paikan, josta ihmiset voivat ammentaa vaikutteita ja harrastaa sisustamista haaveilun kautta.

4 Tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmät

Tarkastelen sisustamisen konventioita ja Aaltojen suunnittelutyötä laadullisen tutkimuksen teoriaan kytkeytyvän fenomenologisen lähestymistavan avulla. Fenomenologinen lähestymistapa täsmentyy ajatukseen, että tieto on kokemusperäisesti välittyvää, ja siksi kokemusten tutkimus on kannattavaa tutkimusaiheeni näkökulmasta. Aineistona hyödynnän kirjallisia teoreettisia lähteitä ja kuvallista materiaalia, mutta erityisesti Instagramissa kotiaan jakavien ihmisten haastatteluja, jotka tein helmikuussa 2023. Niitä toteutin tutkimustani varten kaksi. Vaikka tutkielmani keskittyy Instagram-käyttäjien haastattelujen tarkasteluun ja analyysiin, myös tammikuussa 2023 tehty asiantuntijahaastattelu sitoutuu osaksi tutkielmaa, sillä sen lähestymistapa on kokemuksiin täsmentyvä ja avaa sisustamisen ympärille kietoutuvaa harrastuneisuutta ja kierrättämistä.

Tutkijana halusin puolistrukturoidun haastattelun tapaan osallistua tasavertaisesti keskusteluun ja pyrkiä vuorovaikutteiseen otteeseen. Haastattelut etenivät ennalta suunniteltujen teemojen kautta (Liite 1. & Liite 2.) (Hyvärinen ym. 2017), joiden sisälle olin suunnitellut täsmentäviä puolistrukturoituja kysymyksiä. Kysymysten esittämisjärjestys muuttui keskustelun mukaan. Tällainen puolistrukturoitu haastattelu mahdollistaa sen, että haastateltavat pystyvät vastaamaan vapaasti ja omin sanoin esitettyihin kysymyksiin, vaikka esitettävien kysymysten muoto pysyisikin suhteellisen samana haastattelujen välillä (Eskola ja Suoranta 1998). Haastattelut lähtivät liikkeelle haastateltavan omista kokemuksista ja siitä, kuinka he jäsentävät harrastustaan, elämäntapaansa ja kiinnostuksiaan. Tämän jälkeen käsittely siirtyi luontevasti teorialähtöisempään kysymyksenasetteluun Aaltojen suunnittelutyöhön, ihmisten

henkilökohtaisiin kokemuksiin muotoilusta ja kestkulttuurin äärelle sekä sisustamishaaveisiin.

Haastattelun toteuttaminen vaati moniulotteista aiheeseen perehtymistä ennakkoon, sillä määrittelin kysymykset tutkimuksen valmisteluvaiheessa. Erityisesti asiantuntijahaastattelun toteuttaminen vaatii tutkimuksessa käsiteltävien aiheiden hallintaa ja pohjatietojen tuntemusta. Tämä mahdollistaa tutkijalle episteemisen pääsyn, eli kyvyn tavoittaa haastattelusita kiinnostavia aiheita ja näkemyksiä (Alastalo, Åkerman, ja Vaittinen 2017, 188). Jotta pystyin mahdollistamaan haastattelun jouhevan etenemisen, annoin haastateltavien tutustua kysymysrunkoon ennakkoon. Instagram-haastattelujen toteutustapaa ohjasi lisäksi asiantuntijahaastattelusta saamani materiaali. Hänen haastattelunsa kautta sain osviittaa siitä, millaiset kysymyksenasettelut olisivat parhaita. Aalto-keräilijä Pertti Männistön asiantuntijuus näkyy pitkänlinjan keräily- ja sisustusharrastuksesta, jolloin tieto on karttunut kokemuseräisesti arkielämässä. Männistön näkemyksiin sisustamiskäytäntöihin tähdentävä haastattelu on mielenkiintoinen, sillä aiemmat hänestä tehdyt haastattelut ovat keskittyneet keräilyyn.

Asiantuntijatietaa pystytään tutkimuksellisesti hyödyntämään erilaisia ilmiöitä käsittelevien tulkintojen tuottamiseen tai testaamiseen. Käytin asiantuntijahaastattelua kartoittavan haastattelun tapaan. (Alastalo, Åkerman, ja Vaittinen 2017, 185.) Tarkoitukseni oli, että asiantuntijahaastattelun hyödyntäminen tarjoaa uutta tietoa aiheesta ja sen ilmiökentästä, ja että se toimii taustatietona Instagram-haastatteluja tulkitessani ja kirjallista aineistoa siihen verratessani. (Nikander ym. 2010, 312–14) Koska oma haastatteluaineistoni on tutkimuksen pienuuden takia rajallinen, ajatukseni oli, että tämä asiantuntijahaastattelu pystyy täydentämään sitä. Vaikka Pertti Männistön haastattelu tarjosi paljon taustatietoa Aalloista ja huonekalujen kehityksestä, rakentui asiantuntijahaastattelu lopulta Instagram-haastatteluja täydentäväksi (niihin rinnasteiseksi) sisällöksi, sillä Männistönkin haastattelu oli kokemuseräinen. Koska monet seikat haastattelussa olivat kertojan henkilökohtaisilla kokemuksilla värittyneitä, tuli näitä tulkintoja tarkastella analyysissä muun aineiston tukemana, jotta pystyin saavuttamaan realistisen kuva aiheesta. Tällainen aineiston kriittinen ristiinluenta on asiantuntijahaastattelun ytimessä, jotta perustava tieto saadaan kaivettua esiin. (Nikander ym. 2010, 321–322 &

327–328.) Toki kokemuksiin pohjautua aineisto on subjektiivista ja itsessään arvokasta fenomenologisesta kulmasta tarkasteltuna, mutta sen rooli on tiedostettava.

Introverttina haastattelujen tekeminen oli itselle yksi suurimmista haasteista ja niiden alullepaneminen venyi, koska jännityksen takia kynnys tuntui suurelta. Kuitenkin tuo osuus osoittautui yhdeksi mielekkäimmistä vaiheista tutkielman tekemisessä. Olisi ollut varsin mielenkiintoista tutustua kaikkien haastateltavien koteihin ruohonjuuritasolla. Näin olisin päässyt uppoutumaan elämysympäristöön, jossa haastateltavan harrastuneisuus selkeimmin näkyy, sillä se pystyy välittämään kiinnostavaa tietoa käsiteltävistä teemoista (Alastalo, Åkerman, ja Vaitinen 2017, 187). Instagram haastattelujen osalta tämä kokemus jäi vaillinaiseksi Zoom-toteutuksen takia, mutta asiantuntijahaastattelun tekeminen kotiympäristössä kasvotusten oli ainutkertainen kokemus. Olisi ollut tutkimusantia rikastavaa, että kaikki haastattelut olisi päästy toteuttamaan kasvokkain, mutta resurssit eivät tähän riittäneet. Toki Instagram-ulottuvuuden takia oli osaltaan aiheellista, tarkastella koteja vain kuvien värittämän representaation kautta. Jokainen haastattelukohtauksesta oli lämmin ja ihmiset kiinnostuneita puhumaan itselle rakkaasta paikasta, kodista ja siihen kytkeytyvästä harrastuneisuudesta. Näitä kokemuksia tulen varmasti tuumailemaan vielä pitkään.

4.2 Eettiset ratkaisut

Tärkeä osa tutkimuksentekoa on tutkittavien yksityisyydestä huolehtiminen sovitusti ja tietosuojan liittyvien periaatteiden johdonmukainen noudattaminen. Lähettämäni suostumuslomakkeen kautta tutkittavat saivat luettavakseen tietosuojailmoituksen, jossa tuodaan ilmi tutkittavan oikeudet sekä avataan henkilötietojen suojaamisen menetelmiä. Kerroin, että haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan tallennetun materiaalin pohjalta. Tutkielmaani varten keräämiäni henkilötietoja olivat käyttäjänimi, ikä, sukupuoli, koulutustausta, asuinpaikka, perherakenne, äänitallenne ja litteroitu haastattelumateriaali sekä haastattelumuistiinpanot. Nämä tiedot kulkivat mukana litteroidussa aineistossa, jota säilytin asianmukaisesti, ja osalla esitetyistä tiedoista oli julkisia Instagramin välityksellä. Tutkimus tulokset eivät ole esi-

tetty anonymeinä, mikä tehtiin haastateltavien kanssa selväksi, jo ennen haastatteluja. Vaikka tutkielmani keskiössä ovat haastateltavien kertomukset eikä se, keitä he henkilöinä ovat, koin tämän toimintamallin sopivaksi, sillä julkisen Instagram-materiaalin kautta henkilöt voidaan kuitenkin yhdistää haastatteluihin.

Tutkimukseni osalta jouduin pohtimaan omaa rooliani. Missä määrin olen tarkkailijana tutkimuksessa vai olenko sisäpiiriläinen. Tämä ajatus lähti liikkeelle jo tutkimuksen alkuvaiheessa, kun pohdin käsitettä *vintagebuumi*¹. Kiinnitin paljon huomiota siihen, kuinka sosiaalisen median alustoilla on tyypillistä niin sanottu ”kuplautuminen”. Siihen vaikuttavat hyvin vahvasti algoritmit. Instagram käyttää lukuisia suosittelualgoritmeja, joiden tarkoituksena on ohjata käyttäjät sellaisen sisällön pariin, joista he ovat Instagramin arvion mukaan todennäköisimmin kiinnostuneita. Tämän ohella Instagram toki myös tarjoaa käyttäjilleen mahdollisuuden itse valita, millaisia tilejä he haluavat seurata. Näin ollen tutkijana minun tuli kiinnittää huomiota siihen, onko hypoteesi *vintage- ja klassikkobuumista* vain henkilökohtainen vääristymä. Artek on kuitenkin huonekalujen valmistajana pitänyt pintansa vuodesta toiseen ja näitä huonekaluja ja sisustusesineitä löytyy, jos jonkinmoisista kodeista. Esittelemäni vaikutelma on kehkeytynyt Instagram-tilien välityksellä, joka muodostaa toki oman maailmansa, sisustuskuplansa. Omiin seuraamistottumuksiini on vaikuttanut algoritmien valta sekä oma kiinnostukseni kyseisiä sisustamisen tyylivaikutteita kohtaan.

Sisäpiiriläisyys voi myös muodostua yhdeksi haastattelun lähtökohdaksi, jolloin puhutaan siitä, kuinka haastattelija itse voisi soveltua haastateltavien kohdejoukkoon. Tutkimuksen aihe on lähellä omia kiinnostuksenkohteitani, sillä Instagramin käyttö ja tutkielmaan lukeutuvien sekä muiden aiheeseen kytkeytyvien tilien tarkastelu on itsellekin arkipäivää. Samaisesti tarkasteleman sisustamisen harrastuneisuus koskettaa omaa elämää. Tutkimukseni liittyy tietynlaiseen kokemusmaailmaan ja toimintaan, joka yhdistää haastateltavia – sisustus harrastuksena. Tämä ainakin on yksi hypoteesini, kun lähdän tutkielmaa tekemään. Sisäpiiri-

¹ Käsitteen muotoutuminen lähti liikkeelle sanasta ”retrobuumi”, mutta alkoi tarkentumaan tutkiessani käsitteiden retro, vintage, pop-antiikki ja design-klassikko rajanvetoa.

haastattelulla on omat etunsa sekä riskinsä. Koska aihe yhdistää, voi eduksi muodostua vuorovaikutuksen vaivattomuus, jaettu kiinnostus aiheeseen ja samaistuttavat kokemukset sen tiimoilta. On kuitenkin tärkeää hahmottaa, kuinka kiinnostus voi toimia myös uhkana, kun tutkimuksen tulee säilyä objektiivisena. Oma rooli sisäpiiriläisenä tulee työntää etämmälle. (Juvonen 2017, 344-352.)

4.3 Analysointitavat

Pyrin tutkielmassani kuvaamaan selkeästi, miten olen työskennellyt aineistojen parissa ja tulkinnut haastateltavien ajatuksia sisustamisesta. Omia tulkintojani tukemaan olen koonnut sellaisen tutkimusten tuloksia, joissa tarkastellaan vastaavia ilmiöitä. Haastatteluaineistoni keskiössä ovat kokemusten ja merkitysten tarkastelut. Fenomenologinen lähestymistapa pystyy tarjoamaan vapauden, joka ei edellytä lukkoon lyötyjä teorioita ja käsityksiä. Samalla se antaa tilaa tutkijan omakohtaisille havainnoille ja tulkinnoille. Ennen analysointia tutkijan tulee kuitenkin selvittää omat lähtökohtansa ja oletukset käsittelyssä olevasta aiheesta. Näin hän pystyy kyseenalaistamaan oletuksensa ja laajentamaan tietouttaan. Vaikka fenomenologisessakin tutkimuksessa edellytetään aiheeseen tutustumista kirjallisuuden kautta, tulee sen pohjalta hahmottunut ennakkokäsitys siirtää syrjemmälle, jotta aineistoista hankittavat kokemukset ja merkitykset pääsevät esiin omana erityisenä tietopohjana. Oma henkilökohtainen rooli tulee osata kuvauksessa hämärtää taka-alalle ja keskittyä haastatellun näkökulmaan, joka hahmottuu litteroidusta aineistosta. (Creswell 2007, 252–54; Lehtomaa 2009, 163.) Kiinnostukseni on haastateltavien omien kokemusten tuottama tieto sekä se, kuinka ne osaltaan heijastelevat kuvaa ympäröivästä todellisuudesta. Suhtaudun niihin totena, sillä oletan haastateltavien olleen avoimia ja kertoneen rehellisesti tuntemuksistaan ja kokemuksistaan. Tässä tapaustutkimuskohteeni muodostaa oman kuplansa, mutta sekin on yhteydessä laajempaan vaikutusympäristöönsä ja yhteiskunnallisiin tai globaaleihin ilmiöihin.

Analyysin lähdin toteuttamaan fenomenologista mallia hyödyntäen sekä teemoittelua apuna käyttäen. Tarkastelin haastateltavia yksilökohtaisesti merkitysverkostoja kehittäen ja kuvaten.

Seuraavaksi oli aiheellista hahmottaa laajempaa merkitysverkostoa, joka muodostuu haastateltavien ympärille. Se näkyy siinä, kuinka tutkijan tulee kuvata ilmiön kannalta keskeisiä merkityksiä tehden ne näkyviksi. Yleinen tieto sisältää yksilötason tiedon, eikä mitään selaista, mikä olisi tämän kanssa ristiriidassa. Päämääränä on, että tutkija kykenee ymmärtämään tutkittavaa asiaa tai ilmiötä kokonaisuutena elämänpiirissä, jossa se ilmenee. (Lehtomaa 2009, 182-186.) Fenomenologisessa lähestymistavassa pääpaino on suurissa linjoissa, jolloin haastattelumateriaalista poimitaan merkityksiä ja niiden suhteita. Kaikkein tärkeintä on pystyä keskittymään näihin, eikä lähteä noudattamaan valmiita teorioita, joihin on aiemmin kuitenkin jo tutustunut. Pää tarkoitukseni analyysissä oli etsiä haastatteluista teemoja, jotka kytkeytyvät tutkimuskysymyksiini. Teemat muodostuvat yhdenmukaisuudesta eri haastateltavien välillä. Aloin poimimaan aineistosta esteettisiin käytänteisiin, esineistöön ja ekologisuuteen kytkeytyviä puheenaiheita. Tämän jälkeen analysoin tarkemmin niiden alle sisältyviä aihealueita.

Mikäli tulen tekemään vastaavanlaista aineistonkeruuta jatkossa, tulen kiinnittämään vielä enemmän huomiota kysymyksenasetteluun. Jännittävän sekä uuden tilanteen vuoksi en ehkä hallinnut parhaimmalla tapaa haastattelun kuljettamista edustavimpiin suuntiin tutkimuksen kannalta. Oli ilo kuitenkin huomata, kuinka avoimesti haastateltavat kertoivat omista ajatuksistaan ja innostuivat tarinoimaankin. Kiinnostavaa kuultavaa oli niin paljon! Analyysivaiheessa tämä tiedon määrä ja laajuus konkretisoitui itselle paremmin. Haastattelujen tekeminen osoittautui työlääksi projektiksi. Litteroitua tekstimateriaalia jokaista haastattelua kohden kasautui noin 16 sivua. Tein teemoittelun ja aiheiden yhdistelyn täysin manuaalisesti, käyttämättä apuna mitään valmiita työkaluja. Hyödynsin alkuun litterointien tulostettua materiaalia, johon tein käsin merkintöjä. Tämän jälkeen kirjasin tärkeimmät kohdat (sivunumeroineen) ja teemat sähköiseen asiakirjaan, jonka avulla toimivimmat lainaukset tutkielmaan oli käteväntä poimia.

5 Harrastaen kotia sisustamassa

Kun astuu Aalto-keräilijä Pertti Männistön valoisaan ja avaruutta huokuvaan 80-luvun rivitaloasuntoon Kaarinassa, näkee tarkalla silmällä ja omintakeisella maulla sisustetun kodin. Tilaa halkovat suuret pihamaalle avautuvat ikkunat. Ikkunoiden eteen kasvitasoille on aseteltu viherkasveja tuomaan vihreyttä sisätiloihin. Aalloille tyypillinen sininen tehosteväri on sisustusta kasaava pilkahdus, joka tulee esille siellä täällä. Istuudumme haastattelun ajaksi perinteikkääseen arkiolohuoneeseen Alvar Aallon valkoisen kalanruotovillakankaiselle sohvaryhmälle, jota ympäröivät muutkin kestävät ja ajattomat luotokaluksineen. Sohvaryhmä on alun perin suunniteltu Helsingin Kansaneläkelaitoksen pääkonttorin edustustiloihin ja Männistö kuvaa sitä ”spesiaaliksi”.

Heidi asuu viisihenkisen perheensä kanssa minimalistisesti ja tiiviisti 60-luvun henkeä sykkivässä, valoisassa, 74 neliöissä kerrostaloasunnossa Joensuussa. Harmoninen ilme ja siisteys välittyvät vaaleita sävyjä, luonnonmateriaaleja ja geometriaa huokuvasta asunnosta. Kuvien julkaisutahti kodista on vilkas ja kommentteja satelee ulkomailta asti. Aallon klassikkohuonekalujen rinnalle liittyy kodin sisustuksessa mukaan Lundian liipastot ja tätä päivää oleva trendikäs Togo-nojatuoli. Tilaa värittävät myös pienet geometriset yksityiskohdat ja design esineet.

Nanna asustaa kotiaan Kokkolan keskustassa, jonka keittiötilaan siivilöityy valo rönsyilevien köynnösten läpi. Merelle avautuvaa 60-luvun kerrostalohuoneistoa asutetaan yhdessä miehen ja kahden lapsen kanssa. Neliöitä asunnosta löytyy 100. Nannaa puhuttelevat erityisesti huonekalut 1950–70-luvuilta ja niitä pystyykin poimimaan selkeästi sisustuksesta: Aallon tuotanto, Kukkapuron nojatuolit, Ratian Palaset-laatikosto, jne. Asunnon ilme on rento ja lämminhenkinen. Koti ja sen siistinä pitäminen on Nannalle tärkeää ja luonnollista puuhaa.

(Otteita haastattelumuistiinpanoista)

Tarkastelen tutkimustuloksiani avaten sisustamista esteettisenä käytäntönä. Näkökulma on valittu, ja haastattelujen avulla pyrin löytämään tätä vastaavia piirteitä. Hypoteesieni ja kirjallisuuden kautta ennakoin havaitsevani haastatteluista löytyvän erilaisia sisustamisen käytäntöjä. Sisustamisen tapojen ja käytänteiden kerääminen haastatteluaineistosta tarjoaa mahdollisuuden syvällisempään hahmottamiseen siitä, millä keinoin haastateltavat rakentavat kotiaan ja harjoittavat sisustuksellisia toimia osana arkeaan. Sisustamisessa voi tulla ilmi trendien seuraaminen tai esineistön kautta voidaan pyrkiä tuomaan esille omaa historiaa, se voi olla käytännöllistä ja tarvelähtöistä, itseilmaisua, keräilyä, ekologisuuteen tai erinäisten palveluiden käyttämiseen tähdentävää. Nämä seikat olivat sellaisia, jotka nousivat esille aineistostani tarkemmin tarkasteltuani, ja johon syvennyn seuraavissa kappaleissa tarkemmin. Luvussa kuusi syvennyn vielä tarkemmin ekologisuuteen. Aluksi lähdän kuitenkin liikkeelle sisustamisen harrastuneisuuden yleisemmästä tarkastelusta.

1700-luvun säätyläiskotien kartanoissa harrastettiin sisustamista jo 1700-luvulla kodikkuutta silmällä pitäen (Taskinen 2007, 1), mutta asumisen sisustuksellinen merkitys alkoi korostua laajemmalla yhteiskunnan alueella Suomessa vasta 1930-luvulla funktionalismin nousun saattelemana. Aalto-yliopiston tilasuunnittelun professori Pentti Kareoja kuvaa, kuinka ajan ideologiat ovat jollain tapaa muokanneet suomalaista arkkitehtuuri- ja muotoiluperinnettä tästä eteenpäin. (Nelskylä 2023.) Varsinaisesti suomalaiskotien sisustaminen on muodostunut olemassa olevaksi asiaksi suhteellisen vähän aikaa sitten. Vasta 1960-luvulla elintason nousun ja kulutusmahdollisuuksien lisääntymisen myötä samanlaiset asumisratkaisut alkoivat mahdollistumaan luokkataustasta riippumatta. Niiden mukana esteettisyys esineissä alkoi korostumaan kaiken kansan ilona. (Nissinen 2023.) Jokainen aikakausi ikään kuin luo buuminsa uudelleen, ja ympäröivillä olosuhteilla on siihen merkityksensä.

Sisustusbuumeja mediakontekstissa tarkastellessa voidaan huomata, kuinka 2000-luvun alkua voidaan luokitella aikakaudeksi, jolloin sisustusintoilu, tavallaan oma sisustusbuuminsa, saapui Suomeen. Käsitteellistään sille on tyypillistä kuluttamiseen ja sisustuskaupan kasvuun kytkeytyvä ote. Kasvua ilmentää hyvin se, kuinka ihmisille on herännyt suurempi kiinnostus sijoittaa varojaan kodinsisustukseen. (Soronon 2011, 9; Kärnä-Behm 2011, 3.) Nykyisin

buumiutuminen voidaan nähdä sisustustarjonnan leviämisenä televisiosta internetiin ja sosiaalisen median alustoille sekä ihmisten uskossa omaan taloudelliseen vakauteen, joka mahdollistaa kuluttamisen. (Taskinen 2007, 21.) Suosion kasvun ohella se, miksi sisustaminen puolestaan on ihmisellä tärkeää ja siitä on muodostunut elämäntapa, valottuu seuraavissa kappaleissa.

Oletuksenani oli, että sisustaminen ei ole ainoastaan kodin käytännöntasoista järjestelyä, vaan sillä on syvempi ja jäsentyneempi luovuutta ja identiteettiä edistävä rooli. Sitä tehdään asian itsensä takia ja siitä saatavan mielihyvän vuoksi. Siksi tulkitsin sisustamisen näyttävyyden ihmisille harrastuksena. Lähdin kysymään haastateltavilta, onko asia heidän elämässään näin. Halusin tällä selvittää, täyttääkö sisustaminen esteettisen käytännön raamit.

-- se on niin rakas harrastus. (Nanna)

-- no ei sitä ehkä sillä tavalla miellä, niinku harrastukseksi, että ei se oo semmosta, välttämättä tietoista tekemistä... että ehkä se on sitten niin kun seuraus siitä että... näkee ja et mieli muuttuu välillä ja sit se johtaa siihen, että kotikin sitten muuttuu ajan saatossa. Nyt ne muutokset ehkä on alkanu oleen vähän niinku maltillisempia, mitä jossain vaiheessa, että tyylejä on ehtinyt olla monenlaisia tässä matkan varrella. (Heidi)

-- se on sekä harrastus et työ, että mul on alkamas nyt kymmenes vuosi, tuolla Kauttualla on se Alvar Aallon Terassitalo, mul on Euran kunnan kanssa kymmenes projektivuosi alkamas. Siel on semmone hiukan yli sadan neliön asunto ja mä pidän sitä sisustettuna, siis mä sisustan sen Artek-kalusteil ja valaisimilla. Ja ne kalusteet on siel samal myynnissä ja mä haluan sisustaa sen niin, et ihmiset tajuaa, et miten niil voi sisustaa. Saavat ideoit sieltä. (Pertti Männistö)

Nanna tarjosi tyhjentävän vastauksen sisustamisen harrastuksellisuudesta. Heidi puolestaan lähti pohtimaan syvemmin harrastuneisuuden määritelmää liittämällä sisustamisen enemmän yhdeksi arjen osa-alueeksi ja vapaa-ajan toiminnaksi, jota tulee tehtyä, jotta kotona viihtyy. Samalla ajatus putoaa, kuitenkin esteettisten käytänteiden äärelle – vaikutteet elävät arjen tekemisessä ja sisustus muuttuu osana kulttuuria, tekemisen pariin on tullut vain hakeuduttua ilman tietoista päämäärää (von Bonsdorff ym. 2022). Toiminta on elänyt ajassa, mutta ollut pitkäjänteistä kiinnostusta kodin elämismaailmaa kohtaan. Vaikka Pertille kodinpito on osa

jokapäiväistä elämää, harrastuksesta ja keräilystä lähtenyt toiminta on johtanut myös työhön design-huonekalujen parissa. Kauttuan Terassitalolla hän kohtaa kesäisin lukuisia Aalto-faneja – myös aivan ympäri maailmaa tulleita – joiden kanssa pääsee jakamaan kokemuksiaan ja tietouttaan. Sisustamisesta on kehittynyt osa minuutta ja elämismaailmaa, jota toteutetaan jaetusti muiden kanssa (von Bonsdorff ym. 2022).

-- vaiks se (Kauttua) on ihan sivussa mistään metropoleista -- ni siel käy siis niiko tuhansii ihmisii kesässä. Ja ne on kaikki sit enemmän tai vähemmän Aalto ja Artek henkii, ja kiinnostuneit arkkitehtuurist, kiinnostunu Artekin kalusteist ja sisustamisest ja... siel he näkee kuin hienost voi sisustaa. (Pertti Männistö)

Anu Besson on käsillä olevassa tutkimuksessaan haastatellut ulkosuomalaisia heidän harrastuksistaan, ja havainnut paljon samankaltaisuuksia kuin itse huomasin haastatteluissani. On varsin selkeää, kuinka kotielämään ja arkeen kuuluu lukuisia aktiviteetteja ja toimia – kuten sisustaminen – jotka voivat olla hyvin rutinoituneita tai olennainen osa omaa olemista. Ne voivat piristää arkea, tarjota rentoutumisen kokemuksia ja tuoda esteettistä nautintoa. (Besson 2023.) Haastatteluissani havaitsin, kuinka tällaisia toimia ei välttämättä koeta ainoastaan harrastuksiksi, vaan automatisoituneeksi tekemiseksi ja vahvasti omaksutuiksi traditioiksi, mielenkiinnon kohteiksi sekä osaksi identiteettiä. Vaikka sisustaminenkin on paljolti tiedostamatonta toimintaa, tuo Instagramin käyttö siihen oman mausteensa. Viimeistään tässä vuorovaikutteisessa tilanteessa sisustaminen siirtyy tietoisien tarkastelun alaiseksi toiminnaksi.

-- awareness and reflection are key elements for the aesthetic character of the practice, whether in admiring, arranging, or memorising. (von Bonsdorff 2022)

5.1 Sisustamiskipinän syttyminen

Lähdin haastatteluissa taustoittamaan sisustamisharrastusta kartoittamalla haastateltavien lapsuuden ja nuoruuden kokemuksia luovista leikeistä, kauneudentajusta ja siitä, millainen kiinnostus visuaalisuuteen oli lapsena. Moni toimi, joka on ollut lapsuudessa arkipäivää saattaa toki muuttaa muotoaan ja kehittyä aikuisuuteen tultaessa. Yuriko Saito on tarkastellut

Thomas Leddyn näkemyksiä estetiikkaa kohti suuntautumisesta, korostaen, kuinka asiat ympärillä näyttäytyvät eri tavoin eri lajeille. Samalla tapaa katseen suuntaamisessa on huomattavasti eroavaisuuksia myös ihmisten välillä. Esimerkiksi taiteilijat ovat herkkiä huomamaan jotain erityistä arkisissa kokemuksissa ja nostamaan niitä esille. Tällaisen taiteellisen linssin hyödyntäminen näkyy Instagram-kuvissa, joissa arjen esineistö tuodaan valokeilaan. (Saito 2017, 16-18.)

On ilmeistä, kuinka jotkin arkielämän osa-alueet ovat lähellä taidetta siinä suhteessa, että niissä kiinnitetään tarkoituksellisesti huomiota estetiikkaan. Sisustaminen voidaan tulkita olevan tällainen arjen osa-alue, vaikka se samalla jossain määrin on välttämättömyys. Kotiin panostaminen on toisille tärkeämpää, ja kokemuksena sisustaminen voi lähennellä luovaa toimintaa. Saiton mukaan arjen estetiikka olisi enemmissä määrin niitä arjen toimia, joihin tartutaan ei-esteettisesti syistä. On kuitenkin huomioitava, kuinka elämän kokemuksellisuus on moninaista ja arjen toimet pitävät sisällään paljon esteettisiä pohdintoja – niinpä arjen estetiikkaankin mahtuu kaikkea tätä. (Saito 2017, 11-12.) Saiton tulkinnan kautta pääsemme uppoutumaan myös siihen näkökulmaan, onko harrastuneisuus näkynyt jo haastateltavien elämän varhaisimmissa vaiheissa vai onko kiinnostus sisustamista kohtaan kehittynyt vasta myöhemmin. Taiteellinen suuntautuminen voi siis avata ovia arjen esteettisten kokemusten äärelle.

Vaikka jokaisella on ollut kokemus sisustamisesta, ja esimerkiksi käsitys lapsuudenkodin tyylistä, kiinnostus sisustamiseen oli haastateltavien keskuudessa herännyt merkittävämmiin vasta aikuisiällä tai aikuisuuden kynnyksellä. Eivätkä kaikki tavoittaneet selkeitä kokemuksia tai kaavamaisuutta sisustukselliseen toimintaan, joka voitaisiin johtaa lapsuuden leikeistä ja liittää jatkumollisesti tämän hetken harrastuneisuuteen. Kun sisustamiseen alettiin tietystä elämänvaiheesta kiinnittää enemmän huomiota, nousi tärkeälle sijalle viihtyvyys ja visuaalinen ilme. Männistö kuvasi, kuinka sisustamiskäytännöt muuttuivat uudessa elämäntilanteessa, jolloin syntyi myös tarve luoda jotakin kaunista ympärilleen:

-- kyl se niiku mielenkiinto sisustamiseen alko varmaan just silloin, kun mä muutin, ehkä vähän ennen ku mä muutin Turkuun... – Halus -- ostaa semmosii kalusteja, mitkä oli miellyttävii käyttää ja miellyttävii katsella. (Pertti Männistö)

-- sitten se on vaan ehkä niin kun pikkuhiljaa... sit kun on alkanu teini-ikään tulemaan. Kotonakin on ollu vaikka lehtiä ja sitte on selannut aikansa kuluks... Se on ollu siis semmosta mielen... kivaa tekemistä. Muistan siis tämmöstä, niinku muiden kotien katsominen, että se on ehkä, mikä nyt niinku vois sieltä niinku nuoruudesta jäädä mieleen. (Heidi)

Lapsuuden kokemusten ympäristö voi olla myös ristiriidassa nykyhetken tapojen kanssa. Heidn nuoruudessa oma huone oli ollut aivan toista maata kuin hänen nykyinen, järjestyksessä oleva kotinsa. Niihin aikoihin muiden koteja saatettiin tarkastella kiinnostunein silmin. Mutta tämä olikin lehtien ohessa ainut paikka, josta imeä vaikutteita sisustukseen. Lukioaikaan sisustusinto ja Heidn sanoin pesänrakennusvietti olivat alkaneet nostaa päätään omilleen muuton seurauksena. Sirpa Uimonen on tutkimuksessaan avannut, kuinka opiskelijoiden ensikodit ovat niin sanotusti harjoituskoteja, joiden viihtyvyyteen kiinnitetään huomiota, mutta joiden sisustamista rahankäyttö sanelee vahvasti (2019, 110). Heidi avasi samaa teemaa omasta asumisestaan nuoruudessa:

-- on halunnut et on niinku semmosta viihtysää kotona, et ei oo ollu semmosta, et on ihan sama, että miltä näyttää, et kuha vaan on joku sänky ja... -- Ihan kaikkea tietysti ei oo saanu, mitä ois halunnu, mutta tavallaan niinku on yrittänyt tehdä sen tilanteen tavallaan niin mukavaksi, kun voi vaan tehdä. (Heidi)

Kiinnekohtia luoviin käytäntöihin kuitenkin löytyi haastateltavien henkilöhistoriasta. Haastattelujen aikana, omien muistojen pohtimisen kautta, koettiin kenties oivalluksia siitä, millainen vaikutus lapsuuden kokemuksilla ja siellä saaduilla vaikutteilla on asumiseen sekä kodin rakentamiseen. Kokemukset saavat nykyisyyden perspektiivistä tarkasteltuna uusia merkityksiä. Aiemmat kokemukset kodeista ja asumisesta elävät henkilöiden mukana tunteuksina, muistikuvina ja kenties selkeinä visuaalisina tallenteina (Berleant 2002, 108). Sisustuksellisen kiinnostuksen heräämiseen löydettiin vastauksia lapsuudesta, mutta erityisesti Heidi uskoi sen kytkeytyvän persoonallisuuteen, ja olevan tällä tapaa sisäsyntyistä esteettistä

taipumusta. Hänen mukaansa silmä hakeutuu herkästi moniin asioihin ja inspiraation voi tavoittaa monista paikoista, joiden ei tarvitse liittyä mitenkään sisustukseen.

-- mulla on ollut tosi vapaat kädet kotona, et mä oon milloin... joskus varmaan siis 8-vuotiaana ensimmäistä kertaa maalannut koko huoneen pinkiks ja tapetoinut. Isä opetti tapetoimaan ja... sit kun musta tuntu, et mä haluan jotain väriä muuttaa, niin sit mentiin maali kauppaan ja muutettiin tai kunnostettiin jotain huonekaluja. Et se tuli sieltä varmaan ihan niinku kiinnostus siihen asiaan, kotoa jo. (Nanna)

Nanna kiteyttää, kuinka kokee innon sisustamiseen lähteneen jo lapsuudesta. Haastattelussa puhuttiin aidon innostuneesti lapsuudenperheen luovasta ilmapiiristä – siitä, kuinka jo tuolloin on avautunut mahdollisuuksia itsen toteuttamiselle omaa ympäristöään muokkaamalla. Samalla on puuhasteltu yhdessä isän kanssa luovia taitoja kartuttaen. Vaikutteet ovat kantautuneet ylisukupolvisesti ja tekeminen perhepiirissä on ollut monenkirjavaa. Vanhempien työmainostoimistossa, on luonut ilmapiiriä, jossa trendien seuraaminen on noussut osaksi arkea. Sen lisäksi, että vanhemmat olivat intoutuneet käsillä tekemiseen, sisustuslehtien lukemiseen ja kodin ilmeen piristämiseen sisustamalla, oli isoäitikin ollut innokas kodinlaittaja ja käsi-työihminen. Myös Nannan omissa itsenäisissä leikeissä sisustaminen, järjestely ja tuotoksellisuus olivat korostuneet. Kun sisustuksellisiin toimiin on tykästynyt jo lapsena, on luontevaa tulkita, että tuo tarina on viitoittanut tietä nykypäivään.

Joo, siis vaikka Barbie-leikeissä niin Barbeille rakennettiin aina se talo, mut koskaan se leikkihän ei loppujen lopuksi alkanut, vaan se leikki loppu siihen, kun se talo oli rakennettu... ja se saattoi viedä koko huoneen ja tehtiin niitä huonekaluja... et ehkä se ainakin siinä on näkynyt ja sitten mä oon hirveästi siis piirtänyt, eli piirtänyt siis taloja eli siis niinku huoneita. En niinkään ulkokuorta vaan sitä talon sisustaa. (Nanna)

Pohdin myös haastateltavien kanssa sitä, kytkeytyykö sisustamisen rinnalle jotakin muita luovia harrastuksia ja käsillä tekemistä. Kiinnostus kulttuuriin ja luonnonläheisiin harrastuksiin painottui, kysyessäni, millaisia muita luovia toimia heillä on elämässään. Kaikki harrastukset eivät tulleet osaksi kotielämää, vaan niitä toteutettiin kodin ulkopuolella urheillen ja luonnossa liikkuen. Luovuuttakin viriteltiin kulttuuririennoissa käymällä.

Ei mutta kyl mä taidenäyttelyis käyn, mut ei niiku itsellä oo semmosii kykyjä. (Pertti Männistö)

-- mä teen käsillä paljon. -- ehkä mitä mä teen eniten kotona niin neulon... siis teen käsitöitä. -- mutta paljon teen sitten esimerkiksi mökillä pihalla kaikkea risuhommia ja kaislahommia ja monen näköstä. – kunnostaa huonekaluja... monenlaista. (Nanna)

No nuoruudessa ei itse asiassa ollu -- minkäänlaist kiinnostusta, että se oikeastaan sit he-räs vasta se tavallaan käsillä tekemisen into, sitten kun sai itse lapsia. Ja silloin oli niinku kotona lasten kanssa ja sit tavallaan tutustuin siihen Etsyyn nimenomaan kauppapaikkana ja näin siellä, että mitä kaikkee ihmiset niinku tekee. -- niin tota tavallaan sitten se niinku mielikuva niistä käsitöistä muuttu. (Heidi)

Esteettiset käytännöt syntyvät ja edelleen kehittyvät elimellisessä yhteydessä kulttuurin kanssa. Haastattelujen ensimmäinen osuus valottaa hyvin, kuinka sisustamisen viehättävyyden löytäminen elämään on muodostunut osaltaan medioiden kuluttamisen kautta, käsillä tekemisen ilon muodostumisesta ja taipumuksesta itsensä toteuttamiseen sekä kiinnostuksesta suunnitelmallisiin toimiin jo lapsuudessa. Oma tekeminen asian äärellä on muuntunut ja jalostunut omanlaisekseen, vaikka muiden vaikutteilla on ollut ihmiseen vaikutusta. Sisustamisesta on elämän aikana kuitenkin kehittynyt mielekäs osa arkea, tapa joka tuottaa esteettistä iloa (Besson 2023).

5.2 Identiteetti sisustamisen rakennuspalikkana

Koti voidaan mieltää tukikohdaksi ympäröivän maailman keskellä – niin sanotusti oman maailman kiinnekeksi. Myöskään aina ihminen ei kaipaa konkreettisesti asuntoa voidakseen tuntea olevansa kotona, vaan kokemus voi muodostua muista seikoista. Koti on kielen tasolla idea ja merkityskyhäelmä, mutta se on myös hyvin konkreettinen tila ihmisille, mikä saa olomuotonsa tavaroista, joista voidaan käydä vuoropuhelua muiden yhteistä tilaa elävien kanssa. (Koskijoki 1999, 186.) Koti näyttäytyy yhtenä läheisimmistä ja tärkeimmistä kiintymyksenkohteista. Haastateltavat kuvasivat kodin merkityksellisyyttä muusta maailmasta

erottuvana paikkana, jossa itsellä on hyvä olla. Haastateltavat viettivät erityisen paljon aikaa kotona ja viihtyivät omissa kotinurkissaan.

Sillä on tosi tärkeä merkitys, olipa yllätys! -- Onhan se kuitenkin se paikka, missä niinku pitäis olla hyvä olla ja semmonen turvasatama... ja sitten joo, on, sil on iso merkitys. Ja se, että siellä on visuaalisesti semmosta, joka tekee sulle hyvää, niin toisille se ei ole tärkeä, mutta mulle se on tosi tärkeä. (Nanna)

No se on kyllä tosi tärkeä, et aina on oikeastaan viihtynyt kotona, että se on vähän niinku turvapaikka sitte. Ja sen takia on just tärkeä myös, et sitten on semmonen koti, missä niinku itse viihtyy. (Heidi)

Koti on paikka, jonne moni esteettinen käytännön toiminta sijoittuu. Se on ympäristöistämme omin ja läheisin, ja siten ehkä turvallisin paikka itsensä toteuttamiselle sen muokkaamisen ja huolehtimisen keinoin. (Haapala 2015, 30.) Aineistoni avasi, kuinka on tärkeää, että kotia rakennetaan yhdessä. Tyypillisimmin kuitenkin perheen naiset loivat kotien sisustuksellista ilmettä tavalla, jossa ideat hyväksytetään kumppaneilla. Haastattelut toivat esiin, että niille perheenjäsenille, jotka asettavat kodinlaiton etusijalle, annetaan tilaa ilmaista itseään:

...No toki siis joo vaikuttaahan se sillä lailla, että ei meillä varmaan niinku tällaista olis, jos ei tää olis meidän molempien maku. Mä oon se joka niinku valitsee asioita ja bongaillee asioita ja sitten mä vien mun miehelle sen idean ja yleensä sen mielestä melkein kaikki asiat on ihan jees. -- no lapset toki vaikuttaa jonkun verran. Nyt ei ehkä enää niin paljon, kun pojat on jo isoja, mutta ei sillain loppujen lopuksi että... he on saanut kanssa laittaa aina huoneensa semmoseks 'ko on halunnu. (Nanna)

-- uskon että hän näissä puitteissa viihtyy, mitkä minä olen pitkälti... toki kysyn mielipidettä välillä, että siinä esimerkiksi, kun remontoitiin tätä asuntoa, kun muutettiin. Mutta aika pitkällehan ne on minun valintoja. Hän on sitten hyväksynyt ne. -- Ei ole tullut hirveesti sanomista, että ei olisi hyvä. (Heidi)

Lapsille puolestaan tarjotaan vapautta käyttää omia huoneitaan heille ominaisella tapaa niin, että oma oleminen ja persoona tilassa saavat näkyä. Heidän Instagramissa näkyy, kuinka lasten leikit ulottuvat myös lastenhuoneiden ulkopuolelle, yleisempiin tiloihin. Koko perheen yhdessä olo keittiössä ja olohuoneessa miellettiin tärkeäksi ja ne nähtiin tiloina, joissa vieteään kaikista eniten aikaa yhdessä muiden kanssa.

Kuva 1. Kiinnostuksenkohteita kirjahyllyssä. Kuvaaja: @heidi_kmlnn 28.12.2022

Kuva 2. Olohuoneeseen asettunut leikkikenttä. Kuvaaja: @heidi_kmlnn 11.7.2023

Perti Männistö kuvaa, hyvin makumieltymysten nivoutumista yhteen vaimon kanssa, ja maun kehittymistä arjen saatossa tiettyyn suuntaan. Samalla hän havainnoi sympaattisin sanakääntein, kuinka kumppanin olemus tulee esille sisustuksesta:

Meil on ollu hirveen helppoo (vaimon) kans, et hän on tietenkin siel mökillään tottunu näihin vanhoihin 40-luvun Aallon kalusteisiin. Siel oli siis iso ruokapöytä, kahdeksan tuolia, hylly ja penkki, naulakkoja - me ollaan lisätty sitä viel yhdes pikkuhiljaa. Hän oli tottunu näihin ja häne silmät, et ei ne ollu vierast hänel, ja sit tääl iha tota noi mitä parhaimmas yhteisymmärrykses ollaan sisustettu tätä näin. Et ei se oo menny niin, et mä olen vaan kantanu tätä Aaltoo tän... -- Ja sitte tääl on viel yks tämmönen ammesohva, mikä me verhoilutettiin uudestaan sitteko muutettiin tänne. Se oli ennen punanen, nyt se on sininen, ko (vaimo) on iha sininen. (Perti Männistö)

Oman kodin fyysinen sisältö voi olla hyvin vaihteleva ja se muuttuu aina muuttojenkin myötä. Ihmiselle ominaisen ja oikeanlaisen sisustuksen avulla ihmiset pystyvät luomaan kodistaan miellyttävän ja samalla harjoittaa mielekästä toimintaa sitä suunnitellessaan. Puhtaimmillaan sisustaminen pystyy tarjoamaan iloa, joka seuraa luovuudesta ja valinnanvapaudesta omaa ympäristöä kohtaan. (Haapala 2015, 30-31.) Haastatelluista jokainen oli remontoanut asuntoaan ennen muuttoa. Sirpa Uimonen (2019, 31–32) kuvaa, kuinka remontti näyttäytyy jonkinlaisena haltuunottona tai rituaalina, jonka avulla tilat ottavat vastaan uusien asukkaiden identiteetin. Erityisesti Nanna asetti painoarvoa oman asunnon ja kodin rakentamiselle

alusta loppuun. Remontointi edesauttaa asumisen käytäntöjen toimivuutta tiloissa ja luo pohjaa omannäköiselle kodille.

Koti näyttäytyy itsemme ja arvojemme symbolina sekä identiteetin ilmaisukohteena. Identiteettiä muodostetaan alati minän ja ympäröivän yhteiskunnan sekä ympäristön dialogina. Kotinsa tavaramaailman kautta ihminen ilmaisee muille elämäntyyliään ja luo yhteenkuuluvuutta samaan ryhmään kuuluvien ihmisten kanssa. (Uimonen 2019, 63-65.) Maria Koskijoki on kuvannut kotia näyttämöksi ja näyttelyksi, mitä se yhä enenevässä määrin on Instagramissa silmäparien tarkastelun alaisena. Se viestii väistämättä asujan olemuksesta. Samalla, kun koti ilmaisee toisille ihmisille asujastaan, se kehittää myös asujan kokemusta itsestään ja toimii minän rakennuspuuna. (Koskijoki 1999, 186.) Instagram-tilien kodit sekä Pertti Männistön kierrättävään elämäntyyliin keskittynyt koti, voivat viestiä ulkopuolelle yhteiskunnallisesta tietoisuudesta, jossa kestävyiden rooli on korostunut myös visuaalisen kestävyiden aspektilla. Männistö kuvaa, kuinka hänen sisustustaan ohjaavat tietyt arvot:

-- et huonekalut ja valaisimet, et ne on helppohoitosii ja käytös mukavii ja kivoi katsella. Eikä se, eikä ne tarvii välttämät olla niiko, ei tässäkin sataprosentti... tarvii mitää Aalto ja Artekki olla. Kuhan vaan ne miellyttää kaikin puolin. Mut nyt olosuhteiden pakost on vähä tämmönen. (Pertti Männistö)

Tulee kuitenkin huomioida, että tyypillisesti pinnallisen pidetyn visuaalisuuden takana kodintuntu pystytään tavoittamaan parhaimmillaan esineistöllä, joka yhdistyy tuttuihin käytänteisiin (Cieraad 2010, 97). Kuvasin aiemmin, kuinka Heidi mainitsi haastattelussa pesänrakentamisen. Asumisessa korostuu tällainen pesänrakennus; oman ympäristön luominen, omaksi tekeminen sekä sen ylläpitoon tähtäävä huolehtiminen, johon palaan hyvinvointia käsittelevässä kappaleessa. Männistön ja hänen vaimonsa kodissa arjen toiminnot ja arkea piristävät virikkeet on nostettu arvoonsa, ja ne sulautuvat saumattomasti osaksi sisustusta. Elämä asettuu tiloihin ja jokapäiväisiin käytäntöihin, ja luo leppoisaa kuvaa kotielämästä. Männistön kodissa tuli selkeästi esille, kuinka esimerkiksi harrastukset olivat rakentaneet sisustamista:

-- toi vanha kirjasto on semmone meijä arkiolohuone. Keittiöä käytetään paljo. Me siis laitetaan itse ruokaa kuuten päivän viikossa, et keittiös me ollaan tosi paljo. Ja maku-huonees joka päivä - joka yö! Ehkä tos musiikki- ja kirjastohuonees enemmänki nytki, ku (vaimolla) oli konsertti, ni hän harjotteli aika paljon. Ja mä menen mielelläni sit sil-lon tohon lukemaan, ku hän soittaa ja laulaa tos noin, ni mä saan niiko kaks kärpäst yh-del iskul. (Pertti Männistö)

5.3 Instagramissa näkyväksi tehty koti

Instagramissa kotia kuvataan erilaisin päämäärin. Haastateltavien välillä näkyi selvä ero siinä, mihin omalla tilillään pyritään. Heidiin käyttäjätili tähtäsi määrätietoisemmin näkyvyyden saamiseen sekä vaikutteiden ja design-tietouden jakamiseen myös kansainvälisesti. Nanna puolestaan julkaisi kuviaan enemmän omaksi ilokseen päiväkirjamaisella otteella. Hänen Instagram-tiliinsä kotisisällöt ovat liukuneet seitsemän vuoden aikana hiljalleen mukaan ja sisustuksellinen painotus on kasvanut. Heidi taas on perustanut käyttäjän jo Instagramin syn-tyvuotena 2013, jolloin hän alkoi markkinoimaan sen kautta käsityönä tehtyjä paperituottei-taan. Molempien haastatteluista jäi selvimmin mieleen, kuinka kotia on ilo kuvata muille ja mukavat kommentit omaa sisustusta kohtaan tuntuvat hyvältä.

-- ehkä enemmän niinku ensin tiekkö seurailin muita ja katteli... ja sitte vähän akti-voiduin, en hirveän aktiiviseksi, mutta... ehkä se on vähän niinku mulle semmoinen päiväkirja siitä mitä... mitä kotona tapahtuu. -- että mikä muuttuu ja mitä tapahtuu, vaikka mikään ei loppujen lopuksi muutu. (Nanna)

no ehkä se on semmoinen asia, mikä itseä niinku miellyttää. Sisustus miellyttää ja se, että koti on kivan näkönen, niin on itselle tärkeätä ja siellä niinku viihtyy... Niin niin, ehkä se tulee sieltä sitten. (Heidi)

Molemmat vastaukset korostavat harrastuneisuuden jaettavaa roolia, minkä on esitetty ole-van tyypillistä esteettisissä käytännöissä. Oman kodin ilme ikuistetaan kuviin ja samalla ha-lutaan tuoda itse toteutettu toiminta jollain tapaa näkyväksi. Uudet hankinnat tai vain uusi huonekalujen järjestys tai tapa kuvata tiloja tuodaan muiden ihmisten nähtäville ja ihmetel-täväksi. Sosiaalinen media liittyy otannassani mukaan sisustamistoiminnan prosessiin, jossa

sillä on keskeinen rooli. Nanna puhui, kuinka kuvien julkaisemisesta on tullut tapa. Tulee kuitenkin huomioida, että kotiympäristö voi tarjota esteettisiä kokemuksia jo pelkällä olemassaolollaan. Kuten Saito (2017, 124) tulkitsee Yi-Fu Tuanin teoriaa, esteettinen arvostus ei vaadi tilanteiden ikuistamista, vaan voi elää huomaamattomana arjen keskellä. Kuitenkin osana yhteisöä sisustajat saavat asiantuntija-arvostusta ja samalla toki kartoittavat itsekin kulttuurista pääomaa muilta vaikutteita saamalla (Uimonen 2019, 23).

Vaikka koti mielletään usein ihmisen yksityiseen elämänpiiriin kuuluvaksi alueeksi, Johansson ja Saarikangas (2009, 11) esittävät, että se on todellisuudessa jatkuvassa yhteydessä ulkomaailmaan, sen kulttuuriin konventioihin ja jaettuihin vaikutteisiin sekä tapoihin. Instagramin maailma vain korostaa tätä yhteen liitöntä nykyajassa tekemällä kodista jaetun kokonaisuuden. Käsittelemieni tilien kohdalla voidaan huomata, kuinka asunnoissa on toki tiloja, joita ei niin aktiivisesti Instagramiin kuvata. Valikoidulla kuvasaldolla itselle sopivasta ja sisustetusta kodista jaetaan paloja muille. (Barbour ja Heise 2019, 44.) Pohtiessani yksityisen ja julkisen rajaa, haastattelut toivat ilmi, että vaikka kuvien kautta päästään lähelle henkilökohtaista tilaa säilytetään kuitenkin samalla etäisyys. Kuvaaja valitsee, mitä asioita tai ihmisiä hän kameran ruutuunsa taltioi. Koti miellettiin enemmänkin anonymiksi, ja sen vastapooliksi asetettiin omien ajatusten ilmaiseminen tai perheenjäsenistä kuvien julkaiseminen. Niiden ajateltiin taas olevan osa yksityisempää aluetta.

Uimonen (2019, 127) kuvaa, kuinka ”kotitarinan” välittäminen toisille näyttäytyy luontevampana, kun kodinsisustusta ohjaa jokin teema tai tyyli. Kun puhutaan tyylistä, kuvataan tapaa tai muotoa toimia. Tyyli voi ilmetä tietoisien suoritusten kautta, mutta on myös tyyppillistä, kuinka ihmiset, esimerkiksi sisustuskäytännöissä imevät tyyliä vaikutteita tiedostamattaan. Muoti ja sisustus osoittavat, kuinka tyyllilliset päätökset voivat olla varsin tietoisia. Tyyli voi ohjata ja muuntaa toimintaa, ja se pystyy vaikuttamaan arkisiin tapoihin, jotka muodostuvat esteettiseksi käytännöksi. (Kalmanlehto 2023) Tyyllillä tarkoitan sekä ulospäin saatua vaikutelmaa sisustuksesta että haastateltavien omaa kokemusta kodista, jota rakennetaan jonkin johtoajatuksen mukaan. Nannan kodista välittyi retrohenkisyys ja Heidin taas minimalistinen ja pohjoismainen ote. Sisustuksia kuitenkin yhdistävät Aalto-kalusteet sekä kierrätettyyn

ja kestävään muotoiluun satsaaminen. Vaikka monet ihailevat sisustuksen visuaalista ilmettä, voi nykyajassa syvempi esteettinen näkökulma, esimerkiksi käytettyjen ja kestävien huonekalujen kuluttaminen, kiehtoa enemmän. Tyyli on siis osaltaan tietynlainen tunne ja henki, joka asunnosta herää, muun muassa huonekalukokonaisuuksien, värin ja valon kautta. Mutta myös tapa, jolla sisustusvalintoja tehdään. Haastattelut ja Instagramissa julkaistu kuvamateriaali yhdessä luovat kuvaa yhtenäisen esteettisen ilmeen tärkeydestä. Yksityisen kodin rooli pääsee aukeamaan muille tämän tyyllillisen tarinankerronnan, tietyn juonen avulla, jota sisustus mukailee (Uimonen 2019, 169). Haastatteluista nousi esiin ristiriitaisuuksia tyylipuheessa.

No ehkä se on ajaton, kestävä... Aika semmonen niinku en mä nyt tie, voiko sanoo klasisekskaan... -- Ajattomuus ehkä eniten. Nää on ollu, nää kalusteet, 60 vuotta sitte hienoja, ne on yhä edelleen hienoja ja ne on vielä 60 vuoden päästäki hienoja. Niin ehkä, ehkä se on se ajattomuus. -- Mä en ehkä tätä mejän tyyliä koe mitenkään retroks, koska mä piän sitä nii ajattomana, että se ei voi olla sitä... vaikka varmaan niinku moni, joka tulee meille niin ehkä kokee sen semmosena. Sitte mää ajattelen retrona enemmän ehkä semmosta tosi värikästä vanhojen huonekalujen maalaamista... ja jollain vanhantyyllisillä kankailla päällystämistä. Mutta sitten toki se, mitä niinku ihmiset ajattelee. -- Nii, että ehkä se on sit sitä retroo kuitenkin... (Nanna)

No varmaan se on aika lailla semmonen pohjoismainen. Mut nii tavallaan aika simppele ja yksinkertanen. Toki värejä tykkään käyttää, mutta ehkä niinku tämmönen yleistyili on semmonen... kaikessa tavallaan... vaikka taiteessakin, että ne on yleensä niin kun ne yksinkertasemmat asiat, mitkä sitten miellyttää, semmoset simppelet asiat, omaa silmää. No ehkä voin sanoo, että aika graafiset asiat monesti miellyttää silmää... mut se et mikä on pohjoismainen tyyli, niin että se vaikee sanoa. (Heidi)

Asukkaan kokemus omasta tyylistään voi olla hyvin erilainen, kuin sitä Instagramin välityksellä tarkastelevan katsojan. Tavallaan siinä hetkessä, kun kuvat siirtyvät Instagram virtaan ne ovat vapaata riistaa ja jokaisen itse tulkittavissa. Hahmottelin ajatusta siitä, kuinka tyyli voi olla myös hyvin tiedostamaton asia, vaikka se olisikin aktiivinen osa sisustuksen muodostamista. Väitän, että tyyli on enemmän ulkoapäin luotu käsite, jonka muut kehittävät mielikuvissaan aiempien käsitystensä pohjalta; esimerkkinä oma käsitykseni Nannan tyylistä retrona. Haastatellut itse vain ikään kuin toteuttivat oman näköistä kotia, joka palvelee heitä ja toteuttaa heidän makuaan ja arvoja, joiden pohjalta sisustetaan.

Haastateltavien puheissa korostui, kuinka heidän oli vaikeaa hahmottaa selkeää roolia, joilla muiden Instagram-tilien selaaminen vaikuttaa omaan sisustukseen ja sen tyyliin. Vaikutteiden ottamisen ajateltiin tapahtuvan jossakin tiedostamattoman ajattelun puolella. Kuitenkin kulttuurissa vellovat sisustusihanteet hienovaraisesti vaikuttavat kuluttajien arkeen eri suunnilta (Kalmanlehto 2023). Sisustuksessa tyyli näkyy muodossa, jossa se voidaan tavoittaa sisustuskokonaisuudesta heijastelemalla ihmisen persoonallisuutta tai jotain laajemmin tunnistettavaa tyyliä. Haastateltavien kommentit medioiden kuluttamisesta auttavat ymmärtämään tyylin kehittymisen moninaista, kenties pitkään rakentunutta ja tiedostamatonta asemaa sisustamisen käytännöissä:

-- se (Instagram) on semmonen kanava -- mikä on helposti saatavilla ja lähellä ja sitä tulee sitten toki selattua ja... no lehdet on varmaan -- seuraavaks niin kun merkittävintämmönen... ja ne ei välttämättä tosiaan sitten ehkä ole aina ees kaikki sisustuslehtiä nimenomaan. Ne on sit Instagramin rinnalla varmaan semmonen, mitä tulee enite. Niitä vaikutteitaha tulee sillee puolihuomaamatta... Toki välillä tosi selkeästikin, et sä näät jonkun ja sit on sillee, et minä haluan, minä haluan tuon. (Heidi)

-- jo ennen Instagramia meil on ollut lähes nää kaikki kalusteet. Mutta toki siis varmaanhan niinku jotain, voi olla jotain vaikutusta, mitä ite ei sillälailailla niinku ehkä ees tajua. -- vaikka meillä on tämän näköistä niin mä tykkään tosi monenlaisista tyyleistä. Eli ehkä myöskin siinä on semmoista, että mä tykkään tosi paljon semmosistaki asioista, minkä kanssa mä en ite haluais asua tai elää... Eli en mää usko, että se on hirveesti vaikuttanu, vaan enemmän -- se on semmosta kauniitten asioitten kattomista ja ehkä sieltä jotain jää johonkin, mutta, ei sillä lailla, että mä oisin vaikka hankkinu jotain sen takia, että mä oisin nähny sen Instassa.

-- mä itse asiassa rakastan niitä sisustuslehtiä paljon enemmän vieläkö Instaa tai mitään muuta, koska mä oon jotenki varmaan niin vanhanaikainen, et must on ihanaa pitää sitä lehteä kädessä ja mul on valtavat varastot lehtiä. -- Mulla on ne kuukausijärjestyksessä, niin sit mää aina niinku, että tammikuussa mä nostan sen vanhan tammikuun pinon esille ja mä luen ne aina uuestaan joka vuosi ja sit jos siellä tuntuu, että siellä on jotain ankeita lehtiä niin mä laitan pois niitä, mutta tota, mutta luen siis paljon, ihan päivittäin. (Nanna)

Nannan ja Heidin kuvaukset Instagram-tilien ja lehtien selailemisesta vahvistavat Naukkari-sen ajatusta maailman estetisoitumisesta (Naukkarinen 2011, 24). Yhä enenevässä määrin

ihmiset viettävät aikaa visuaalisen materiaalin äärellä, jonka takia voi olla vaikeakin tunnistaa, miten vaikutteet mielessämme elävät. Voi olla, että kuitenkin selailun lopputuloksena jostakin innostuu uudella tapaa. Nanna selvästikin suuntautuu kauniita asioita kohti, niiden itsensä vuoksi – ei sen takia, että kuvien avulla pyrittäisiin tavoittelemaan ja tarkoituksenmukaisesti hakemaan sisustusideoita itselle. Molempien kotiympäristöissä on nähtävissä lehtipinoja, jotka osaltaan myös toimivat sisustuksellisina elementteinä. Samalla aikakauslehtien selaamisen kokemuksessa on moniaistisempi ulottuvuus – kosketus lehtiin lukiessa ja niitä karsiessa. Siinä korostuvat rutiinit, sitoutuminen ja pitkäjänteisyys sisustamista kohtaan. Sisustaminen on sarja toimintoja, jotka rakennetaan omien yksityiskohtaisempien käytäntöjen kautta.

Koti-Instagramien pitäjät hyödyntävät nerokkaasti kykyään jakaa kauniita kuvia muille samalla tarjoten inspiraatiota tyylikkaiden, viihtyisien tai kodikkaiden asuntojen luomiseen. Kuvakulttuurin ympärille rakentuu hiljalleen oma virtuaalinen yhteisönsä. Samanaikaisesti kun oma taito sisustukselliseen suunnitteluun tulee esille, mainostavat Instagram-käyttäjät omaa asiantuntemustaan sisustussuunnittelussa sekä tuovat esille suosimiaan brändejä, liikkeitä ja eri suunnittelijoiden tuotteita (Barbour ja Heise 2019, 44). Instagramin käyttöön kytkeytyvä konsumerismi osaltaan vaatii kuvien selaajien puolelta jotain uutta. Tämän takia sisustuksen kuvaaminen vaatii myös sitä, ettei ympäristö pysy täysin muuttumattomana. Alustana Instagram ei sinällään tue kestävyyttä, sillä sen tarkoituksena on kasvattaa seuraajakuntaa, ja se vaatii uudistumista sekä aktiivisuutta, mihin Heidikin viittasi haastattelussa.

-- onhan se kiva, että meidän koti on ollut vaikka Koti ja keittiö -lehdessä, niin kyllähän se niinku hivelee itsetuntoa. -- mutta se ei oo se tavote siinä sisustamisessa. Se ei oo se pointti julkasta kuvia tai mulle se on vaan niinku kiva juttu. (Nanna)

-- ei sitä voi kieltää, etteikö siitä tulis hyvä mieli, jos muutkin tykkää. Ja sitten tykkään tavallaan siitä, että jos joku löytää jotakin tuotteita sieltä mun tilin kautta. -- ja sit, jos kerrot, mistä se on niin et he saa siitä sen hyvän mielen tavallaan. Tai et voi olla siinä mielessä niin kun avuksi. (Heidi)

Heidi avasi, mitä tunteita herää, kun itse pystyy toimimaan vaikutteiden välittäjänä ja kun ihmiset ovat kiinnostuneita omista sisustusvalinnoista. On luonnollista tuntea mielihyvää

tullessaan huomatuksi toisten toimesta. Vaikka koti muodostetaan itselle, rakentuu esteettinen toiminta myös muiden katsetta varten. Tällainen sosiaalisen normin täyttäminen on Saiton mukaan esteettistä toimintaa, joka pyrkii välittämään itsestä miellyttävää vaikutelmaa ulkopuolelle. (2017, 126–27)

Kun ihminen rakentaa identiteettiään esineiden avulla, konsumerismin rooli havainnollistuu. Erityisen hyvin Instagramissa julkisesti jaettujen kuvien välityksellä esineet tekevät kulutuksen näkyväksi. Ne ilmentävät henkilön sosiaalista, kulttuurillista, ekonomista ja symbolista pääomaa. Kim Barbour ja Lydia Heise kuvaavat tapahtumaa ”visibilise” -termillä, sillä se korostaa käytänteen toiminnallisuutta ja aktiivisuutta, vaikka ihminen ei pyrkisi tiedostaen näiden seikkojen välittämiseen. (2019, 37) Kun itse tarttuu selaamaan Instagramia, tulee varsin nopeasti huomanneeksi, kuinka sovelluksen ytimessä ovat kuluttaminen ja uutuudenvieväisyys. Vaikutelma välittyy, kaikista uusista hankinnoista ja elämyksistä, joita ihmiset esittelevät ja millaisia yhteistöitä vaikuttajat toteuttavat erilaisten brändien kanssa. Instagramista on tullut vahvemmin paikka, josta pääsee jopa suoraan tekemään ostopäätöksiä – kiinnosti sitten uutena tai käytettynä tuotteiden hankkiminen.

5.4 Design-klassikot nykyajan heijastumina

Vaikka ihmiset pääsääntöisesti pyrkivät Instagramissa tuomaan esille omaa identiteettiään ja elämäänsä, samalla he tulevat osaksi laajempaa kokonaisuutta, kuvavirtaa ja verkostoa. Henkilökohtaiset arjen käytännöt muuntautuvat laaja-alaisemmaksi jaetuksi informaatioksi, esitykseksi sisustamisesta – sen tyylistä ja arvoista. Tutkimuksessani tarkastelemani Aaltojen tuotanto ja yleisemmin 1900-luvun design-kalusteet nousivat esiin paitsi kuvien myös keskustelujen kautta

Tutkimuksessani tarkastelemani huonekalut sijoittuvat syntyajankohdaltaan 1900-luvun puolivälin molemmille puolille. Aalto-huonekalujen tarina on siis varsin pitkä, eikä niitä voi sijoittaa selkeästi tietylle vuosikymmenelle, vaan ne käsittävät pidemmän aikahaarukan. Ei myöskään ole olemassa termiä, jolla voitaisiin kuvata kattavasti 1900-luvun huonekalutuotantoa.

tantoa. Arkikielessä ajan tuotannolle annetaan paljon erilaisia termejä, osaltaan synonyymeinä, vaikka merkitykset niiden välillä eroavatkin. *Retrossa* on kyse erityisesti 1950–1980-lukujen muotoilusta. On kuitenkin yleistä, että termiä voidaan käyttää myös ajanhenkeen toteutetuista uusista tuotteista, kuten painokankaista. Suomessa selkeä retrobuumi on Anna-Kaisa Huuskon mukaan koettu vuosituhannen taitteessa, kun Marimekko alkoi 1990-luvulla painattaa uudelleen vanhoja klassikkokuoseja. Hän kuvaa, kuinka retrobuumi elää kuitenkin yhä edelleen virkeänä suomalaisten sisustamiskäytännöissä. *Vintage* puolestaan kattaa alleen pidemmän ajanjakson, jolloin 1930-luvunkin esineistö kuuluu sen piiriin. Termiin kytkeytyy lupaus aitoudesta, jolloin se on myös arvolatautuneempi ilmaus. *Vintage* osoittaa esineiden olevan harvinaisia sekä huolella kuratoituja. (Huusko ja Huttunen 2011, 50-52.)

Kuva 3. Pulkkatuoli pääsiäisenä. Kuvaaja: @ihanannan 5.4.2021
Kuva 4. Olohuoneen klassikoita. Kuvaaja: @ihanannan 15.11.2021

Design-klassikot ovat tuotteita, jotka ovat saaneet vankkumattoman paikan kuluttajien suosiossa ja sijoittuvat syntyajankohdaltaan suomalaisen muotoilun kultakaudelle (Huusko ja Huttunen 2011, 51). Design-klassikoita voidaan pitää ajattomana muotoiluna, sillä ne elävät kansan mielissä ja sisustuksessa vuosikymmenestä toiseen. Ajattomuus tulee ilmi siinä, ettei tuote ole kiistatta kytkeyty tietyyn tyyliin tai aikakauteen. Instagramissa klassikkokiinnostus näyttää ylittävän sukupolviset rajat. Etenkin nuoremmille sukupolville vanhat klassikkohuonekalut voivat luoda nostalgista tunnelmaa ja modernismin ikonisten huonekalujen omistus viitata kulttuuriseen pääomaan. Nykymaailman kriisien ja taloudellisen epävarmuuden va-

lossa suomalaiset vastuulliset ja kierrätetyt tuotteet luovat turvaa kestävyydellään sekä jossain tapauksissa edullisemmalla hinnalla. Ajasta riippumaton ja selkeä muotoilu takaa tuotteiden luontevan liikkumisen vuosikymmenestä, ympäristöstä ja tyylistä toiseen.

Heidi kertoi, kuinka heidän sisustuksestaan löytyy myös muuta suomalaista muotoilua, jonka hän voisi lukea samanhenkiseksi kuin Aallon. Halu hankkia käytettynä suomalaisen muotoilun tuotteita selittyy laadukkuuden takeella, joka tulee ilmi suunnittelussa, materiaalivalinnoissa ja tuotannossa. Esimerkkinä hän nostaa esille Lundian huonekalut, jotka ovat kestäneet aikaa ja ovat huonekaluina edelleen sellaisia, joita ihmiset haluavat sisustukseensa.

Kuva 5. Design-lasia. Kuvaaja: @ihanannan 19.6.2021
Kuva 6. Lundian lipastoja ja sisustuslehtiä. Kuvaaja @heidi_klmnn 27.4.2023

-- tavallaan ne mun vuosikymmenet on -50, -60, -70-luku. En tiää yhtään, minkä takia...
ite oon 70-luvun lapsi ja 80-luvunki vielä... ehkä se että ne miellyttää silmää ja taval-
laan just se, että mä oon tykännyt siitä, niinku tykkään siitä arkkitehtuurista. Tykkään
taloista, jotka on sen ikäisiä. -- varmaan niinku juuri se ajattomuus yhittää. -- jos vaikka
sanotaan jostain Pulkka-tuolista, mikä meillä on, joka on Ilmari Lappalaisen suunnitte-
lema, niin varmaan myöskin se, että mä oon paljon lukenu ja paljo tutustunu tietyn aika-
kauden kalusteisiin ja asioihin... (Nanna)

Nannan puheista tulkitisin, kuinka hän on kiinnostunut suomalaisen muotoilun kultakauden
tuotoksista ajan yleisen visuaalisen ilmapiirin vuoksi, joka pitää sisällään kuitenkin ajatto-

man hengen. Hänen suosikki vuosikymmeniensä tuotteita ovat muun muassa ruokailuryhmän päällä oleva Yki Nummen Lokki-valaisin 1960-luvulta, kulmikas ja ilmava tiikkihylly sekä kookkaat 1960- ja 1970-lukujen nojatuolit. Visuaalisen ominaisuuden taustalle rakentuu kuitenkin paljon tarinaa ja ideologiaa, jota Nanna pitää tärkeänä, ja jota hän ajan tuotannossa arvostaa.

Sisustaminen ikää nähneillä klassikoilla voi näyttäytyä myös keräilynä, joka tulee parhaimmillaan esille vanhan tavaran markkinoilla. Keräilyä voi toteuttaa uusillakin esineillä, mutta potentiaalinsa keräilyharrastus saa vanhan tavaran kohdalla, sillä siinä piilee odotuksen aspekti ja yllätyksellinen luonne. Haastateltavien kohdalla sisustaminen osoittaa keräilyn merkkejä: tuotteita etsitään markkinapaikoilta ja eletään jännityksessä, tuleeko mitään vastaan.. Esineet pystyvätkin viitoittamaan tulevaisuutta ja sisustuksen suuntaa hyvin konkreettisesti. Haastatteluissa näkyviin nousi, kuinka ensimmäinen design-huonekalu saattaa laittaa käyntiin suuremman innostuksen, jonka kautta aletaan rakentamaan itselle miellyttävää unelmien kotia tai jopa huonekalukokoelmaa. Ysikin esine voi toimia suuremman projektin alullepanon symbolina (Koskijoki 1999, 189). Haastatellut miettivät sisustamisen keräilyyn liittyvää luonnetta seuraavasti:

-- se on ehkä semmosta tiedostamatonta toimintaa sitte. Et sitä ei niinku keräilyn vuoks tavallaan tee, mutta herkästihän se varmaan menee siihen... että jos varsinkin jotain erikoisempaa tai harvinaisempaa löytää, niin sit se pitää saada, vaikka sä et välttämättä tarvii sitä tai sulla ei oo niinku käyttötarkotusta sille. (Heidi)

-- siinä on myöskin se semmonen kiva juttu, että ku sä jotain haluat, niin sä ehkä rupeet niinku vähän metsästään sitä, niin siinäkin oma viehätöksensä. -- Onneks nää mun keräilykohteet on niin isoja, että näitä ei voi niinku hankkia... Tiedätkö, jos sää keräät vaikka peltipurkkeja, niin sä voit hankkia niitä niinku määrättömän määrän. Mutta niinku meillä tässä keräilyperiaatteena on se, että mitään ei kerätä varastoon. Mutta tavallaanhan se on keräilyä. Että ensin hankitaan vaikka yks tuoli ja sit halutaankin, että niitä on viis... (Nanna)

Suomenkin kokoisella alueella on huomattavissa eroja tuotteiden saatavuudessa. Maantieteellisesti eroavat sijainnit haastateltujen välillä paljastivat, kuinka klassikoiden keräily ei osoittaudu kaikkialla niin helpoksi. Männistön sijainti kokoelman kartuttamiselle on ollut

ideaali, sillä hän on asettunut sijoilleen Turun seudulle, jossa Korhosen tehdas, ja myöhemmin noin 1980-luvulta eteenpäin Artekin tehdas, on vuosikymmenten ajan ollut toiminnassa:

Monta kertaa se keräily, se on niiko semmost paikallishistoriaa. Niiko tietyst tämmönen Aaltokeräilykin, et sitä voi tehdä siel, mis sitä tavaraa on. (Pertti Männistö)

Heidi kommentoi, kuinka Pohjois-Karjalassa tuotteita ei ole vastaavanlaisesti saatavilla ja jos on, eivät ne pyöri markkinapaikoilla kovin kauaa. Jokainen haastateltava havainnoi oman elämän kokemuksilla, kuinka erityisesti Aalto-huonekalujen arvonnousu ja kysyntä on nähtävissä ajassa. Leena Kalha on tarkastellut designin keräilyä ja huomannut siinä noususuhdanteista kiinnostusta 1980-luvulta eteenpäin. Aalto-huonekalujenkin kohdalla vastaan nousee monesti se seikka, että ennen niitä on pystynyt hankkimaan edullisemmin, ajan palkkatasoonkin suhteutettuna. Modernin muotoilun arvo on kasvanut ja siitä on muodostunut Kalhan mukaan sijoituskohte keräilyosuosion nousun myötä. (Kalha 1997, 251 & 273.)

-- se mihin pilkkahintaan me ollaan ostettu 20 vuotta sitten mejän kalusteita, niin se on niinku ihan naurettavaa. Ja tänä päivänä, niin nythän sä et niinku saa, vaikka sä ostat mistä Toreista ja muualta niin ne on ihan sievoisen hintasia. Näkyy ehkä hinnoissakin, että se on jonkunlainen buumi. -- Me ollaan oltu ehkä silloin aikaamme jäljessä, mutta loppujen lopuks edellä. (Nanna)

Myös museoilla on merkityksensä klassikkohuonekalujen arvon muodostamisessa ja säilyttämisessä. Suomessa näyttelytoiminta on kiinnittänyt erityistä huomiota Pertti Männistön Aalto-kokoelmaan, joka on maailman laajin Aaltojen teollisesta muotoilusta ja uniikeista kappaleista koostuva kokonaisuus. Keskustellessamme mietimme, kuinka Männistön keräilykokoelman näyttelyillä Jyväskylän Alvar Aalto -museossa keväällä 2021 (*Muotoja moneksi – 30 vuotta intohimoista keräilyä*) ja Helsingin Taidehallissa syksyllä 2022 (*Aallot – Aino ja Alvar keräilijän silmin*) on varmasti ollut omat vaikutuksensa muotoilukiinnostuksen lisääntymiseen. Se, miksi näin on, voi selittyä sillä, kuinka ajan ilmapiiri korostaa kirppistelyä, second handia, Tori-löytöjä. Kiinnostus kestävää ja ajatonta designia kohtaan on lisääntynyt lähivuosina vastareaktionä kaikelle kertakäyttökulttuurille. Männistönkin näyttelyt toimivat näin aarreaittana ja esimerkkinä siitä, mitä kaikkea voi löytää käytettynä. Ne luovat arvostusta designille ja tekevät kestävät valinnat mielenkiintoisiksi.

6 Kodin aarteita kuluttamassa

Kuten jo olen avannut kodin asuttaminen on kuluttamista, sillä elämme yhteydessä materian kanssa, joka muodostuu meille arkipäivän käyttökelpoisiksi hyödykkeiksi sekä sisäisiä kokemuksia tuottaviksi elämyksiksi (Koskijoki 1999, 187). Russel W. Belk on tarkastellut kiintymystä, joka rakentuu kohti omaisuutta ja esineistöä. Hän esittää, kuinka asiat tai esineet, jotka mielletään omaisuudeksi vaikuttavat meihin henkilökohtaisesti ja ne ovat kuin minämme jatke. Yksilöllisesti merkitykset esineisiin muodostuvat siitä lähtökohdasta, kuinka hyvin ne voivat ilmentää sitä, kuka olemme. (Belk 1992, 37–38) Lisäksi jokaisen esineen hyvyys määrittyy vasta sen suhteesta käyttäjäänsä ja sitä ympäröivään muuhun ympäristöön. Käytettyjen esineiden kohdalla ihminen ottaa ne haltuunsa erilaisten rituaalien kautta – tarinallistamalla tai tuunaamalla – jolloin ne tulevat tutuiksi, omaksi esineistöksi. (Gregson ja Crewe 2003, 144; Koskijoki 1999, 187 & 190.)

Kestävyys ja ajattomuus korostuivat aineistossani, ja ne lähtivät luomaan punaista lankaa sisustamistoiminnalle. Otannassani nuo tekijät ohjaavat haastateltavien sisustamistyyliä ja osaltaan kulutusvalintoja – ilmentävät elämäntapaa, jossa luonnon arvostaminen ja siitä nauttiminen ovat läsnä. Ne ikään kuin luovat tarinaa ja jatkuvuutta ihmisen ja esineen välille. Seuraavaksi avaan vielä syvemmin, miten kestävyys näkyy Aaltojen tuotannon ideologiassa ja kuinka se elää tässä päivässä sisustamisen käytännöissä.

6.1 Aalto-huonekalut harrastuksen elementtinä

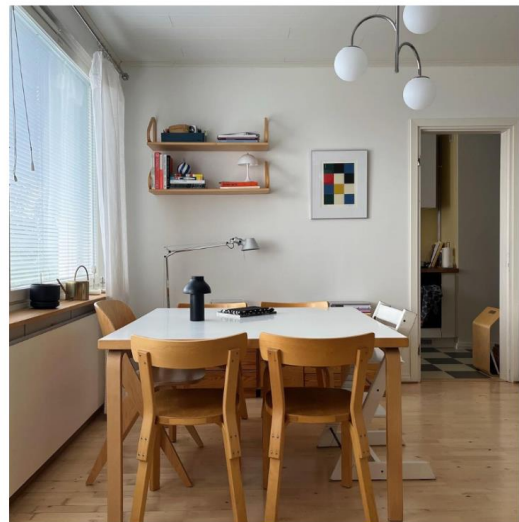
Muotoilijoina Aallot ovat olleet edelläkävijöitä siinä, kuinka ergonomia ja oikeanlaiset mitasuhteet tekevät muotoilusta kestäväää ja käyttötarkoitukseensa sopivaa. Myös esteettisesti miellyttävä sekä huolellisesti ja tarkoin mietitty muotoilu kestää ajassa. Ihmisen silmä ei kyllästy niin herkästi kauniiseen ja ajattomaan muotoiluun. (Leskelä 2022.) Haastateltavat

korostivat mieltymyksissään juuri tätä, kun puheeksi tuli, miksi Aaltojen muotoilu puhuttelee. Alvar Aaltoa veti muotoilun suunnittelussa puoleensa into luoda ihmisille käytännöllisiä ja tarkoituksenmukaisia arjen esineitä, jotka samanaikaisesti symboloivat elämänfilosofiaa, jossa luonnon ja humanismin merkitys korostui. (Aalto ja Schildt 1997, 254) Aallot loivat ideologiallaan uudenlaista maailmaa, jossa mahdollisuus sisustamiseen tarjoutui yhä useammille.

Aallot olivatkin varsin kekseliäitä kehitellessään muotoilunsa ilmettä ja luodessaan mieleenpainuvia tuotteita. He eivät voineet ennustaa suosiota, joka tuotteilla vielä tulevaisuudessa olisi, mutta harkitun suunnittelun selkeälinjaisuus ja tunnistettavuus toimivat indikaattoreina. Tuotteet ovat helposti tunnistettavia, selkeitä ja ymmärrettäviä, ja niiden design on keskeisesti kytköksissä brändin nimeen. Designin taustalle rakentuu tarina, joka luo esineille merkittävyyttä tunnetasolla. (Nissinen 2023) Kuitenkin muotoilu saa lopullisen potentiaalinsa vasta käyttäjien mielikuvissa ja kenties viesteissä, joita muotoilu kuluttajalle välittää (Uimonen 2019, 30).

Kuva 7. 66-tuolit ja L-jalkainen ruokapöytä ja K65-työtuolit, Kuvaaja: @ihanannan 23.3.2021

Kuva 8. 69-tuoleja, L-jalkainen pöytä ja 112B-hyllyt, Kuvaaja: @heidi_kmlnn 29.7.2023

Haastattelujen perusteella Aaltojen muotoilussa puhuttelee etenkin kalusteiden pitkäikäisyys, ajattomuus ja pohjoismaalainen ilme. Käsitteinä ne aukeavat ja ovat määriteltävissä vasta,

kun on kulunut aikaa, ja syntyy selvyys, että nämä todella ovat havaittavia ominaisuuksia. Klassikon olemusta ei pysty ennustamaan syntykontekstissaan, mutta Aalto-huonekalujen monipuolinen käyttö voidaan havaita nyt, kun nähdään niiden toimivuus ihmisten sisustuksissa tähän päivään asti. Lisäksi Alvar Aalto brändi ilmentyy suomalaisena ylpeyden aiheena, jossa historia, alkuperä ja persoonallisuus korostuvat. Ajaton tuote elää helposti mukana arjessa – sen erilaisissa olosuhteissa ja sisustusyhdistelmissä. Se ei ehkä aiheuta tilannetta, jossa kulutus päätös tehdään huumassa, hurmioituneena esineen ihmeellisyydestä, ja hetkeä myöhemmin esineeseen jo kyllästyään. Kuitenkin Aalloissa on jotain hyvin ilmeikästä ja persoonallista, eivätkä ne kukaan sovi jokaiseen sisustukseen. Villi yhdistelmä voisi syntyä, jos Aalto-huonekalut hyppäisivät kaveriksi syntyajankohtaansa edeltäneeseen sisustustyyliin.

Kyllähän ne niin kun on... on tavallaan sen oman tietyn aikansa tuotteita, ja ehkä ne just, että ku meillä on 60-lukulainen koti niin sen takii ne sopii taas niinku tänne tosi hyvin, kun se on sitä. Vaikka nyt aatellaan, että sillä on pitkä historia sieltä... -- Ne meidän huonekalut on semmosia vähän ajan patinoimia. -- Niin ei ne sovi sit välttämättä niin kun ihan minkä tahansa kaa. (Heidi)

Heidin ajatus avaa hyvin myös sitä, kuinka ajassamme sisustetaan asutettavan talon arkkitehtuurin aikakautta silmällä pitäen. Huonetilojen mitoitukset vaikuttavat osaltaan siihen, millaisin kalustein on mahdollista ja järkevää sisustaa. Esimerkiksi 1940–1970-lukujen tiiviisti toteutetut huoneratkaisut ottavat luontevasti vastaan sirot, muunneltavat ja tilasta toiseen helposti liikuteltavat kalusteet.

Ajatusta voidaan tarkastella Aaltojen ideologiasta käsin. Pariskunnan suunnittelutyössä näkyi 1930-luvulla kiinnostus kerrostaloasumiseen, ja he alkoivat ajaa minimiasunnon ideaa. Alvar Aaltoa oli kiinnostanut jo varhain 1920-luvulla ajatus joustavasta asunnosta, jossa huoneiden jaottelua pystytään muuttamaan tarpeen ja käyttötarkoituksen mukaan. Tätä ideaa he lähtivät jalostamaan 1930-luvulla. (Aalto ja Schildt 1997a, 76 & 93) Aino Aallon erityisalaa oli erityisesti sisustaminen sekä herkempi muotoilu (Laaksonen, Rautsi, ja Karttunen 2020, 73) ja tasa-arvoisuuden painottaminen. Sisustuksen osalta keskiöön nousivat helposti liikuteltavat ja monipuoliset kalusteet, jotka voivat luoda vaikutelman suurestakin kodista, vaikka asunto olisi pieni. Asumisen kokonaispotentiaalin saavuttaminen nähtiin merkittävä-

nä. (Pallasmaa 2011, 15.) Alvar Aalto on itse kuvannut Domus lehden julkaisussa n:o 10 vuodelta 1930, kuinka 60-neliöinen asunto on oivallisen kokoinen ”koko perheen aamuvoimisteluun” ja mahdollistaa erilaisia kokoonpanoja huonekalujen sijoitteluun. Iso huonekoko ei siis välttämättä ole hänen mukaansa eduksi, vaan kenties haitaksi, jos huonetta koristavat massiiviset kalusteet ja herkät koriste-esineet. Parhaimmillaan Aallon luomasta käsitteestä minimiasunto muodostuu yleisasunto, joka on psykologisesti ja ruumiillisesti oivallinen. (Aalto ja Schildt 1997a, 76-78.)

Ihmisen käsitys estetiikasta kytkeytyy siihen, kenen kanssa käsityksiä vaihdetaan (Naukkari-nen 2018, 175). Haastateltavat tuntuivat jakavan kumppaniensa kanssa samat makumieltymykset, mikä voi osoittaa sen, että ainakin ajan saatossa vaikutteille herkistytään ja ne lähtevät kulkemaan samoja uomia. Nykyisin kulttuuria koetaan eri medioiden välityksellä, mikä muokkaa myös kokemusmaailmaa. Ihmisten välinen kommunikaatio on vahvasti visualisoitunutta, jossa ymmärrys tapahtuu tulkintojen ja merkityksenantojen kautta. Fenomenologias-ta käsin ei ole yksiselitteistä, että kaikki jakaisivat keskenään ja universaalisti nämä tulkin-nan mallit, vaan ne ovat tietyn yhteisön sisälle rakentuneita – siellä jaettuja mieltymyksiä, joita toisessa yhteisössä ei tunnistettaisi. (Takala-Schreib 2016, 190–91) Vaikka ”tietäjät tietää” -henki alkaa osaltaan poistumaan Artekin tunnettavimpien huonekalujen päältä niiden tunnistettavuuden ansiosta, edelleen huonekalut kokevat arvostusta tiettyä makua noudattelevien ihmisten piirissä. Heidikin kuvasi Aaltojen muotoilutyylä hyvin tunnistettavaksi. Kenties kaikista erikoisimmat Artek-huonekalut tavoittaa kuitenkin vain harkittu silmä.

Aalto-kalusteet eivät aina ole puhutelleet Heidiä, vaan kiinnostus on kehittynyt hiljalleen kymmenen vuoden aikajakson sisällä, kun muotoiluun sisältyvät ideologiat ovat avautuneet. Hän koki, kuinka mediankäytön seurauksena maku on kenties jalostunut tähän suuntaan.

Et kyl se on ehkä tullu vasta tämmösen niinku henkisen kasvun jälkeen se, ja sit taval-laan niinku alkanu näkemään sen, sen semmosen, niinku yksinkertaisuuden kauneuden, mikä niissä niin kun on. Ja sitten sen niinku ajattomuuden tavallaan, että ne on niin kun sillä tavalla ajattomia, että ne ei niinku mene pois muodista. (Heidi)

Naukkarisen kuvaamaa vaatteiden merkkijärjestelmien tulkintaa, voidaan johtaa tutkimusaiheeni, Aaltojen ja Artekin, semioottiseen tarkasteluun (Naukkarinen 2011, 152). Kuten on tullut ilmi, sisustus on hyvin kulttuurisidonnainen ilmiö, joka voi tuoda ilmi tiedostaen tai tiedostamatta kuulumista johonkin ryhmään ja/tai arvomaailmaan. Samalla tavalla kuin vaatemerkki, myös huonekalun brändi voi viitata semioottisesti käyttäjän esteettisiin arvostuksiin ja samalla valmistajan ideologiseen maailmaan (Naukkarinen 2011, 152). Aallon muotoilutuotteet ovat varsinkin nykyajassa saavuttaneet symbolimaisen aseman, joka viestii huonekalukuluttajien luokkataustasta ja makumieltymyksistä (Nissinen 2023). Koti pystyy osaltaan mielikuvillaan vaikuttamaan sosiaaliseen asemaan niin fyysisen ympäristön muokkaamisen kautta kuin myös asunnon arvonnousun myötä (Koskijoki 1999, 186). Laadukkaan designin lisäksi huonekalut tarjoavat myös ideologista tarttumapintaa ja heijastuksia piirteistä, joita sisustajat haluaisivat tavoittaa.

-- mä voin sanoa, esimerkkinä vaikka tankkituolin, joka nyt on semmonen niinku jota varmaan joku haluais, niin se ei miellytä mun silmää. Sitä mä en haluais mun kotiin. Että ei sen takia, että se on Aallon. Että se ei ole tavallaan se, vaan kyllä mulla niinku ykkösenä on kuitenkin se, että sen pitää miellyttää mun silmää. Ja toki myöskin tarvetta.
(Nanna)

Ihmisen elämämaailma pystyy välittämään muille viestejä asujan arvoista ja mausta. Nanna ja Heidin patinoituneet kalusteet Instagram-kuvissa viestivät, että kalusteita hankitaan käytettynä. Nanna myös sanoittaa hyvin ilmiötä, joka Aallon kalusteiden äärellä myös näkyy. Tankkituoli on yksi Aalto-huonekalujen ikonituotteista, joita usein Aalto-fanien keskuudessa tavoitellaan sen symbolisen arvon vuoksi. Haastateltujen kohdalla pääpaino on huonekalujen hankkimisessa tarpeeseen, arjen mukavuus huomioiden. Huonekaluja ei lähdetä hankkimaan nimen perässä, vaan syvempien tarkoitusperien ohjaamana.

6.2 Muotoilun esteettinen kestävyys

Tutkimukseni alussa avasin, kuinka maailma estetisoituu, eli esteettiset päämäärät viitoittavat ihmisten arjen tottumuksia ja tapaa elää. Samaan aikaan luonnon kantokyvyn murenemi-

nen vaatii vääjäämättömästi kestävämpiä valintoja, ja vihreämpään ja ympäristöystävällisempään elämäntapaan pyrkiminen on yksi osa muutosta. Vaikka moni ihmisistä tavoittelee kaunista ja viihtyisää asumista, ja päämääränä on hankkia esineistöä tätä ideaalia noudattaen, alkavat ihmiset myös havahtua esteettisten arvojen ohjaamaan käytökseen. (Naukkarinen 2011, 24–27 & 205; 2015, 88-95.) Tänä aikana, jolloin ympäristön ja ihmisten toiminnan suhteisiin liittyvät kysymykset ovat tapetilla, on kaikenlainen kierrätys- sekä kestokulttuuri ja kestävä suunnittelu ihannoitavia teemoja.

Erityisesti muotoilun estetiikka kytkeytyy selkeästi eettisyyteen ja ekologisuuteen, jossa huomioidaan luonto ja sen arvostaminen. Ympäristöestetiikan näkökulmasta kodinsisustuksellisiin valintoihin vaikuttavat esimerkiksi arvokysymykset ja eettiset ratkaisut. Lisäksi se korostaa, kuinka arki on alati liikkeessä ja muuttuva. Tämä tulee esille esimerkiksi sisustustrendien muuttuvasta luonteesta, joka voi vaikuttaa kodin sisustuksen muutoksiin. Kulutuskeskeisen yhteiskuntamme ideaalina on ajatus siitä, että ihmiset kaipaavat uusia hankintoja. On kuitenkin vaihtoehtoja sille, miten kuluttamista arjessaan toteuttaa. Esineistön tuottaminen, hankinta, käyttö ja pois antaminen tai kierrättäminen ovat toimia, joista jokainen vaikuttaa ympäristöön. Toisia esineitä halutaan vaalia ja huoltaa muun muassa niiden esteettisen arvon takia, kun taas toiset joutuvat herkemmin eteenpäin. (Naukkarinen 2011, 36 & 205.)

Kaikki haastateltavat korostivat, kuinka koti koostuu, siitä, että se miellyttää silmää, mutta ennen kaikkia toiminnallisuus ja käytettävyys ovat siihen rinnastettavia. Heidän tulkintojensa mukaan on kestävä hankkia, esineistöä, jonka tietää miellyttävän itseä kauaskantoisesti ja mikä sopii omaan tyyliin. Kotiympäristössä kulutamme huonekaluja alati, joten tietous omasta sisustuksellisesta tyylistä ja mauasta voi tuoda rauhaa, koska tällöin pystyy tekemään harkittuja valintoja, jotka kestävät aikaa. Laadukkaita ja ajattomia/aikaa kestäviä huonekaluja arvostettiin haastateltujen keskuudessa myös siksi, että ne pystyvät säilyttämään jälleennynti- tai kierrätysarvonsa käytön jälkeen. Siksi tällaisten tuotteiden ostaminen on turvallisempaa. (Uimonen 2019, 125) Mikäli tuote ei toimikaan omassa sisustuksessa, voi sen myydä eteenpäin.

Arto Haapalan esittämä tulkinta Sanna Lehtisen kehittämästä termistä "esteettinen kestävyys" viittaa ilmiöön, joka korostaa erityisesti ajattomuutta, erityisesti aineellisen ja rakenteellisen kestävyuden näkökulmasta (Haapala 2020, 228–29; Naukkarinen 2011, 210). Yhä useammin kestävä on sellainen suunnittelutyö, jossa mahdollistuu muokattavuus ja joustavuus, ja jossa toimintamallit ja arvot näyttävät järkipäisinä ja merkityksellisinä vielä tulevaisuudessakin. Maailmassa, jota ohjaavat yhä enenevässä määrin vaihtuvat ja lyhytaikaiset trendit, jotka ovat ekologisesti kuormittavia, kestävyys tarjoaa vastapainoa. (Lehtinen 2023) Muotoilun saralla nämä tarkastelemani klassikkotuotteet ovat osoittaneet pitkäikäisyytensä, niin käytössä kuin suomalaisten ylisukupolvisissa makumieltymyksissäänkin. Esteettisen kestävyuden käsite istuikin luontevasti Aaltojen kalusteiden suunnittelutyöhön, jota useaan otteeseen haastatteluissakin kuvattiin ”ajattomiksi” ja huonekaluja laadultaan ”kestäviksi”. Markku Lahti (2011, 8) kuvaa, kuinka yhä edelleen Aalloilla sisustettuja koteja ilmentävät samat piirteet: materiaalien puhtaus ja ympäristöönsä sulautuva suunnittelu sekä inhimillinen käsityö. Muotoilun pitkäikäisyys ja ajankohtaisuus vuosikymmenestä toiseen osoittaa, kuinka hyvin suunnitellut kalusteet ovat sosiaalisesti, ekologisesti, taloudellisesti sekä esteettisesti kestäviä. Männistön ajatukset kuvaavat kattavasti haastateltujen tulkintoja käytetystä esineistöstä. Ekologisuuden lisäksi hankinnat ovat itselle myös edullisempia:

-- Sillon ku nääki on hankittu, ni nää on käytännös ollu siis valtavan paljon edullisempia, mitä uudet, nii... et ei oo tarvinnu, meidän takia ei oo tarvinnu uutta tuottaa. Ja kuin paljon ne kestää siis, et jos nää on kaikki ollu vähintään 50 vuotta aikasemmin jo käytös. Parhaat melkein jo 80 vuotta, nii laskee siitä, kuin paljo on luonto säästyny... ja rahat!
(Pertti Männistö)

Haastatteluissa annettiin paljon arvoa huonekalujen historian, materiaalivalintojen ja pitkäikäisyyden hahmottamiselle. Yuriko Saito on puhunut käsiteparista *esteettinen voima* (the power of the aesthetic) ja *vihreä esteettinen herkkyys* (green aesthetic sensibility). Esteettinen voima kuvastaa niitä kumaloituviakin merkityksiä ja seurauksia, joita esteettisillä valinnoilla voi olla. Ihminen saattaa kadottaa kuluttaessaan perimmäiset asenteensa ja näkemykset toimiessaan esteettisten valintojen pohjalta. Vihreä esteettinen herkkyys pyrkii tuomaan esille sellaista asennoitumista ja havainnointia, jossa osataan tiedostaa, millaisia syvempiä

vaikutuksia pintaesteettisistä valinnoista voi seurata ympäristölle. Kun pintaesteettisistä piirteitä nauttiminen liittyy vain objektista saataviin aistikokemuksiin, syväesteettinen luenta puolestaan mahdollistaa myös taustatiedon huomioimisen, mikä edesauttaa pyrkimystä kestävimpiin valintoihin. (Saito 2007, 55 & 84–103; Welsch 1997, 2–3) Syväesteettisen luennan kautta, voidaan nähdä, kuinka käytetyn tavaran kuluttamisessa nousevat esille kiertotaloudesta syntyvä positiivinen kulutuksen kierre, esineiden taustatarinoiden vaaliminen ja huonekalujen alkuperän kunnioittaminen.

Yksi seikka, miksi Alvar Aalto puhuttelee suomalaisia, on varmasti tuotteisiin kytkeytyvä painotus suomalaisesta kulttuurista ja perinteistä. Aaltojen suunnittelutyössä on pyritty vahvasti siihen, että materiaalit parhaimmillaan pystytään hankkimaan läheltä ja näin ollen niiden käyttö voi korostaa ihmisen elämismaailmaa ympäröivää luontoa sekä kulttuuritaustaa (Leskelä 2022). Brändin kotimaisuus luo turvallisuuden tuntua, kun kuluttaja tietää, mistä huonekalut ja materiaalit tulevat. Lisäksi käytettyinä ostetut kalusteet ovat osoitus siitä, kuinka tuote on kestänyt aikaa – se on kuin lunastus suomalaisesta laatumuotoilusta.

Pyrin selvittämään, miten uutta (kontekstissani käytettyä, mutta itselle uutta) tavaraa hankitaan tai millä perusteilla siitä luovutaan. Vaikka nykyajassa korostuu, kuinka ihmiset hankkivat tavaraa hedonistisesti varsin matalin harkintaperusteilla ja impulsiivisesti, korostui haastatteluissa vahvasti haaveilu, katselu ja tarpeeseen hankkiminen. Kaikki haastateltavat korostivat, kuinka yhdeksi tärkeimmäksi arvoksi sisustamisessa nousee huonekalujen käytettynä hankkiminen. Huonekaluja on hankittu Nannan perheessä idealla, että ne tulevat jäädäkseen. Tämä toiminta näyttää toimineen, sillä hän kuvaa, kuinka paljolti samat huonekalut ovat säilyneet osana sisustusta vuodesta toiseen.

-- sä saat päähän jonkun asian että ton mää haluan, tai sitten että ton mää tarvin, tuo me tarvitaan. Mutta että me ei olla sillä lailla niinku shoppailijoita. Lähinnä siis tarpeeseen... Ja meillä aika lailla pyörii ne samat iänikuset sisustusesineet, että mulla ei oo mitään kaappia tuolla, mistä mää niinku hirveesti vaihtelen niitä. (Nanna)

Heidin puheiden perusteella tavarapaljoudesta luopuminen on luonut kotiympäristöön helpoutta ja toimivuutta sekä tehnyt siitä viihtyisämmän. Hänen arvonsa tähtäävät minimalis-

min suuntaan, kuitenkin hallitulla tavalla, jolloin mukavuudesta ei sen kderustannuksella tingitä. Vaikka jostain tavaroista on luovuttu, kulkee tärkeä esineistö silti mukana. Isoisän tekemiä huonekaluja ei Heidi ole pystynyt ottamaan osaksi sisustusta neliöiden rajallisuuden vuoksi, mutta ne odottavat aikaansa tulla käytetyiksi.

6.3 Aito ajanpatina

Erityisesti Alvar Aallon vahva kiinnostus luontoon kehittyi 1930-luvulla (Isohauta 2013, 273). Aaltojen työ onkin tähdännyt suunnitteluperiaatteiltaan funktionalismiin ja ekologisuuteen. Se tulee esille materiaali- ja muotovalinnoissa, joiden silmäteränä toimivat luonnonmateriaalit, kuten puu. Materiaalina se on pitkäikäinen sekä muunneltavissa käytössä tapahtuvan kulumisen myötä. Aaltojen huonekalujen muotokieli henkii yksinkertaisuudesta sekä ilmentää vaatimatonta ilmettä, mutta on kuitenkin käytännöllistä ja kätevyyden ideologiaa tukevaa. Tuotannosta välittyy ihmisläheinen ote ja inhimillinen kosketus. (Radford ja Oksala 2007, 257.) Puutavarankäytössä näkyy selkeä dialogi geometrian ja orgaanisen muodon välillä, kun muotoilu perustuu ideoiden kierrättämiseen ja muodon sekä materiaalien vaihtelevuuteen. (Isohauta 2013, 279.) Nämä tulkinnat pätevät erityisesti arkkitehtonisiin ratkaisuihin, mutta päätelmät voidaan johtaa myös huonekaluihin.

Musta se eletty elämä -- Se jotenkin pehmentää niitä kalusteita. Ja just se semmonen pieni patina on kivaa. -- kalusteissa voi olla vähän kolhuja ja on kiva, että se puu on ehkä vähän kellastunutta enemmän kuin että... jotenkin se elämä... niinku ei saa olla rikki-näisiä kalusteita, mutta elämä saa näkyä. (Nanna)

Aaltojen muotoilufilosofia moottorina on alusta asti ollut materiaalien ajansaatossa tapahtuva patinoituminen. Sen kautta orgaanisin materiaalein varustetut huonekalut saavat uudenlaista syvyyttä. Haastattelujen kantavaksi voimaksi nousi ajatus siitä, kuinka materiaalit ovat jopa parhaimmillaan, kun ne saavat osakseen patinaa ja ajan kulumisen sekä osittain myös huonekalujen tarina on kauniisti nähtävissä. Erityisesti Aalto-huonekaluissa käytetty puu on muutosherkkä elämän tilanteille, ja erityisesti vanhat lakkapinnat elävät valossa. Vaikka mo-

net saattaisivat nähdä tällaisen kulumisen häiritsevänä ja luotaantyöntävänä, haastateltujen puheissa ne koettiin elävyyttä tuovina, luonnollisina ilmiöinä. Myös Aalto -säätöön arkkitehtuurikasvatuksen materiaaleissa esitetään samanlainen väite siitä, kuinka huonekalut tulevat edukseen patinan siivittäminä (Leskelä 2022). Patina on rehellistä ja aitoa orgaanisuutta, jota huonekaluihin kertyy. Se ei ole imitoitua, kuten nykyisin monissa uusvanhoissa huonekaluissa. Aidolle kulumalle annettiin voimaa, joka voi tuoda huonekaluihin särmää, eikä vain poistaa sen arvoa.

Ku meilläki siel mökillä, ku on ne (vaimon) vanhempien hankkimat tuolit, ni niis on siis niinikankaat, mitkä on asennettu -49, ni kaks vuotta sitte. Ne ei kestäny siis ku 72 vuotta, ne niinikankaat! [Kuvaa nauraen] Me vaihdettiin ne (verhoamossa), ja et usko, ni 401 tuolien selkäpuolelt – ihmiset ku verhoiluttaa uudestaan, jos ei ole kissa raapin – me otettiin sieltä ne vanhat kankaat. Käännettiin ne vaan toisinpäin ja pistettiin mejjän kahdeksan tuolii uusiks. Eikä olis tarvinnu laittaa, ku kaks tuolii, ko ei ollu siirretty². Kahdes tuolis oli täst etureuna menny puhki. Kuus tuolii oli ehjii. Niis oli jotai läikkii vähä, mut ei se käyttöö mut... Me saatii sil taval - mä vein ensin neljä sinne ja neljä laitettiin, ja sitko tuli sitä vanhaa niinikangast lisää purettuna, ni sit mä vein neljä niit. Nyt ne on niiko uudet taas. Puuosil ei oo, ajattele, tehty vuoden -49 jälkeen mitään. (Pertti Männistö)

Osaltaan huonekalujen patina pystyy viestimään myös sisustajan arvomaailmasta, sillä patinan syntyminen vaatii aikaa kehittyäkseen. Se pystyy näin ilmentämään pitkää omistusaikaa (Uimonen 2019, 121). Keskeistä ei siis ehkä ole se, onko esine tai huonekalu todella ollut omistajalla pitkään, vaan se että se luo tällaisen vaikutelman. Vanhat huonekalut luovat vaikutelmaa, että mennyttä aikaa ja historiaa arvostetaan. Esineet ja muotoilu kuvastavat sitä aikaa, jolloin ne on suunniteltua, ja kertovat näin ideologisista pyrkimyksistä, normeista ja käytännöistä.

² Viittaa siihen, kuinka tuoleja ei ollut käytössä mm. siivouksen lomassa kierrätetty paikalta toiselle. Tämän takia vain kaksi oli käytössä saanut enemmän kulumaa.

6.4 Tarinallisuus ja huolehtiminen

Osaltaan myös esineisiin liittyvä tarinallisuus voidaan nähdä niihin kietoutuneena estetiikkana. Haastatteluissa painottui se, kuinka arjen poeettisuus voi luoda elämään mielekkyyttä. Esineet sisältävät muistoja ja tarinoita, ja tätä kautta erilaisia ajallisia tasoja, tekijään ja käyttäjään solmittuja sisältökokonaisuuksia. Aineeton maailma ja ajallisuus pystyvät aktualisoitumaan esineellistetyssä ympäristössä, jolloin muistoja vaalitaan juuri esineistön kautta. Samalla käytön kautta esineistöön kasautuu edelleen lisää koettua elämää sekä merkityksiä. (Koskijoki 1999, 187) Ihmisten kotiympäristössä voidaan nähdä, mikä henkilökohtaisesti koetaan säilyttämisen arvoiseksi. Myös yhteiskunnallisessa kontekstissa Instagram-tilit välittävät tarinaa muotoilusta, joka nähdään laajemmin arvostettuna ja vaalittavana, jotta se säilyy tulevaisuuteen.

Kestävän kuluttamisen käytännöt eivät rajoittuneet haastateltavien kohdalla pelkästään ostopäätöksiin, joita pyritään tekemään ekologisuutta silmällä pitäen, vaan se kulki mukana esineiden kanssa arkea eläessä. Kuten aiemmin olen kuvannut, Alvar Aalto on korostanut kodin tilojen muunneltavuutta. Samalla tapaa hän on kehottanut tuottamaan sellaisia standardisoituja huonekaluja, joissa esineiden itsensä muuntaminen on mahdollista. (Aalto ja Schildt 1997b, 93.) Kysyessäni, onko hyväksyttävää tuunata Aalto-huonekaluja Männistö kuvasi, kuinka Aalto on korostanut, että muutosten tekeminen on vallan suotavaa, jotta niistä tulee asukkaalle toimivia. Kestävyys korostuikin erityisesti tuotteen elinkaarta tarkasteltaessa, eli siinä kuinka haastateltavat integroivat kierrättämisen sekä huonekalujen korjaamisen osaksi omaa kestävästä kulutuskäyttäytymistään.

Niitähän on alunperinkin niiku Aallon kalusteitakin verhoiltu eri tavalla, esimerkiksi ruokapöydän tuoleis ei aina oo ollu pehmustuksii. Niit on ihan, istuin voi ol pelkkää puuta tai sit siin on vaan kangas, eikä mitään pehmustet. tai sit niin et siel on pieni pehmuste ja kangas ja täl taval. Niitähän voi aina tehdä, et jos on pelkkä puu situin, nii kylhä siihen voi jälkeinpäin pistää kankaan. Ei se mikään synti ole. -- Mä muistan, ku mäki yhteen asuntoon verhoiluti semmose tankkituolin -- ni mä tein, ensinnäki madallutin jakkaran rahiks, mut sit ku se verhoiltiin uudestaan, ni tehtiin selkänöjast niiku neljä senttii paksumpi, ni se teki heti siit ihan erilaisen, et näin pystyy säätämään. (Pertti Männistö)

Aaltojen ideologiassa tärkeässä roolissa on ollut huonekalujen pitkäikäisyys ja muunneltavuus. Ideaali tilanne on, että huonekaluissa tulee käyttää sellaisia materiaaleja, joita voidaan siistiä ja korjata käytössä tulleista jäljistä (Leskelä 2022), ilman, että kalusteet tulisi korvata kokonaan uusilla. On sallittavaa tehdä muutoksia, jotka tekevät tuotteesta henkilölle paremman käyttää. Kun materiaaleissa on huomioitukestävyys ja näin pitkäikäisyys sekä niitä arvostava käsittely, säilyvät ne ikäpolvelta toiselle. Nanna, kuitenkin mietti, kuinka pitkälle korjaamista uskalleta viedä, ettei patina katoa liiaksi.

Satulavöitä ollaan, vaikka vaiheltu... ollut katkenneita tai uusittu kokonaan... ja vähän hiontaa, lakkausta... semmosta. Vähän jotain pientä verhoilua. Mutta ei mitenkään suuremmin niinku koska sitte siin on just se patina, että nyt ollaan siinä niinku aina vähän siinä rajapinnassa, että tehäänkö tälle jotain vai ei. (Nanna)

Esineiden taustalla olevat muistot ja oikeat tarinat voivat tehdä niistä entistä mielenkiintoisempia ja arvokkaita, vaikkeivat kaikki olisi omia, vaan aiemmasta omistajuudesta kertovia. Haastatellut korostivat tällaista esineisiin kytkeytyvää sentimentaalisuutta ja erityisesti vanhan tavaran kauppoihin liittyneitä hauskoja sattumuksia muisteltiin. Esimerkiksi Nanna kertoi, kuinka on hankkinut makuhuoneen sängynpäätyn koristeellisen rottinkisen sermin huutokaupasta:

”Ton mää aion ostaa”. Sitten kukaan muu ei sitä halunnukaan, niin mää sain sen tosi halvalla ja sitten tää huutokaupan pitäjä kerto, että joo ”yks kokkolalainen merimies on sen Japanista tuonut 60-luvulla vaimolleen”. Siis sehän voi olla ihan vaan tarina, mutta minä uskon siihen tarinaan, koska must se on hyvä tarina! ...Ja ja tota tokikaan totuutta emme tiedä, mutta tota täällä asumme merimiesten rannikkokaupungissa, että senkin takii haluan uskoo, että se se tosiaan on niin. -- ja muutenkin siis onhan se kiva tietää, mistä ne on tullut että... Joo, tarinat on tärkeitä! (Nanna)

On myös tärkeää huomioida tunteiden rooli. Kun sisustusesineistöä hankitaan käytettynä, on sen taustalle kehittynyt jonkun toisen henkilön omistajuus. Uimonen on kuvannut Nicky Gregsonin ja Louise Crawenin ajatusta siitä, kuinka käytetty esineistö käy uuden omistajansa kanssa läpi rituaalinomaisen tapahtumasarjan, jonka seurauksen esine otetaan haltuun ja omaksi (Uimonen 2019, 164). Nannan kertomuksen perusteella se voi tapahtua tarinan haltuunoton kautta. Toinen konkreettisempi keino, jolla huonekalusta voi tulla oman näköinen

on sen kunnostaminen, mutta välttämättä tätäkään prosessia ei haastattelujen mukaan kaivattu. Käytetyistä huonekaluista ja esineistä saattaa välittyä käsityöläisyyden tuntu, sen ansiosta, että ne ovat kulkeneet ihmiseltä toiselle ja saattaneet kokea matkalla muutoksia. Heidän mielestä vanha esinemaailma pystyy kuitenkin jo omalla olemuksellaan olemaan vastaanottavampi kuin nykyiset sarjatuotetut huonekalut.

-- se että on joku tarina ja varsinkin, jos se niinku tietää sen tarinan, niin se tavara tavaltaan saa niin kun isomman merkityksen. Mutta kyllä vanhat tavarat sillä tavalla jotenkin viehättää enemmän, et ne ei oo välttämättä kaikki semmosia niin kun... samalla tavalla sarjatuotantohuonekaluja, vaikka kun ikealaiset – niitä on sit niin kun ihan kaikkien kodeissa. Plus et se laatu on yleensä parempi, et sitä ei niinku voi kieltää. (Heidi)

Esitin haastatteluissa kysymyksen: *Mikä luo kodin tuntua?* Haastateltavat painottivat nopeasti, kuinka esineiden ohessa tietenkin ihmiset luovat kodista kodin, vaikka huonekalujen rooli nostettiin tärkeälle sijalle. Yllä esitettyjen tulkintojen kautta on kuitenkin selitettävissä, kuinka käytön, tunteiden ja kollektiivisen identiteetin kautta esineisiin muodostetaan siteitä. Käytänteet esineiden kanssa rakentavat ja muovaavat myös talossa asuvien yksilöiden välisiä suhteita (Barbour ja Heise 2019, 37). Asunnon huonekaluilla voikin olla yllättävän paljon merkitystä sosiaalisissa suhteissa.

Oma tähän asti kerätty kodin esineistö koettiin kokonaisuudessaan tärkeäksi, eikä erillisiä suosikkihuonekaluja osattu nimetä. Suurimmat tarinat liittyivät kuitenkin pienempään esinemaailmaan. Heidi puhui, kuinka rakkaimpia asioita kodissa ovat lasten tekemät savityöt, jotka on tehty yhdessä kursseilla ja joista ei koskaan tulla luopumaan. Tämä kuvastaa, kuinka ihmissuhteiden kautta esineisiin luotu tarinallisuus luo niille sisältöä. Nanna viittasi, kuinka perintönä saadut pienesineet, kuten mummon äidin virkkuukoukku on korvaamaton.

Voin väittää, että kalusteen käyttökelpoisuus, toiminnallisuus ja esteettisyys selviävät vasta, kun kuluttaja on ottanut sen haltuunsa, kotiuttanut esineen – sanan syvemmissä merkityksessä. Tämä ei välttämättä selviä heti, vaan pidempiaikaisessa käytössä (Takala-Schreib 2016, 182). Ulkoisesti ja hyviä ideologisia päämääriä noudatteleva esine saa yksilöllisen merkityksensä käytössä, ja voi näin ollen myös tulla havaituksi käyttökeltvottamaksi siinä

kontekstissa, johon se on hankittu. Sisustaminen on siis vahvasti esineiden kanssa tapahtuvaa vuorovaikutteista toimintaa ja tapoja, jotka syntyvät kehollisen toiminnan kautta. (Takala-Schreib 2016, 179; Barbour ja Heise 2019, 37.) Esimerkiksi Heidin Aaltojen 60-jakkara todettiin kyseiseen elämäntilanteeseen haastavaksi huonekaluksi, kun sitä koitettiin saada sopimaan sisustukseen. Se osoittaa, että myös virheellisiä hankintoja voi tapahtua ja huonekalun rooli selviää vasta käytössä. Tässä kohtaa toiminnallisuus ei kohdannut omia käytäntöjä ja tilaratkaisuja, vaan E60-jakkara näyttäytyi tukevuudessaan parempana lapsiperheelle.

Vanhan tavaran äärellä sisustuksesta koostuu helposti kerroksellinen, eli siinä näkyvät monien eri vuosikymmenten muotoilutuotteet ja huonekalut yleisemmin. Sen takia sisustuksen avulla saa nopeastikin luotua moniulotteisen kodin, vaikka sisustaminen tapahtuisikin lyhyen ajan sisällä. Syvemmän tarinallisuuden koti kuitenkin saa, kun sisustusta kehitetään ajan saatossa ja sen taakse kerääntyy myös muistoja eri elämänvaiheista.

7 Hyvinvointi kodin sisustamisessa

Haastattelujen pohjalta havaitsin, kuinka sisustaminen ja sen kanssa puuhastelu muodostuvat tärkeiksi tavoiksi olla yhteydessä omaan ympäristöönsä. Tällainen vuoropuhelu välittyy erilaisista toimintatavoista. Tilanhallinnassa näyttäytyi haastateltavien kertomuksissa olevan kaksi erityistä näkökulmaa. Ensinnäkin oli keskeistä, millaisen visuaalisen ilmeen koti saa kokonaisuutena, ja kuinka tuota ilmettä hallitaan. Toiseksi painoa annettiin käytännöllisyydelle, siisteydelle ja kotitoimintojen sujuvuudelle. Estetiikan hyvinvoinnillinen näkökulma näyttäytyy, kun elämäntapa, arjen toiminnot ja arvot ovat sopuissa. Arkisella estetiikalla voi olla suurikin positiivinen vaikutus hyvinvoinnillisesti (Melchionne 2017).

(Vaimo) bongas ton jostain Finnish Design Shopista ja hän sano, et "tuu kattomaan, tommosen hän haluaa". Ja mä sanoin, et "Joo, se on varmaa valtavan hyvä", et se oli siin, sit vaan tilaus ja sit se tuli ja sit ripustettiin se toho, ja me ollaan tykätty siit hirveest. Siin on himmenninsysteemit ja kaikki. -- Sit meil on semmonen tapa, et jos toinen tulee illal myöhään, pimees kotiin, ni toine sytyttää ton sillai, et se kutsuvast näky tonne parkkipaikal. Tietää mihin päin tulla. (Pertti Männistö)

Pauline von Bonsdorffin teorioiden kautta nähdään, kuinka arjen estetiikassa ja esteettisissä käytännöissä henkilökohtainen panos, itsetekeminen ja toimintaan sitoutuminen nousevat tärkeälle sijalle (von Bonsdorff ym. 2022). Tulkitsen, että sisustamisprosessissa tapahtuu näin – ihminen nauttii puuhastelusta ja voi toimissaan tavoittaa samankaltaisen kokemuksen kuin taidetta tehdessä. Nämä mielenkiintoa herättävät prosessit tulevat niin lähelle ihmisen ominta olemusta ja persoonaa, että niiden suorittaminen tuottaa täyttymyksellisyyttä. Samalla tietyt yksittäiset tavat, jotka ovat sinälleen erillään itse sisustamisesta sen järjestelemismerkityksessä, voivat olla tärkeä kodin esineistöön liittyvä käytäntö. Tarkoitin tällä, esimerkiksi Männistön kuvaamaa tapahtumaketjua. Sisustaminenkin etenee prosessiluontoisesti ja kodista huolen pitäminen, esimerkiksi siivoamalla voi olla yksi sisustamisen osa-alue. Tavaltaan tapa, jolla toivottua ilmettä ja samalla omaa elämäntapaa pidetään yllä.

On aiheellista huomioda, että sisustaminen on oletusarvoisesti aistimellista ja erityisesti visuaalista. Haluan kuitenkin väittää, kuinka sisustaminen esteettisenä toimintana on vahvasti myös mielikuvituksesta ajattelemista ja kuvittelua. Arto Haapala (Haapala 2015, 26) kuvaa, kuinka itse asiassa monet esteettiset kokemukset tapahtuvat kuvittelun alueella. Sisustamisen käytännöissä vaaditaan luovaa mielikuvituksellisuutta, mutta paljolti sekin on vain olemassa olevien asioiden uudelleen järjestelyä, josta seuraa jotain uutta, jota todellisuudesta ei vielä löydy. Tällainen esteettinen toiminta vaatii Arnold Berleantin nimeämää sitoutumista (*engagement*), joka hänen tulkinnassaan on vahvasti aistimellista osallistumista ilmiöön tai kohteen ominaisuuksiin. Samanlaista sitoutumista tapahtuu myös kuvittelun tasolla. (Haapala 2015, 26)

-- siis mun päivistä iso osa menee siihen, että mä ajattelen asioita ja ihailen asioita ja, ja ja... Mutta se ei siis niinku 99 prosenttiahan niinku niistä ajatuksista ja semmosista ei, ei niinku tuota mitään. -- tällä hetkellä haaveilen, oon haaveillu jo monta vuotta, talviasuttavasta pienestä pienestä tuvasta mejän mökkirantaan ja siitä, miten mä vietän siellä talvea. Mutta siis leikkittelen ajatuksella, kuinka siellä sisustan ja mitä sinne laitan. – Se (haaveilu) riittää mulle! Joo mun ei tarvii kokoajan touhuta ja tehdä niitä asioita. (Nanna)

-- voin sanoa, että haaveilen ja kyllä mielellään katselen muitten ihania koteja, vaikka voi heti todeta, että en tule koskaan tuommoista saamaa, mutta tuota on niitä siltä niinku mukava, mukava katella. (Heidi)

Haaveilun roolia painotettiin haastatteluissa. Nykyisin se on entistä helpompaa ja kenties realistisempaa, kun ihminen pääsee tavoittamaan kodin asujan jollain tapaa arkisemmalla tasolla – Instagramissa näkyvät kuvat ovat julkaisijan, kodin asuttajan itse luomia. Sosiaalisessa mediassa yhdistyvät sekä kuvitteellinen sitoutuminen että aistimellinen sitoutuminen. Ihminen pääsee toteuttamaan esteettistä leikkiä (Haapala 2015, 35) miettimällä omaa olemassa olevaa sisustusta, sen esineistöä ja vertaamalla tätä kaikkea somessa vastaan tuleviin ideoihin ja vaikutteisiin. Aina mitään muutoksia ei tapahdu, välttämättä vähäänkään aikaan, mutta vaikutteet saattavat jäädä elämään kuvittelussa. Haapalan (2015, 27 & 36) mukaan esteettisessä hyvinvoinnissa on kyse siitä, kuinka kuvittelusta seuranneet kokemukset voivat toimia välineellisesti hyvinkin rentouttavina. Useat kokemukset yhdessä rakentavat esteettistä hyvinvointia.

Vaikka tarkastelussani ovat niin sanotusti pidempiaikeiseen asumiseen tarkoitettut kohteet, voivat asunnot ihmisillä vaihtua tiheäänkin tahtiin. Tällöin kotia rakennetaan erityisesti juuri mukana kulkeutuvan esineistön avulla, johon olemme luoneet tunnesiteen. Voikin siis väittää, että juuri miellyttävät ja tutut esineet luovat kodikkuutta ja kodin tuntua. Kun elämäntilanne muuttuu, tavarat voivat saada myös uusia merkityksiä tai ne löydetään uudelleen. Mikäli varastoon on kertynyt tavaraa, saatetaan sieltä myöhemmin tavoittaa jotain uutta omaan sisustukseen. Uimonen esittää, kuinka tavarat ovat olleet viilentymässä, kun niistä ei olla vielä haluttu kokonaan luopua (Uimonen 2019, 32–33) ja tällöin ne voidaan tavoittaa uudelleen. Toisaalta muutot voivat symboloida myös uutta alkua, jolloin aiempi esineistö saattaa viestittää ja muistuttaa liikaa menneestä. Haastatteluissa avattiin myös sitä, kuinka vaikeissa elämäntilanteissa ja kriiseissä sisustaminen voi toimia murheen keskellä hyvinvointia edistävänä, sillä sen kautta pääsee luomaan jotakin kaunista.

7.1 Arkista estetiikka ja huolehtimista kodeissa

Aiemmin esitin, kuinka koti on yhteydessä muuhun ympäristöön ja sosiaaliseen elämään. Se tulee ilmi muun muassa siinä, kuinka koti on usein ihmisille enemmän tukikohta, johon palataan muun toiminnallisen ympäristön keskeltä, risteyskohta ja kiasma. Se ei siis aina ilmene Maria Koskijoen sanoin (1999, 186) ”pyntätynä ja kotoisuudelle pyhitettynä”, vaan voi olla keskeneräinen, kaaoksessa ja sekava.

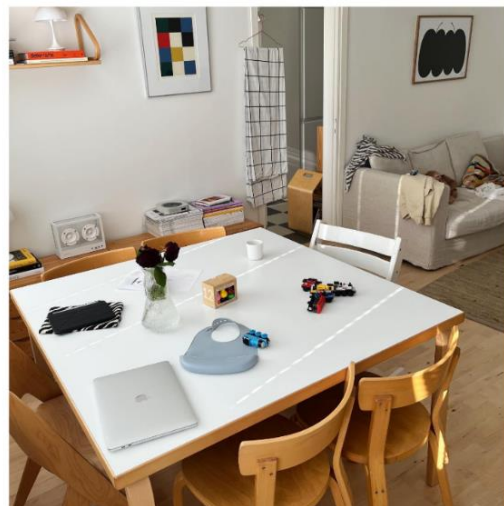
Jollakin pienellä yksityiskohdalla tulee teidän siinä paljastaa itsenne. Siinä tulee kotinne muodoissa jossakin näkyvä heikkous, teidän heikkoutenne. -Alvar Aalto, *From Doorstep to the Livingroom* (1926) (Aalto ja Schildt 1997a)

Näin Alvar Aalto on kuvannut yhdessä varhaisimmista esseistään kotien suunnittelutyössä ihmisten heikkouksien näkymisen tärkeyttä. Hän painottaa asujan yksilöllisten valintojen roolia, ja etupäässä sitä, että esineistön tarinallisuus korostuu esteettisten päämäärien sijaan. On eduksi, jos koti ei ole esimerkiksi kokonaan tarkoin suunnittelijan loihtima, vaan sellainen paikka, joka assosioituu asujan henkilöhistoriaan, persoonaan ja arvostuksiin. Jos koti

toteutetaan suoraan harkitun suunnittelun ja esteettisten pyrkimysten sanelemana, luo se kodista vain projektion henkilökohtaisesta elämästä. (Pallasmaa 2011, 13-14.) Instagram-kuvien kohdalla nouseekin esille se seikka, miten Instagram-kuvissa korostuu siivottu, aseteltu näkymä – esteettinen luomus tai installaatio. Tämän kohdalla voidaan miettiä, ilmentävätkö kuvat kiiltokuvamaista ilmettä kodista, ja mikä jää tämän otoksen ulkopuolelle?

-- meil ei tarvitse siistiä... [nauraa] sitä varten, mutta tota... Toki, ehkä mää niinkö tiekkö, että aaa nyt on ihana valo! Ai mikä ihana auringonpaiste! Nyt mää nappaan muuttaman kuvan. Ja ehkä toki... vaikka jostain kahvipöydästä, mutta siis senhän mä oon asettellut siihen valmiiks jo sitä varten, että ne ystävät tulee siihen kahville niin, mutta että en mä, mä en ole tavallaan semmonen stailaajatyypä.

-- elämä (varhaiskasvatustyössä) on aika semmoista hektistä ja, tai mikään ei tavallaan -- pääty. Et -- siellä on kuitenkin koko ajan sitä semmosta liikkuvuutta, niin sitten jotenkin mulle se siivoaminen kotona, se rentouttaa aivan hirveästi, kun täällä saa tavarat paikoilleen ja kun mä laitan ne tavarat paikoilleen, niin ne pysyy siellä ja sää näät niinku sen kättes jäljen. -- Mutta tuolla niinku varhaiskasvatuksessa, eskarissa -- se näkyy ehkä monen vuoden jälkeen, että lapset oppii asioita --, mutta että se ei ole tavallaan semmosta konkreettista. Mutta siivoaminen ja kodin laittaminen. Sä näät sen sun työn tuloksen heti. (Nanna)

Kuva 9. Pyykit kuivumassa. Kuvaaja: @heidi_kmlnn 1.4.2023
Kuva 10. Elämisenmerkkejä. Kuvaaja: @heidi_kmlnn 11.6.2023

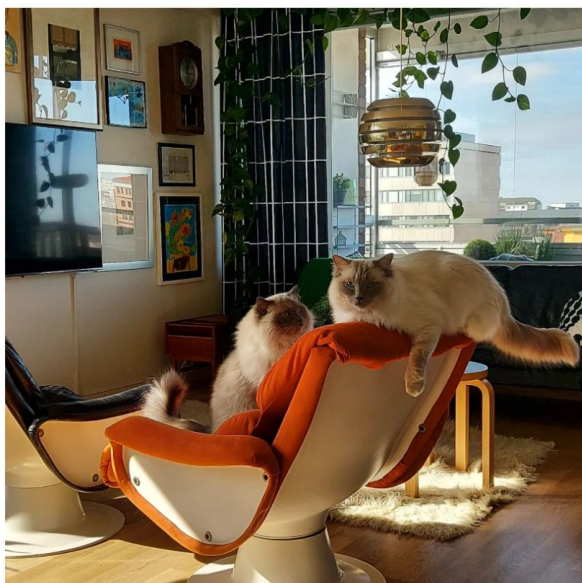
Tämä etukäteen esitetty oletus kiiltokuvamaisuudesta selvenee haastattelujen kautta. Nannan ja Heidin siistivä elämäntapa, joka pyrkii tuomaan harmonisuutta ympäristöön, ei näyttäytynyt pakotettuna toimena. He toimivat kotona kuin sisäsyntyisen kodinjärjestelmisen ohjaajina ja pitävät huolta, että paikat pysyvät siistinä. Heille kodinpitäminen on rentouttavaa puuhaa ja tapahtuu automaatiolla. Myös lopputulos ja siitä nauttiminen nostetaan Nannan puheissa tärkeäksi. On tyypillistä, kuinka arjen esteettiset kokemukset soljuvat osaksi päiviä huomaamattomina, yleistyneinä ja automatisoituneina käytäntöinä, (Saito 2007, 9–10 & 43–45) mutta pitävät sisällään paljon potentiaalia. Ne voivat näyttäytyä esiarvoisen tärkeinä ja virkistävinä arjen kokemuksina, jotka helpottavat rutiineista selviytymistä. Haastattelun tekemisen jälkeen Heidin kuviin on hiljalleen astunut mukaan myös toimintoja, joita siellä ei ole ennen näkynyt, mutta jotka ovat ihmisten arkipäivää: kuten pyykin kuivattaminen, työpaperit ja tietokone keittiön pöydällä tai lasten lelut lattialla. Kuitenkin nämäkin tilanteen Heidi taitaa ikuistaa kuviin maalauksenomaisesti – ylevinä ja herkkinä arjen hetkinä.

-- sillä tavalla on aika tarkka niinku siisteydestä muutenkin, että tykkään että on siistiä. -
- Siitä tulee semmosta tavallaan mielenrauhaa itselle, kun tavarat on paikoillaan, et sit semmonen epäjärjestys aiheuttaa vähän semmost rauhattomuutta. Se on jotenkin niin rutiininomasta nykyään, että ei ajattele niitä tunteita sillä tavalla, että mutta samanlaista mielihyvää se tavallaan se järjestyksen tunnekin aiheuttaa, kun... Olen tiedostanut sen, että sit on niinku vaikeempi keskittyä, vaikka et jos tekisin töitä kotona ja jos on hirmu epäsiistiä ja tavarat on siellä täällä, niin mun on vaan niinku pakko järjestellä ne ensin, et sit voi keskittyä. (Heidi)

Pyrin kysymään haastatelluilta fenomenologisesta tulokulmasta, mitä kokemuksia tai tunteita sisustaminen ja siihen liittyvät oheistoiminnot herättävät. Omien tunnekokemusten tavoittaminen oli aluksi haastavaa, mikä selittyy vastauksista, joissa järjestämistä kuvattiin rutiininomaiseksi. Kuten olen kuvannut, käytäntö voidaan määrittää toistuvaksi tavaksi, joka säilyy osana ihmisen elämäntapaa, kun sitä harjoitetaan toistuvasti eikä se pääse hiipumaan (Uimonen 2019, 21). Vaikka kokemusta, tietoa ja harjaannusta käytännön äärellä tapahtuisi, ei sitä välttämättä pysähdytä tutkimaan toiminnon keskellä.

Uimonen (2019, 140) kuvaa kodin tavaroiden tarvetta olla yhteensopivia nykyisten kodin käytäntöjen sekä muun esinemaailmaan kanssa. Mikäli tuote vaatii liikaa huolenpitoa tai ei täytä siltä vaadittuja toimintoja, voidaan sen nähdä olevan kestävä ja epäkäytännöllinen valinta sisustukseen. Osaltaan käytettynä hankitut esineet myös luovat sallivuutta käytölle. Aaltojenkin huonekalut on suunniteltu kotien lisäksi osaksi julkisia tiloja, kuten kouluja, joissa ne tulevat kulutuksen kohteiksi. Heidi ja Nanna ottivat esille, kuinka kodista tekee toimivan ja asuttavan myös materiaalivalinnat, jotka vaikuttavat lapsiperhe-elämässä ja lemmikkikodissa:

-- on esimerkiksi mattoja, mitä me haluttaisiin, mutta ehkä niin kalliita mattoja ei kannata lemmikki perheeseen. Meillä ainakin välillä oksennellaan lattialle ja tietenkin... tai ei lattialle, vaan matolle. (Nanna)

Kuva 11. Saturnus-nojatuolin päällä kiipeilevät kissat. Kuvaaja: @ihanannan 26.5.2023

Kuva 12. Kissa lämmittelemässä Aaltojen 45-tuolilla. Kuvaaja @ihanannan 1.10.2022

Vaikka kuluma saa Männistön kodissa näkyä, nostaa hän korkealle sijalle huonekaluista huolehtimisen. Hän puhuu innostuen ja toimintatapaansa esitellen siitä, kuinka siivouksen lomassa on käytännöllistä pyöräyttää ruokaryhmän tuolien paikkaa askeleen eteenpäin pöydän ääressä. Näin vältytään, että muutamien ”suosikkituolien” pehmusteet kulutettaisiin puhki.

Tätä seikkaa hän on korostanut erityisesti liikkeestään myymiensä huonekalujen kohdalla – jos haluaa, että huonekalut kestävät aikaa tulee niistä huolehtiminen huomioida. Arto Haapalan mukaan asioista aktiivisesti huolehtiminen kuuluu luonnollisena osa elämismailmaa, ja se toimii arjen vaalimisen ehtona. Haapala osaltaan puhuu huomaamattomuudesta ja tuttuudesta – tämän asetelman ylläpidossa. (1995, 97–98) Männistön esittämä käytäntö kuitenkin osoittaa, että tietoisia havainnointejakin tarvitaan toimimiseen. Haapalan tulkinta arjen esteetiikasta kytkeytyy myös eskapismiin. Tämä ilmenee juuri arkisena huolehtimisena ja tarpeena tehdä muutoksia arkeen. Ehkä muutoksetkin ovat juuri huolenpitoa, itsestä ja ympäristöstä.

7.2 Eskapistista sisustamista

Jo ennen maisterintutkielmani aiheen muodostamista, olin tutustunut maantieteilijä Yi-Fu Tuanin teorioihin ja ajatellut, että hänen käsittelemä eskapismi selittää paljon omaa tapaani lähteä sisustamaan kotia. Siksi halusin ottaa tarkasteluun, voiko hänen teorioitaan soveltaa sisustamiskontekstissa. Ne kytkeytyvät hyvin arjen estetiikkaan, sillä Tuan pohtii paljon ihmisen kyllästymistä olemassa olevaan elämään tai ympäristöön. Ihmisluonnolle on perustavanlaatuisia kokea tietynlaista rauhattomuutta ja harrastaa haaveilua (Haapala 2015). Se näkyy varsin hyvin siinä, miten ihmiset eivät vain sopeudu tilanteisiin, vaan osaavat suunnata ajattelunsa etäämmälle ja nähdä ikään kuin sen, mitä ei vielä ole näköpiirissä. Tuan liittää kulttuurin käsitteen selittyvän tämän ajatteluprosessin kautta. Ihmisillä on taipumus uskoa ja toivoa jotain parempaa. Tällainen todellisuudesta poikkeava tavoittelu voidaan nähdä eskapismina, mikä on ihmisille tyypillistä, kun he haluavat esimerkiksi helpottaa hetkellisiä negatiivisia tunteitaan. (Tuan 1998, 5-8.) Eskapismiinkin liittyy paljon taustalle jääviä tuntemuksia. Tällaisia ei-konkreettisia asioita ja tunteita omasta harrastuneisuudesta haastateltavien oli haastavampi tavoittaa ja pukea sanoiksi. Puolestaan omaan kodin remontiin tai asunnon vaihtoon liittyvät muutokset lähtivät helposti puheissa liikkeelle. Nämä muutoksetkin ovat pohjimmiltaan syntyneet jonkunlaisesta vaihteluntarpeesta.

Kyl me täälläki tehti siis ennenko me muutettiin, ni meil oli siin melkeen puol vuotta aikaa tehrä remonttii. Nii suurin osa niist muutoksist tehtiin just sen takia, et ois helpompi sisustaa. Esimerkiks tosta huoneest meni keskeltä seinää ovi yläkerran pesuhuoneeseen. Me pistettiin se ovi umpeen. Miks me tarvitaan kaks ovee? - Ni me saatiin hyllyseinä siihen. Ja samoten tota alakerras ihan samalaisest, siin meni pesuhuoneeseen kaks ovee. Elikä tost työ-takkahuoneest meni keskeltä seinää ovi pesuhuoneeseen. Me pistettiin ovi umpeen ja pistettiin kaislatapetti siihen, ja saatiin kiva oleskeluryhmä siihen. Ja samoten tuolla, ko oli ne kaks lastenhuonetta, ni toisen huoneen ovi umpeen, kevyt väliseinä pois, Ikean kaapit sinne, ku ei Aallol ollu semmosii! (Pertti Männistö)

Sekä Kirsi Saarikangas (2006, 13) että Pauline von Bonsdorff (1998) ovat kuvanneet, kuinka ympäristö tai rakennus ei ole koskaan valmis, vaan että niiden merkitykset muuttuvat ja kehittyvät käytössä ja ajan saatossa. Ajatus voidaan mielestäni sopivalla tapaa johtaa sisustamiseen ja sitä rakentaviin huonekaluihin sekä esineistöön. Sisustus elää prosessimaisesti ja on jatkuvan, joskin hitaan muutoksen alainen. Tuvan kytkeytyy tähän ajatukseen puhuessaan, kuinka mikä tahansa keinotekoinen tai luonnontilainen fyysinen paikka elää muutoksessa ja on tyyppillistä, kuinka ihmisellä tulee tarve muuttaa jotain sen hetkisessä olemisen tilassa – pyritään tekemään muutoksia kohti parempaa. (Tuun 1998, 23) Se voi tapahtua lukuisien eri asioiden sanelemana. Haastatellut kuvasivat kodin muuttuvaa luonnetta seuraavasti:

Mulla on semmonen niinku ajatus siitä, että jos vaikka menen jonkun niinku toisen kotiin ja sit ne monesti näyttää siltä, että tavallaan kaikki asiat on niin kun omilla paikoillaan, että ne näyttää siltä, että niitten kuuluu olla siinä ja ne on aina ollu siinä, et sit ite tavallaan haluaisi päästä semmoseen tilanteeseen. Mutta ehkä se on vaan se oma ajatus, että muilla olevinaan ne asiat on kivempia ja parempia... Mutta tuota sit loppupeleissä kuitenkin eihän sitä itsekään jaksaa vaikka monta vuosikymmentä välttämättä katella niitä asioita samoissa paikoissa, vaan monestihan se menee siihen, et sitten haluaa edes jotakin pientä muutosta, vaikka ei isot oiskaan mahdollisia. Nii, mut ei varmasti tuu olemaan valmis (koti). (Heidi)

vaikka mikään ei muuttuiskaan, niin mielessä tapahtuu kaikenlaista, ja ei se (koti) ole koskaan valmis, ei. Aina tulee joku uus juttu, mitä vähän tekis mieli fiksata tai tehdä. (Nanna)

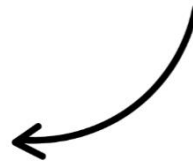
1.

2.

3.

Kuva 13. Sisustus kesäkuussa 2020 Kuvaaja: @ihanannan 8.6.2020
Kuva 14. Sisustus tammikuussa 2022 Kuvaaja: @ihanannan 30.1.2022
Kuva 15. Sisustus huhtikuussa 2023 Kuvaaja: @ihanannan 27.4.2023

Sisustukselliset muutokset voivat johtua siitä, että ihminen jollain asteella kyllästyy arkeen, vallitsevaan olotilaansa, ja kaipaa jonkinlaista vaihtelua (Naukkarinen ja Salokannel 2018, 156), jolloin hän alkaa etsiä ratkaisuja tähän uudenlaisten kokemusten stimulaatiota. Kodin ilmeeseen saatetaan kyllästyä ja siihen halutaan muutoksia, mutta joskus asukkaat haluavat vaihtaa asuntoa toiseen – pienempään tai suurempaan. Myös perheen rakenne voi muuttua, mikä muuntaa osaltaan tilaa ja sen sisustusta. Lisäksi pienetkin arjen askareet tekevät ulkoisia muutoksia elinympäristöön. Samalla sisustuksen merkitys ajassa on muuttuva. Nämä sisustusesineet, joita haastattelemieni ihmisten kodeissa näkyvät ovat saaneet ja tulevat saamaan ajassa uusia merkityksiä. (Bonsdorff 1998, 117–18; Saarikangas 2006, 13.)

-- ei se oo niinku harmittanut se, että ei oo pystyny, et olen ollu tavallaan tyytyväinen siihen järjestykseen... et sit tottakai vaikka tekstiileillä pystys sit niin kun jonkun verran, vaikka ihan tyynynpäällisiä, että sit ne on pienempiä muutoksia, jos jotakin haluaa tehdä. (Heidi)

Heidin kodinsisustusta määrittävät suurissa määrin rajalliset neliöt. Asioiden oleminen tietyillä paikoilla voi luoda osaltaan myös rauhaa ja kytkeytymistä siihen tilajärjestykseen, joka on tarjolla. Kun suurissa linjoissa ei ole säätövaraa, tuodaan muutoksia ympäristöön sisustusesineistöllä. Nannan puheissa korostui, kuinka aina löytyy jotain laitettavaa. Alla esitetystä kuvasta on nähtävissä, kuinka Nannan olohuoneen sisustus on muuttunut pidemmällä aikavälillä. Huonekaluja kierrätetään pienenkin tilan sisällä onnistuneesti sijoitellen. Myös uudet löydöt luovat uutta ilmettä olohuoneeseen

Kodin huonekalujen uudelleenjärjestely pystyy kuitenkin tarjoamaan asukkaalleen tunteen uutuuden viehätyksestä ilman ylimääräisiä kustannuksia tai sitä, että olisi tarve kuluttaa lisää (Soronen 2011, 167). Asumisessa tulisi Alvar Aallon mukaan ollakin tilaa uudistumiselle ja kasvulle eli ”ympäristön tulee täyttää psykologiset vaatimukset” (Aalto ja Schildt 1997b, 93). Tähän yhtenä mahdollisena ratkaisuna voi olla pysyvämpi ympäristön muutos, kuten muutto, mutta mikä parasta, jos oma sen hetkinen ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia vaihtelun tarpeen tyydyttämiseksi. Tuan kuvaa, kuinka ihmisille on taipumus järjestellä sen hetkinen tilanne ja paikka mieleisekseen, mikäli paikasta toiseen siirtyminen ei ole mahdollista (Tuan 1998, 8).

Kyllähän mä, esimerkiksi vaikka huonekalujen järjestyst, saatan vaihtaa, joka niinku semmoisena isompana siivouspäivänä. Ihan vaan vaihtelunhalusta. Joo ja sit kyllähän se niinku vaikka huomaa semmosen siis vuodenvaihtuksen että... 'ko tulee syksy ja talvi niin haluaa tavallaan -- enemmän tavaraa esille. Ja sit ku kevät alkaa tulemaan niin enemmän tilaa, vähemmän tavaraa. -- tulee ehkä enemmän torkkupeittoa ja tyynyä ja ehkä niitä kynttilöitä, joita ei kuitenkaan polteta, poltetaan vaan ledi-kynttilöitä ja... sitte ku niinku tulee tammikuu niin mulla yleensä tulee semmonen että nyt tavaraa niinku pois. -- onks se vähän syksyllä sitä, että sinne käperrytään, sinne omaan pesään... nii sit jotenkin haluaa ehkä just sitä tunnelmaa ja lämpöä, ja sit ku alkaa päivä pitenee, niin sit haluaa semmosta raikasta ja tilaa... sitä se varmaan on. (Nanna)

-- se syksy on varmaan semmonen yks ajankohta sitten, et kun se arki tavallaan alkaa taas niin sit sulla on niinku... ja sit on enemmän taas kotona, niin sit on niinku aikaa miettiä... ehkä se on ainakin semmonen se syksy milloin tulee. Mut kyllä huomaa, et tulee semmosia niinku puuskia. Ehkä sit myös valon lisääntyminen keväällä on sitten semmonen toinen vaihe, et ku loppuu tää niinku pimeys. (Heidi)

Haastateltavat havaitsivat ”puuskia” ja vuodenaikaista vaihtelua kodin laittamisessa. Nimettiin, kuinka syksyllä herää jonkinlainen luonnollinen tarve muuttaa kodin ilmettä, mikä saattaa selittyä kaamosajalla, jolloin päiviin halutaan uudenlaista piristystä. Vuodenaikoihin liittyy yleisemmälläkin tasolla ihmisten keskuudessa tiettyjä muutoksia ja lainalaisuuksia sisustamisessa. Esimerkiksi talven pimeydessä tunnelmaa luodaan pienin tunnelmallisin valonlähtein.

Tuanin (1998) esittämä eskapismi liittyy vahvasti tekijöihin, jotka selittävät, miksi taloudellisesti riittävästi toimeentulevat ihmiset haluavat sijoittaa kuluttaen sisustustuotteisiin. Tätä voidaan selittää tunteella, jossa kotiin halutaan tuoda turvallisuutta viihtyvyyden kustannuksella (Soronen 2011, 9). Ajatus kodista turvapaikkana ei kuitenkaan ole moderniteetin tai jälkikapitalismin luomus, vaan esimerkiksi Gaston Bachelard on kuvannut, kuinka taloa on pidetty jo pitkään tärkeänä suoja-alueena symbolisesti ja fyysisesti. Nykyisin uhkia vältetään kulutuksen ja elämäntapojen muutosten kautta. (Clifford Rosenberg 2008, 507.) Ihminen pystyy pakenemaan ulkomaailmaa omaan turvalliseen kuplaansa kotona, ja keskittymään sekä ratkomaan sen omia haasteita tilaratkaisuissa ja makumieltymyksissä (Soronen 2011, 10). Luova toiminta voidaan mieltää tekemiseksi, joka tarjoaa paikan rauhoittumiselle. Heidi kuvasi, kuinka käsillä tekeminen on hänelle mielekäs harrastus, mutta lapsiperhearki tuo siihen omat haasteensa. Sisustaminen tarjoaa matalamman kynnyksen vaihtoehdon luovuu-
delle:

No ehkä se sisustaminen on semmosta itseilmaisua tavallaan... no tällä hetkellä nimenomaan ne käsityöt on vähän vähemmällä, että kun esimerkiksi se grafiikan tekeminen vaatis... ensinnäkin aika paljon aikaa, ja rauhallista aikaa, et siin ei ois tämmösiä ylimääräisiä käsiä auttelemassa. Niin se ei käytännössä tällä hetkellä onnistu, jos niin kun lapsi nyt ei ole jossakin muualla monta tuntia. Niin sit ehkä se sisustaminen on se tavallaan se keino tavallaan sitä omaa luovuutta jollain tavalla niinku... toteuttaa. (Heidi)

Tulkitsen, kuinka eskapismiin maailmaan kytkeytyy myös termi 'nostalgia', jossa kaipaus kohdistuu jonnekin menneeseen. Halusin sen nostaa tutkimuksessa esiin siitä syystä, että haastateltavien kiinnostus kohdistuu aiempien vuosikymmenten designiin. Ihminen toivoo nostalgiankaipuussaan pääsevänsä käsiksi menneeseen; kokemalla kuin mennyt olisi paikka, jonne vielä on mahdollista mennä. Poliitiikan tutkija Anton Vihma kuvaa, kuinka arjen toimissa ja kuluttamisessa näyttäytyy banaalia nostalgiaa, joka on harmitonta menneen muistelu (Hirvonen 2021). Haastattelussa esitin kysymyksen siitä, liittyykö Aalto-huonekaluilla sisustamiseen jotakin nostalgista. Tuli vahvasti ilmi, ettei kenelläkään haastateltavista ollut suoranaista kokemusta tai nostalgisia tunteita herättäviä muistoja Aallon huonekaluista tai muistakaan design huonekaluista. Toki Aallot ovat olleet osa lukuisia julkisia tiloja, kuten kouluja, kirjastoja ja virastoja, joihin lukuisat huonekalut on suunniteltu. Tällaisia muisteluita lapsuuden julkisiin tiloihin ei kuitenkaan esitetty. Sen sijaan Nanna ja Heidi kuvasivat, kuinka nostalgia liittyy jossain määrin heidän tyylinsä kehitykseen.

kylhän kalusteis on tosi paljon samaa, mitä lapsuudenkodissa on ollu. Ehkä oman äidin tyyli on aika samanlainen kuin itellä, vaikka kuitenkin iha erilainen, mutta sillai pohjimmiltaan... Ja just se 70-luvun lapsuus... Siihen aikaan ehkä semmosessa, ei niinkään siinä 70-luvun värikkäässä kodissa, vaan ennemminkin semmosessa design-tyyppisessä kodissa, niin kyllähän se varmaan vaikuttaa siihen minkälaista tyyliä hakee, tai haluaa. (Nanna)

joskus aikasemmassa kodissa olen... Siitä on jo useampi tai paljon aikaa, mutta tavaltaan silloin oli jotenkin nostalgishenkinen sisustus niinku, et jotenkin tuntu, et se haki semmost vähän mummolafilistä, mut sitte pitemmän päälle se ei nyt ehkä enää tuntunu semmoselta kauheen hyvältä ajatukselta sitte, et se oli semmonen hetken aikakausi elämässä... (Heidi)

Korona-ajan jälkimainingeissa voidaan miettiä, lisäksi se ihmisten panostamista tunnelmalisempiin ja miellyttävimpiin kotioloihin. Kun suuri osa ihmisistä vietti päivänsä oman kodin seinien sisällä, kaivattiin myös pakoa tästä todellisuudesta. Heidi kuitenkin korosti, kuinka korona aikana kotiin tulleet työt eivät ainakaan lisänneet vapaa-aikaa, jolloin sisustaminenkin pysyi yhtä aktiivisena kuin normaalinakin aikana. Sisustusohjelmia tarkastellut Buck Cliffor Rosenberg vetoaa tätä sivuaviin aiheisiin puhuessaan, kuinka niin itseä kuin kotiakin

kohtaavien ulkoisten seikkojen uhatessa ihminen hakee symbolisesti turvallisuuden tunnetta sisustamisesta. Tällaiset itseä lähellä olevat asiat luovat hallinnantunnetta sekavan maailman ja ympäristön keskellä, siksi niille annetaan yhä enemmissä määrin arvoa. (2008, 507.)

Eskapismi ilmentyykin parhaiten sisustamisessa juuri kotikeskeisyydessä ja tarpeessa irrottautua ulkomaailmasta (Soronen 2011, 10). Haastatteluista nousi esille vire siitä, kuinka sisustaminen pystyy myös toimintaan kytkeytyvän esteettisen aspektinsa ansiosta tarjoamaan mahdollisuuden kauneuden luomiseen. Kun elämässä tapahtuu muutoksia ja murhetta, sisustamisen avulla voi luoda jotain uutta ja kaunista, kanavoida omia tunteitaan tekemiseen. Esteettisessä käytännössä näkyvä eskapismi voi siis olla siihen keskeisesti kuuluva ominaisuus. Jotta sisustamistoimintaa voidaan harjoittaa, kaipaa se yllykkeeseen muutoksentarvetta.

7.3 Mielihyvä, tunnelma ja viihtyisyys

-- kuhan se on vaan semmone mukava et pystyy rentoutumaan ja on kiva katella ja tuoleis on hyvä istuu ja valaisimet antaa hyvän valon. Enkä mä ajattele sitä, et jos mä kutsun tänne vieraita tai ystäviä, et mitä he ajattelee täst, ku en mä ole sisustanut tätä heitä varte, vaan meitä itteemme varten me ollaan tää tehty. (Pertti Männistö)

Kodin mielekkääksi tekemiseen liittyy vahvasti kokemus sen tunnelmasta ja mielihyvästä. Asuminen on kodissa tapahtuvaa arkista toimintaa, joka pitää sisällään myös hiljaisen estetiikan elementin. Hiljaisen estetiikan avulla pystytään hahmottamaan sitä, miten asunto näytetään kokemuksessa tarkastelijalleen. Fenomenologisesta näkökulmasta keskiössä on kokija ja hänen tunteensa. Kodin tunnelman tavoitteita pohtiessa ajatukset kääntyvät helposti kohti lämpöä, joka mielletään kodikkuuden keskeiseksi tunnusmerkiksi. Tällaiset tunnelmalliset näkökohdat liikkuvat tietoisuuden ja tiedostamattoman rajapinnalla, mutta ovat kuitenkin aistittavissa. (Bonsdorff 2007, 76; Forss 2007, 113)

Alvar Aalto alkoi suunnittelutyössään kiinnittämään erityistä huomiota käyttäjien psykologisiin reaktioihin tiloissa ja huonekalujen äärellä. Tämä muutos rationaalisuudesta, jossa tähdennettiin käyttökelpoisuutta, tapahtui jo pian 1930-luvun puolenvälin tienoilla. Aalto kuvaa

esitelmässään Svenska Slöjdföreningin vuosikokouksessa 1935, kuinka hän halusi laajentaa rationalismin käsitettä huomioimaan paremmin käyttäjäkokemuksia. Hän on puhunut, kuinka monet huonekalut voivat tuotannollisesti olla hyvin rationaalisia, mutta oikea toimivuus tulee esille, vasta käytössä, kun tuotteeseen kohdistetaan lukuisia vaatimuksia. Aalto liittää rationalismin käsitteeseen sanan *viihtyisyys*, joka pystyy kuvamaan sitä vaikutelmaa, joka hyvin suunnitellusta tuotteesta saadaan. (Aalto ja Schildt 1997a, 89-92.) Kodin tiloihin liittyvässä kuluttamisessa onkin vahvasti kyse tunteista, (Uimonen 2019, 81) tavaroiden ulkoisesta olemuksesta taustalle jäävistä kokemuksista. Alvar Aalto ei puhu kyseisessä esitelmässä tunnelmasta, mutta esitän itse, kuinka tavarat ja niiden materiaalivalinnat vaikuttavat herkempiin tunnelmallisiin näkökohtiin.

Pauline von Bonsdorff (1997, 100) on kuvannut Aaltojen arkkitehtuurin 'käsillä-olevaa' luonnetta. Mielestäni ajatus voidaan johtaa myös kalusteiden muotoiluun. Huonekalut asetuvat osaksi arkeamme ja ovat toiminnan sekä oleskelun ympäröiviä elementtejä. Aallot ovat huomioineet huolellisessa muotoilutuotteiden suunnittelussa inhimillisyyden ja ruumiillisuuden aspektit – kokemisen ja estetiikan hiljaisen puolen (von Bonsdorff 1997, 100). Ruumiillisuus tulee esille siinä, kuinka myös muut aistikokemukset, kuin näkö, tallentavat muistoja yhteydessä huonekaluihin. Esineet istuvat osaksi ihmisten arkea niin, että ne ovat käytössä ilman tietoista tarkastelua. Kuitenkin niillä on merkittävä rooli kokonaisuudessa ja tunnelman luomisessa asutettavaan tilaan (von Bonsdorff 1997, 103). Kodintuntua ovat sisustuksen lisäksi luomassa erilaiset kodin tunnelmassa eri tavoin aistittavat tekijät, kuten valaistus, tuoksut, viherkasvit, patina, historiallinen kerroksellisuus sekä muistoesineet. Jokaisesta tarkastelemastani kodista sain myös harmonisen vaikutelman ja kuvan, että esineet ovat oikeilla paikoillaan. Asuttavuutta voidaan pitääkin myös esteettisenä arvona, sillä kun jokin näyttää asuttavalta, liittää se sisälleen ajatuksen kauneudesta ja miellyttävyydestä (von Bonsdorff 1998).

Aaltojen omassa kotitalossa Helsingin Munkkiniemessä, korostuvat kodikkuus, valoisuus, tilan tuntu sekä tilojen jatkuvuus. Sisustukseen kuuluu myös heidän omaa tuotantoaan, mutta se täydentyy muiden suunnittelijoiden käden jäljellä. Alvar Aallon suosima ikkunasta avautuva maisema ja luonto – sisä- ja ulkotilan rajan hämärtäminen – tuodaan myös sisälle viherkasvein. (Laaksonen, Rautsi, ja Karttunen 2020, 52-53.) Suunnittelijapariskunnan kotitalo on osoitus siitä, kuinka yksinkertainen muotokieli pystytään yhdistämään myös detaljirikkaaseen muotoiluun, ja kuinka itse Suomen minimalismin ja funktionalismin isäksi tituleeratus suunnittelijan koti on rento ja lämminhenkinen.

Kuva 16. Valaistus keittiössä. Kuvaaja @heidi_kmlnn 27.9.2023

Kuva 17. Valonsäteet keittön pinnoilla. Kuvaaja: @ihanannan 2.11.2022

Vaikka tunnelmaa on mahdollista muuttaa nopeillakin valinnoilla, on olemassa myös pysyvämpiä elementtejä, jotka eivät ole niin alttiita muutokselle. Heidi sekä Nanna olivat molemmat muuttaneet pienempiin keskusta-asuntoihin. Molemmat olivat tyytyväisiä asuntojen kokoratkaisuihin, joissa eläminen on näppärämpää. Aalto on kuvannut, kuinka yhdestä toimesta toiseen siirtyminen olisi ideaalia ”tapahtua elimellisesti – ilman vaivaa ja häiriötä”. Kun oma asunto on otettu haltuun ja se täyttää arjen käytännöille asetetut raamit, tämä Aallon ajatus voi hyvinkin toteutua. Elämä asettuu tiloihin jouhevasti, yhdessä siellä olevan materiaalin kanssa. Sisustuksesta riippumattomilla tekijöillä, kuten ikkunoiden sijoittelulla suh-

teessa ilmansuuntiin, voi olla merkittävä vaikutus kodin tunnelmaan (Nelskylä 2023). Nanna kuvasi, kuinka heidän asuntonsa kolmeen suuntaan avautuvat ikkunat tarjoavat luonnonvaloa koko päiväksi. Lisäksi akustiikan luonteella ja valon jakautumisella on rooli viihtyisyydessä. Aalto on ollut ansioitunut valon käytön huomioimisessa. Hänen mukaansa siivilöitynyt ja pehmeä luonnonvalo tarjoaa tasaisen ja miellyttävän valaistuksen. Myös huonekalujen pintojen tulee tulla edukseen ja elää valossa. (Aalto ja Schildt 1997a, 78 & 91-92.)

Alvar Aallon ideologian kautta olin pohtinut, onko kodin ulkopuolelle jäävällä ympäristöllä vaikutusta sisätiloihin. Varsin luontevasti haastateltavat ottivat esille ikkunoista avautuvat maisemat, ja siitä syntyvän miellyttävyyden myös kodin interiööriin. Ikkunan ulkopuolinen maailma täydensi asumiskokemusta ja lisäsi viihtyvyyttä. Nannalle nykyinen asunto oli unelma, sillä sieltä näki merta niin pitkälle kuin silmä kantoi.

-- näkymät on tosi tärkeitä. -- me ollaan semmoisia meri-ihmisiä, niin tavallaan se mitä sä näät täältä meidän ikkunoista on myöskin se mitä sä näät, kun sä näät avomerren... niin täällä sä näät oikeastaan joka ikkunasta niin kauas... Kunnes et enää nää mitään. (Nanna)

Sit me tykätään puutarhanhoidost. Tos on ihan valtavan hieno toi kumpu, niin siihen tulee keväällä ensimmäiseksi, näin isoil kukilla semmost jättiunikkoa. Ja nyt ku oli korona aika, ku ei liikuttu nii paljon, ni mä tein tommosii, vanhoist katukivist tommosii käytävii tohon. Konttasin kaks kesää tossa, ja viime kesän mää tein tommosen pienen vesiaiheen tohon. Se on tommonen vanha pumppukaivo. Se ei kylläkään toimi, se on vaan koristeenä siin. Koko ajan istutetaan, joka kevät pistetään jotain alppiruusuja tai havuja tänne lisää. (Pertti Männistö)

Myös Männistön kuvaus puutarhan laittamisesta tuo näkyväksi sekä rakkauden luontoa kohtaan että ikkunoista avautuvan maiseman tärkeyden sisätiloihin. Se lisää viihtyisyyttä, kun oma kätenjälki ja elämäntapa ovat tarkasteltavissa. Myös viherkasvit oli tuotu heillä osaksi kodin somistamista. Tällainen biofiilinen sisustaminen on näkynyt jo Aallon varhaistuotannossa, kuten Paimion parantolassa (Kauhanen ja Nevaluoma 2023), jossa luonnon materiaaleja ja elementtejä on tuotu sisätiloihin. Luontoyhteyteen huomion kiinnittäminen nousee myös osaksi tätä päivää, kun viherkasveja nähdään median kautta yhä enenevässä määrin ihmisten sisustuksessa. Tämä tulee hienosti ilmi myös Nannan kodin värimaailmassa, jossa

luonnon henkeä lisätään myös sammaleenvihrein seinäpinnoin. Vihreä on keltaisen lisäksi Nannan suosikkiväri. Pirteinä väreinä niiden voidaan psykologisesta kulmasta tulkittuna tuottavan iloisuutta ympärilleen; yhdistettynä vielä huonekasvien luomaan elävyyteen.

-- mun mielestä ne (viherkasvit) siis pehmentää sisustusta tosi paljon ja vihree värihän ainakin siis mulle vaikuttaa... tosi positiivisesti. Että en mä jotenki voisi kuvitellakaa, että meillä ei ois viherkasveja, että se on tosi tärkeä osa sitä sisustusta. (Nanna)

Kuva 18. Olohuoneen viherkasveja Kuvaaja: @ihanannan 23.9.2022

Kuva 19. Vehreyttä maalipinnasta Kuvaaja: @ihanannan 25.8.2023

Materiaalivalinnoilla on vaikutus kodin viihtyisyydessä. Erityisesti haastateltavien kotona luonnonmateriaaleja sisältävät Aalto-kalusteet henkivät autenttisuutta ja rehtiä ilmettä. Jokainen materiaali on havaittavissa niin silmämääräisesti kuin myös pintaa koskettaessa. Nykyisin keinokuitua hyödyntävistä materiaaleista se on puolestaan haastavaa, sillä monet tuotteet voivat jäljitellä kuvioinnillaan puuta. Modernistit olisivat nähneet tämän kitschinä eli mauttomana massatuotantona. (Takala-Schreib 2016, 99–100). Puulajien monipuolinen yhdistely mahdollistaa mielenkiintoisten ja yksilöllisten sisustusratkaisujen luomisen ja huokuu lämpöä. Suomalaiskodeissa se asettuu tuttuutensa vuoksi merkitykselliseksi ja luonnonläheiseksi valinnaksi tarjoten samalla kosketuksen suomalaiseen historiaan – ikään kuin metsien jatkeena.

8 Johtopäätökset

Tutkielmani eri osuudet kommunikoivat paljon keskenään ja näen kaikkien kolmen haastattelun vastausten kytkeytyvän monien eri aihealueiden alle. Lähdin tekemään tutkimusta siitä oletuksesta käsin, että nykyaikaa leimaa designin klassikkobuumi ja Aaltojen huonekalut ovat sen keskiössä. Kun puhutaan vanhoista ja käytettynä hankituista tuotteista, koin aiheelliseksi käsitellä tässä ajassa myös kiertotalouden merkityksiä haastateltaville. Jo opintojen aikana syvennyin ja inspiroiduin arjen estetiikasta ja sitä kautta esteettisten käytäntöjen luonteesta. Nuo kaksi teoriataustaa olivat selkeitä, kun suunnittelin tutkielmani johtoteemaksi sisustamista. Yhdessä nämä osa-alueet alkoivat punoutua tutkielmani vuorovaikutteiseksi kokonaisuudeksi.

Mitä sisustaminen merkitsee ja antaa tekijälleen esteettisenä käytäntönä?

Sisustamisen käytännöt näyttävät pidempiaikaisina prosesseina. Haastatteluissa puhuttiin, kuinka esimerkiksi nuoruudessa omaa tyyliä on etsitty ja hapuilua on tapahtunut moninaisiin suuntiin. Myös oman kodin esineistöä on rakennettu pidemmän aikaa. Toiminnan suunnittelu, haaveilu ja valmistelu, sekä sen jakaminen ja muistelu ovat tärkeitä kohtia esteettisessä kaareissa, joka sisustamisen ympärille tutkimuksessani rakentuu. Ajallisesti ne muodostuvat pitkistäkin prosesseista. Esteettisillä ratkaisuilla ja arjen käytännöillä näyttää olevan suurikin merkitys perusarkeen, kodin mielekkyyteen ja hyvinvointiin. Tämä korostuu varsinkin tilanteissa, joissa koetaan, ettei pysty selkeästi raivaamaan arjestaan aikaa taiteen tekemiselle. Luovuus kanavoituu näin sisustaen ja järjestellen osaksi arkea. Näin sisustamisesta voi tulla täysin tiedostamatta tärkeä voimavara henkiselle hyvinvoinnille. Se ei ole vain esteettinen harrastus, vaan se tarjoaa mahdollisuuksia itseilmaisuuksiin, luovuuteen ja turvan tuntuun. Kodin järjesteleminen tulkittiin haastatteluissa osaksi sisustamiskäytäntöjä ikään kuin sisustamista ylläpitävänä toimena. Havaitsin myös, ettei sisustaminen ole läheskään aina tietoisista ja näkyvää toimintaa, vaan se tapahtuu myös paljolti mielen tasolla haaveillen.

Instagramissa oleminen luo selkeän jaetun ulottuvuuden sisustuskäytäntöön, jota toteutetaan yhdessä muiden kanssa ajatuksia ja mielikuvia vaihtaen. Heidän aktiivinen julkaisutahti luo toiminnalle pitkäjänteisyyttä ja rutiininomaisuutta. Nannan puheet tilin päiväkirjamaisuudesta kuvaavat, kuinka julkaisuja tehdään itseä varten, sisustuksen hetkiä taltioiden, mutta niin, että toisetkin näistä visuaalisista luomuksista voivat nauttia. Molemmissa tapauksissa arkinen toiminta eli sisustaminen on muuttunut luovaksi käytänneeksi. Se toimii myös jokaisen haastateltavan kohdalla esimerkkinä luovasta kuluttamisesta – oma henkilökohtainen kiinnostus sisustamiseen on tuotu esille, siitä jaetaan tietoa, saadaan esteettistä nautintoa ja karutetaan myös itse kulttuurista pääomaa.

Ihmiset kokevat omien merkitystensä aktualisoitumista ja ruumiillistumista tiloissa ja kosketuksissa ympäristöön ja esineisiin. Väitän, että omaa kotia ruvetaan jäsentämään ja tulkitsemaan juuri se esineistön kautta. Niihin sisällytetään henkilökohtaisia, että huonekalujen mukana kiertäneitä tarinoita ja merkityksiä. Kun esineet ovat tärkeitä ja tunnetasolla lähellä, ne tuottavat tunnelmaa ympäristöön, vaikkei sitä havainnoisi aktiivisesti. Tavaramaailma pystyy yhdessä siihen liittyvän toiminnan kautta tuottamaan hyvinvoinnin kokemuksia. Sisustamisessa ihminen käyttää aistihavaintojaan sekä luovuuttaan ja leikittelee erilaisten visioiden kanssa. Monet näistä visioista ovat voineet saada aineksia ihmisen elämää ympäröivistä aineksista, kuten mediasisällöistä. Instagram-kuvista ja haastatteluista välittyy näkymä ihmisten henkilökohtaisista tiloista, kodeista, jotka eivät ole anonyymejä vaan merkityksellisiä elämän tiloja – luovuuden ja oman maun ilmentämisen paikkoja, joihin koti on syntynyt käytäntöjen kautta. Miellyttävä oleminen esineiden kanssa vaatii kuitenkin myös vastuuta, mikä näkyy ajan vahvistuneessa kierrätyskulttuurissa.

Miten vintage-esineet palvelevat tämän päivän arkea?

Vaikka kuluttamisen kasvusta puhutaan paljon, on liiallisen kuluttamisenpelon rinnalle herännyt myös vastakkaisia suuntauksia. Tänä päivänä voidaan selkeästi havaita, kuinka arjen estetisoituminen ja kauneusmieltymykset vaikuttavat ihmisten päätöksentekoon. Kuitenkin ympäristöhuolenaiheet ovat todellisia, mikä osoittaa, etteivät pelkät kauneuteen nojautuvat

päätökset voi ohjata arjen ratkaisuja ja kuluttamista sisustusvalintoja tehtäessä. Suurempien maailmaa muuttavien trendien vaikutus heijastelee myös sisustamiseen sekä toiveisiin, joilla sisustamista rakennetaan tulevaisuudessa. Aino ja Alvar Aallon ympäristötietoisuus, joka johdatti heidän suunnittelutyötään, sopii vielä tähän nykypäivän maailmaankin, jossa pyritään kestäviin ratkaisuihin. Luonnossa tapahtuvat muutokset ovat vaikuttaneet kierrättämisen, keräilemisen ja kirpputoreilla kiertelyn lisääntymiseen, ja sen voidaan nähdä olevan elämäntavaksi muodostunut toimintamalli. Vanha tavara usein osoittaa jo visuaalisesti tarkasteltuna, että se on säilynyt pitkään ja materiaaleiltaan kunnollinen. Nannan ja Heidin kaltaiset Instagram-tilit nostavat esille sitä, kuinka monipuolisesti kierrättäen on mahdollista sisustaa.

Jokainen haastateltavista korosti kulutusvalinnoissa kestävyiden tukemista ja pyrkimystä ajattomuuteen. Huonekalut nähtiin kestävinä hankintoina ja sijoituksena, sillä ne kulkevat sukupolvelta toiselle ja ovat usein hintansa takia pidempään harkittuja hankintoja. Yleisemminkin on havaittavissa, kuinka monet ihmiset vaalivat nykyajassa kestäviä tuotteita ja minimalismi on arvostettavampaa, kuin tavaramäärällä pröystäily. Kestävyteen pyrkiminen näyttäytyi sisustamiskäytäntöjä rakentavana elämäntapana, jonka kautta uusia hankintoja tehdään maltillisesti. Harvemmin haastateltavat edes kaipaavat uusien tuotteiden hankkimista, vaan jo kodista löytyviä esineitä voi pyörittää uusille paikoilleen. Kestävyys voidaan haastattelun pohjalta mieltää myös visuaalisuuden kautta. Lyhytaikaiset trendit eivät luo visuaalisesti kestävästä sisustuksesta, vaan oman tyylin hahmottaminen.

Keskeisiksi käsitteiksi Aalto-kiinnostukselle muodostuivat nuo kestävyys ja ajattomuus. Johdin tutkimuksessani niiden termien merkityksen osaltaan myös suomalaisessa kulttuurissa keskeisellä sijalla olevaan luonnon arvostamiseen. Haastateltavat puhuivat siitä, kuinka luonnossa vietetty aika nousee heidän elämässään tärkeälle sijalle. Luonnonläheisten materiaalien äärellä eläminen myös sisätiloissa on luonteva jatkumo harrastuneisuudelle, luonnonläheiselle elämäntavalle. Haastateltavat halusivat myös kuluttaa tuotteita, jotka kestävät aikaa ja joiden taustalle voidaan muodostaa tarinoita. Vanhoissa huonekaluissa oleva patina luo niille haastateltavien mukaan sielukkuutta.

Miten 'Instagram-kodit' toteuttavat tai uudelleen luovat Aaltojen ideologisia ihanteita?

Elintason nousu on yleisesti vaikuttanut siihen, että jollekin huonekaluille muodostuu statusarvoa. Kun tuotteet ovat suuremman joukon saavutettavissa, tavoiteltavat asiat muuttavat muotoaan. Tällöin vaikeammin saavutettavista, käytetyistä design-esineistä tulee haluttuja ja niiden omistaminen aiheuttaa ihailun tunteita. Vaikka Artek-huonekaluista, erityisesti harvinaisuuksista, käydään kamppailua, tutkielmani osoittaa, että Aallon huonekalut eivät ole vain objekteja vaan osa aktiivisesti tuotettuja koteja, joihin sisältyy henkilökohtaisia merkityksiä ja muistoja. Statukseen kytkeytyvä konnotaatio muotoilupuheessa vie design-tuotteet kauemmaksi niiden alkujuurilta, jossa esimerkiksi Aalto-huonekaluilla on ollut suuri merkitys kodinsisustamisen ilmapiirin muuttajana. Huonekaluja ei tulisi tarkastella vain objekteina, sillä silloin unohtuvat syntykontekstin lähtökohdat ja ideologisuus, jota ne pitävät sisällään. Toivon, että tutkimukseni sai liitettyä Aaltojen muotoilun osaksi koteja, joissa niitä arvostetaan syväesteettisesti, sekä tuomaan esille, kuinka huonekalut on luotu käyttöesineiksi.

Tarkastelujeni pohjalta voin nähdä muutosta sisustamiskäytännöistä, mitä tulee Aallon huonekaluihin. Ihmiset ovat tulleet huonekalujen käytössä kohti moninaisuutta. Aalto-huonekalut eivät ole sisustuksessa tuotteita, joita nostetaan jalustalle, vaan ne istuvat osaksi sisustusta, johon mukaan mahtuu vaikkapa Ikeaa. Menneiden vuosikymmenten klassikoita arvostetaan ajassamme uudella tapaa ja niitä hankitaan käytettyinä rikastuttamaan ja luomaan kerroksellisuutta sisustukseen. Samalla kestävän ja vivahteikkaan muotoilun hyödyntäminen tukee kestävän kehityksen periaatteita.

Yhteisöllisyys näyttäytyy sisustamiskentällä tärkeänä arvona ja kulmakivenä. On selvää, että yksi selkeä tekijä Aalto-brändin vahvistumiselle on sosiaalinen media. Tavallisilla kuluttajilla sekä sosiaalisen median vaikuttajilla on rooli näkyvyyden vahvistamisessa. Aaltojen muotoilun sielukkuus tulee kuitenkin parhaiten esille Aalto-kohteiden kokonaisuudessa, kuten Villa Maireassa tai Riihitiellä, joissa sisustuksen holistisuus ja kulttuurien kerroksellisuus valtaa alaa. Silti tarkastelussa olevat Instagram-tilit osoittavat oivasti, kuinka tavaroiden ja ihmisten vuorovaikutus luo Aallon arkkitehtuurista erillään oleville huonekaluille potentiaa-

linsa. Kun huonekalut yhdistetään hyvin ja asujan omien käytäntöjen mukaan, luo se harmonista tunnelmaa.

Tutkimusaineistoni kodit eroavat näennäisistä piirteistä huolimatta toisistaan paljon. Asunnot ovat asujiensa näköisiä, vaikka tietyt elementit, kuten Aaltojen huonekalut niissä toistuvatkin. Muutoin kalustot ovat kulloisellekin kodille ominaiset, erilaisista yhdistelmistä koostuvat ja tiettyä estetiikkaa luovat. Sisustus on myös ajallisesti kerrostunutta, esineiden valmistusajan kohdan ja henkilökohtaisten muistojen kautta. Kodin merkitys kotina korostuu haastateltavien Instagram-tileillä. Koti ei täytä mitään keinotekoisia mielikuvaa, jossa kotielämä määrittyy kontrolloidun sisustuksen kautta. Alvar Aallon kuvaamat yksilön heikkoudet, tai positiivisemmin persoona, pääsevät kukkimaan sisustuksen kautta, kun haaveiluun kohdistuva kontrolli vähentyy. Moninaiset sisustukset tuovat esille merkkejä toiveiden ja haaveiden eriytymisestä.

Aallon kalusteita arjen estetiikan näkökulmasta käsin tarkasteltuna olen tutkimukseni aikana tullut siihen tulokseen, että ne ovat osa sellaista estetiikan kenttää, joka liittyy osaltaan niin taidemaailmaan kuin myös arjen elämään. Tämä siksi, että nykyajassa Aaltojen arvo on korkealla hintatasollisesti, mutta sitä myös kunnioitetaan muotoiluna. Aaltojen kalusteiden tarkastelun kohdalla voin todeta, kuinka ihmisen esteettinen herkistyminen huonekaluille ja tutustuminen niiden ominaisiin maun standardeihin sekä taustaideologiaan on muuttanut kokemusta kalusteista. Haastatteluissa korostui kiinnostus muotoiluaiheiseen kirjallisuuteen, joka on lisännyt heidän tuntemustaan ja kiinnostustaan Aalloista sekä muusta saman aikakauden muotoilusta.

9 Pohdinta

Vaikka tutkielmasta kehittyi polveileva kokonaisuus, oli se kuitenkin rajattu itseä inspiroiviin aiheisiin: ihmisten henkilökohtaisten kokemusten tarkasteluun, muotoiluun ja arjen esteetiikkaan. Ydinajatuksenani on ollut se, minkälaisen maailman sisustaminen, kiertotalous ja Aalto-huonekalut luovat esteettisenä käytäntönä. Pääsin tarkastelemaan aihetta moninaisesti ja tutkimuksellisesti se tarjosi laajan kokonaisuuden. Aihe on jatkotutkimuksen kannalta hedelmällinen, mutta keskittyisin tulevaisuudessa rajatumpaan tutkimusalueeseen.

Aluksi tarkoituksenani oli tuoda vielä enemmän esille Aalto-huonekalujen rinnalla olevaa muuta esineistöä ja pohjoismaista muotoilua. Kuitenkin haastatteluissa keskustelu muusta muotoilusta jäi vähäisemmäksi. Tämä oli osaltaan myös tietoinen valinta, sillä rajanvetoa tutkimuksen laajuuden osalta oli tehtävä. Olisi ollut kiinnostavaa tutkia syvemmin, miten nämä vintage-huonekalut kommunikoivat keskenään. Jatkotutkimuksessa voisi olla aiheellista suurentaa haastatteluotantaa ja mahdollisesti liittää jatkotutkimukseen myös määrällisiä painotuksia. Näin voitaisiin vielä vahvemmin selvittää tarkastelemani ilmiön laajuutta eli Aaltojen suunnittelutyön buumiutumista ajassamme ja verrata sitä, muuhun design-tuotantoon.

Tutkielman kirjoittaminen eteni osaltani aaltoilevasti. Aihe oli itselleni antoisa ja läheinen. On ollut merkityksellistä päästä haastattelujen kautta uppoutumaan ihmisten henkilökohtaisiin ajatuksiin sisustamisesta. Se on taidekasvatuksen näkökulmasta kasvattanut omaa kiinnostustani muotoilukasvatukseen. Samalla tutkielma on tarjonnut avaimia siihen, kuinka opinnoissa haalittua teoriataustaa pystyy hyödyntämään käytännönläheisellä tavalla. On ollut ilo nähdä, kuinka kotimainen muotoilu kiinnostaa ihmisiä.

LÄHTEET

- Aalto, Alvar, ja Göran Schildt. 1997a. *Alvar Aalto in His Own Words*. Helsinki: Otava.
- . 1997b. *Näin puhui Alvar Aalto*. Helsingissä: Otava.
- Aalto-Alanen, Heikki, Kari Koski, Markus Lång, ja Oili Suominen. 2021. *Rakastan sinussa ihmistä: Aino ja Alvar Aallon tarina*. Helsingissä: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Alastalo, Marja, Maria Åkerman, ja Tiina Vaittinen. 2017. ”Asiantuntijahaastattelu”. Teoksessa *Tutkimushaastattelun käsikirja*, toimittanut Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander, Johanna Ruusuvoori, Anna Liisa Aho, ja Riitta Granfelt, 181–97. Tampere: Vastapaino.
- Artek. 2023. ”Artek - About”. Artek. 2023. <https://www.artek.fi/2ndcycle/en/about>.
- Barbour, Kim, ja Lydia Heise. 2019. ”Sharing #home on Instagram”. *Media International Australia Incorporating Culture & Policy* 172 (1): 35–47. <https://doi.org/10.1177/1329878X19853305>.
- Belk, Russell W. 1992. ”Attachment to Possessions”. Teoksessa *Place Attachment*, toimittanut Irwin Altman ja Setha M. Low, 37–62. Human Behavior and Environment. Boston, MA: Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-8753-4_3.
- Berleant, Arnold, toim. 2002. *Environment and the Arts: Perspectives on Environmental Aesthetics*. Aldershot: Ashgate.
- Besson, Anu. 2023. ”Kodin Askareet, Luovaa Toimintaa?” *Esteettiset Käytännöt – Aesthetic Practices Project* (blog). 4. toukokuuta 2023. <https://esteettisetkaytannot.wordpress.com/2023/05/04/kodin-askareet-luovaa-toimintaa/>.
- Blåfield, Ville. 2016. ”Aalto Leaders’ Insight”. 12. huhtikuuta 2016. <https://www.aaltoe.fi/aalto-leaders-insight/2016/design-talo-artekin-menestysresepti-taidetta-tekniikkaa-ja-propagandaa>.
- Bonsdorff, Pauline von. 1997. ”Tunteminen ja tuttuus. Inhimillinen kosketus Alvar Aallon mikromaailmassa.” Teoksessa *Alvar Aalto, modernisti yhdyskuntasuunnittelija ja standarsoinnin kehittäjä*, toimittanut Sirkka Soukka, 99–104. Kotka: Kotkan kaupunki.
- . 1998. *The Human Habitat: Aesthetic and Axiological Perspectives*. International Institute of Applied Aesthetics Series 5. Lahti: International Institute of Applied Aesthetics.
- . 1999. ”Tilan tuntu ja talous - Estetiikka julkisissa tiloissa”. Teoksessa *Yhteiset olohuoneet: näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949-1999*, toimittanut Minna Sarantola-Weiss, 12–23. Helsingissä: Otava.

- Bonsdorff, Pauline von. 2007. ”Hiljainen estetiikka”. Teoksessa *Taide keskellä elämää*, 75–80. Helsinki: Like.
- Bonsdorff, Pauline von. 2022. ”Fishing for Beauty”. *Esteettiset Käytännöt – Aesthetic Practices Project* (blog). 26. syyskuuta 2022. <https://esteettisetkaytannot.wordpress.com/2022/09/26/fishing-for-beauty/>.
- Bonsdorff, Pauline von, Johan Kalmanlehto, Kaisa Mäki-Petäjä, ja Anu Besson. 2022. ”Esteettiset käytännöt minän ja maailman muokkautumisessa”. Sivut. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. 2022. <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/mutku/tutkimus/tutkimusprojektit/aestheticpractices/aestheticpractices>.
- Cieraad, Irene. 2010. ”Homes from Home: Memories and Projections”. *Home Cultures* 7 (1): 85–102. <https://doi.org/10.2752/175174210X12591523182788>.
- Clifford Rosenberg, Buck. 2008. ”Property and Home-Makeover Television: Risk, Thrift and Taste”. *Continuum (Mount Lawley, W.A.)* 22 (4): 505–13. <https://doi.org/10.1080/10304310802189980>.
- Creswell, John W. 2007. ”Qualitative Research Designs: Selection and Implementation”. *The Counseling Psychologist* 35 (2): 236–64. <https://doi.org/10.1177/0011000006287390>.
- Dewey, John. 1958. *Art as Experience*. 18th impr. New York.
- Eskola, Jari, ja Juha Suoranta. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Forss, Anne-Mari. 2007. *Paikan estetiikka: eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa*. Palmenia-sarja 26. Helsinki: Yliopistopaino.
- Foster, Raisa. 2017. ”Nykytaidekasvatus toisintekemisenä ekososiaalisten kriisien aikakaudella”. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 18 (marraskuuta): 35–56. <https://doi.org/10.30675/sa.63484>.
- Frilander, Aino. 2023. ”Jossain vaiheessa Artekin käsitys puusta ”vääristyi” – nyt klassinen Aalto-jakkara uudistuu”. HS.fi. 2023. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009345202.html>.
- Greenhalgh, Paul. 1990. *Modernism in design: Critical views*. MODERNISM IN DESIGN.
- Gregson, Nicky, ja Louise Crewe. 2003. *Second-Hand Cultures*. Materializing Culture. Oxford: Berg.
- Haapala, Arto. 1995. ”Arjen arkisuus ja esteettisyys”. Teoksessa *Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka*, toimittanut Arto Haapala, Martti Honkanen, Veikko Rantala, ja Timo Airaksinen, 96–107. Helsinki: Yliopistopaino.
- . 2015. ”Mitä on esteettinen hyvinvointi?” Teoksessa *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi*, toimittanut Arto Haapala, Kalle Puolakka, ja Tarja Rannisto, 19–39. Suoma-

- laisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1417. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- . 2020. ”Esteettiset arvot muuttuvassa ympäristössä”. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/327448>.
- Herneoja, Aulikki. 2007. *Jälleenrakennuskauden kodin värit: arki ja arkkitehtuuri*. Oulun yliopiston teknillisen tiedekunnan arkkitehtuurin osaston julkaisuja, A 45. Oulu: Oulun yliopiston teknillisen tiedekunnan arkkitehtuurin osasto.
- Hipeli, Mia. 2012. ”Artek and Alvar Aalto”. *Docomomo Journal*, nro 46 (heinäkuuta): 36–41. <https://doi.org/10.52200/46.A.1VT1MFZF>.
- Hirvonen, Ida Sofia. 2021. ”Nostalgia oli ennen sairaus, johon saattoi kuolla, mutta nyt sitä on kaikkialla – Tutkija Antto Vihma kertoo, mitä nostalgia on ja miksi kaiho on maailmaa muuttava voima - Sunnuntai | HS.fi”. *Helsingin Sanomat*. 23. heinäkuuta 2021. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000008117721.html>.
- Huusko, Anna-Kaisa. 2023. ”Kriisit jättävät jäljen myös designiin – miten haasteelliset ajat muovaavat muotoilua? | Design Stories”. *Finnish Design Shop FI*. 7. helmikuuta 2023. <https://www.finnishdesignshop.fi/design-stories/design/miten-kriisit-ja-haasteelliset-ajat-muovaavat-muotoilua>.
- Huusko, Anna-Kaisa, ja Juho Huttunen. 2011. *Retroaarteet*. Helsinki: WSOY.
- Hyvärinen, Matti, Pirjo Nikander, Johanna Ruusuvuori, Anna Liisa Aho, ja Riitta Granfelt, toim. 2017. *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Ilmarinen, Perttu. 2020. ”Arjen estetiikka – teorioita ja rajapintoja”.
- Isohauta, Teija. 2013. ”The Diversity of Timber in Alvar Aalto’s Architecture: Forests, Shelter and Safety”. *Arq (London, England)* 17 (3–4): 269–80. <https://doi.org/10.1017/S1359135514000086>.
- Johansson, Hanna, ja Kirsi Saarikangas, toim. 2009. *Homes in Transformation: Dwelling, Moving, Belonging*. *Studia Historica* 95 76. Helsinki: Finnish Literature Society.
- Juvonen, Tuula. 2017. ”Sisäpiirihaastattelu”. Teoksessa *Tutkimushaastattelun käsikirja*, toimittanut Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander, Johanna Ruusuvuori, Anna Liisa Aho, ja Riitta Granfelt, 344–55. Tampere: Vastapaino.
- Järvelä, Marja, ja Anni Turunen. 2019. ”Kansalaisten ja yhteisöjen ilmastotoimet: Suomen ilmastopaneeli.” https://www.ilmastopaneeli.fi/wpcontent/uploads/2019/10/KANSALAISTEN-JA-YHTEISÖJEN-ILMASTOTOIMET_final.pdf.
- Kalha, Harri. 1997. *Muotopuolen merenneidon pauloissa: Suomen taideteollisuuden kultakausi: mielikuvat, markkinointi, diskurssit*. Apeiron / Taideteollisuusmuseo 1. Helsinki: Suomen historiallinen seura : Taideteollisuusmuseo.

- Kalmanlehto, Johan. 2023. ”The Meaning of Styles in Aesthetic Practices”. *Esteettiset Käytännöt – Aesthetic Practices Project* (blog). 14. marraskuuta 2023. <https://esteettisetkaytannot.wordpress.com/2023/11/14/the-meaning-of-styles-in-aesthetic-practices/>.
- Kauhanen, Minna, ja Kari-Otso Nevaluoma, ohj. 2023. ”Onko Alvar Aalto ymmärretty väärin?” *Sohvaryhmä*. Avotakka. <https://open.spotify.com/show/5wkBcNeLeJq8cG12MDUHya>.
- Koskijoki, Maria. 1999. ”Koti ja kuluttajan aarteet - Esineet minän rakennuspuuna”. Teoksessa *Yhteiset olohuoneet: näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949-1999*, toimittanut Minna Sarantola-Weiss, 184–93. Helsingissä: Otava.
- Kärnä-Behm, Jaana, toim. 2011. *Sisustuskirja: tutkimuksellisia avauksia*. Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja 28. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Laaksonen, Petri, Jussi Rautsi, ja Sauli Karttunen, toim. 2020. *Alvar Aallon jalanjäljillä*. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- Lahti, Markku. 2011. ”Foreword”. Teoksessa *Alvar Aalto Houses*, toimittanut Jari Jetsonen ja Sirkkaliisa Jetsonen, 8–9. New York, UNITED STATES: Princeton Architectural Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=3387571>.
- Lehtinen, Sanna. 2023. ”Kolumni: Nykyopiskelijat pohtivat, millaisen esteettisen jäljen he haluavat jättää maailmaan – vai tarvitseeko sitä jättää lainkaan”. Suomen Arkkitehtiiliitto SAFA. 15. maaliskuuta 2023. <https://www.safa.fi/arkkitehtiutiset/kolumni-nykyopiskelijat-pohtivat-millaisen-esteettisen-jaljen-he-haluavat-jattaa-maailmaan-vai-tarvitseeko-sita-jattaa-lainkaan/>.
- Lehtomaa, Merja. 2009. ”Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen”. Teoksessa *Kokemuksen tutkimus: merkitys – tulkinta – ymmärtäminen*, toimittanut Juha Perttula ja Timo Latomaa, 163–94. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus: Tila.
- Leskelä, Lotta. 2022. ”Kestokulttuuri arkkitehtuurissa ja muotoilussa -materiaali”. Alvar Aalto -säätiö.
- Lohtaja, Aleks. 2021. ”Alvar Aalto, avantgarde ja politiikka”. Teoksessa *Avantgarde Suomessa*, 192–213. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Melchionne, Kevin. 2017. ”Art and Well-Being”. *Estetika* 54 (2): 189–211. <https://doi.org/10.33134/eeja.163>.
- Melgin, Elina. 2014. ”Propagandaa vai julkisuusdiplomatia?: Taide ja kulttuuri Suomen maakuvan viestinnässä 1937-52”.
- Mäkikalli, Maija. 2021. *Laatuhuonekaluja koteihin: Boman, moderni ja suomalaisen huonekalutaitteen murros 1920-luvulta 1950-luvulle*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja 125. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.

- Naukkarinen, Ossi. 2009. ”Muotoilun estetiikka ja muotoiltu Suomi”. Teoksessa *Suomalainen muotoilu. Osa 3: Kohti kestäviä valintoja*, toimittanut Susann Vihma ja Marianne Aav, 51–72. Espoo: Weilin + Göös.
- . 2011. *Arjen estetiikka*. Aalto University. <https://aaltodoc.aalto.fi:443/handle/123456789/25241>.
- . 2015. ”Esteettisen jalanjäljen jäljillä”. Teoksessa *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi / toimittaneet Arto Haapala, Kalle Puolakka, Tarja Rannisto*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://dx.doi.org/10.21435/skst.1417>.
- Naukkarinen, Ossi, ja Aleks Salokannel. 2018. *Estetiikan avaruus: miten ymmärtää estetiikka 2000-luvulla?* Aalto-ARTS Books 2018, 3. Helsinki: Aalto-yliopisto.
- Nelskylä, Lena, ohj. 2023. ”Suomalainen ei uskalla sisustaa persoonallisesti ennenkuin on varma parisuhteen kestävydestä. Kulttuuriykkönen.” *Kulttuuriykkönen*. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-66410679>.
- Nikander, Pirjo, Matti Hyvärinen, Johanna Ruusuvoori, ja Vastapaino (kustantamo), toim. 2010. *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Nissinen, Elina. 2023. ”Suomessa kodilla näytetään, ”millä askelmalla yhteiskunnassa seisoo” – Asiantuntijat listaavat tämän hetken halutuimmat statussymbolit”. Helsingin Sanomat. 8. lokakuuta 2023. <https://www.hs.fi/koti/art-2000009785263.html>.
- Pallasmaa, Juhani. 2011. ”Alvar Aalto’s Concept of Dwelling”. Teoksessa *Alvar Aalto Houses*, toimittanut Sirkkaliisa Jetsonen ja Jari Jetsonen, 10–19. New York, UNITED STATES: Princeton Architectural Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=3387571>.
- Pesonen, Riitta. 1999. ”Henkilökohtainen taideteos - 1990-luvun koti sisältä”. Teoksessa *Yhteiset olohuoneet: näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949-1999*, toimittanut Minna Sarantola-Weiss, 194–205. Helsingissä: Otava.
- Radford, Antony, ja Tarkko Oksala. 2007. ”Alvar Aalto and the Expression of Discontinuity”. *Journal of Architecture (London, England)* 12 (3): 257–80. <https://doi.org/10.1080/13602360701469986>.
- Rannisto, Tarja, Kalle Puolakka, ja Arto Haapala, toim. 2015. *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi*. Finnish Literature Society / SKS. <https://doi.org/10.21435/skst.1417>.
- Saarikangas, Kirsi. 2002. *Asunnon muodonmuutoksia: puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 860. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- . 2006. *Eletyt tilat ja sukupuoli: asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1099. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Saito, Yuriko. 2007. *Everyday Aesthetics*. Oxford : New York: Oxford University Press.

- . 2017. *Aesthetics of the Familiar: Everyday Life and World-Making*. First edition. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780199672103.001.0001>.
- Salonen, Arto. 2014. ”Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma–yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla”. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 15: 31–62.
- Sarantola-Weiss, Minna, toim. 1999. *Yhteiset olohuoneet: näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949-1999*. Helsingissä: Otava.
- . 2011. ”Suomalaisen kodinsisustuskulttuurin muodostuminen 1900-luvulla”. Teoksessa *Sisustuskirja: tutkimuksellisia avauksia*, toimittanut Jaana Kärnä-Behm, 7–23. Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja 28. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Sitra. 2023. ”Kiertotalous”. Sitra. 2023. <https://www.sitra.fi/aiheet/kiertotalous/>.
- Soronen, Anne. 2011. ”Tavallisuudesta tyylikkyyteen? : Sukupuoli ja maku kodinmuutosohjelmissa”.
- Suominen, Anni. 2021. ”Modernin asumisen Suomi jälleenrakennuskaudella : A. Ahlström Oy:n ja Artekin tyyppitalonäyttelyt ajan kodin ilmentäjänä vuosina 1945–1946”. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/76272>.
- Suominen-Kokkonen, Renja. 2014. ”Aino Marsio-Aallon matkapäiväkirja ja Artek”. *Tahiti* 4 (3). <https://tahiti.journal.fi/article/view/85536>.
- Takala-Schreib, Vuokko. 2016. *Visuaalinen kuluttaminen: katseita, makuja ja muotokieliä*. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Taide + muotoilu + arkkitehtuuri 6/2016. Helsinki: Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.
- Taskinen, Anu. 2007. ”Kuluttaja tuli kotiin - sisustusihanne yhteiskunnan arvojen heijastamana”. Pro gradu, Jyväskylän yliopisto.
- Tuan, Yi-Fu. 1998. *Escapism*. Baltimore, Md: John Hopkins Univesrity Press.
- Tuovinen, Auni. 2022. ”Asuminen siirrettyssä pohjolaistalossa”. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Uimonen, Sirpa. 2019. ”Toimivasta tilasta mielenrauhan tyyssijaan: Kulttuurinen kuluttajatutkimus kodin tunnun jäsentymisestä merkityskokonaisuuksiksi pääasiallisessa kodissa ja kakkoskodissa”. Väitöskirja, Kuluttajaekonomia, Taloustieteen laitos, Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Welsch, Wolfgang. 1997. *Undoing Aesthetics. Theory, Culture & Society*. London: Sage.
- Yang, Chen. 2021. ”Research in the Instagram Context: Approaches and Methods”. *The Journal of Social Sciences Research*, nro 71 (helmikuuta): 15–21. <https://doi.org/10.32861/jssr.71.15.21>.

LIITTEET

LIITE 1 HAASTATTELURUNKO – ASIAANTUNTIJA

Pertti Männistön asiantuntijahaastattelu

TEEMA	KYSYMYKSET
Sisustustausta ja asumisen tavat	<p>Koetko, että keräilyn ohella myös sisustaminen on harrastukseksi?</p> <p>Miten kuvailisit omaa sisustustaustaasi? Millainen into on ollut sisustuksellisiin toimiin lapsuudessa? Onko jotain muita luovia harrastuksia?</p> <p>Minkälaisessa taloudessa asutte?</p> <p>Vaikuttaako yhteiselo toisen kanssa kodin ilmeeseen ja siellä tehtäviin ratkaisuihin?</p> <p>Perheenjäsenten harrastukset osana asumista? Ennen ja nyt?</p> <p>Miten sanoit Aallon asumiseen liittyvää ideologiaa, ja näkyykö se kodissanne?</p> <p>Miten käytätte kodin eri huoneita ja tiloja? Miten kalusteet asettuvat tiloihin?</p>
Aaltojen muotoilu osana sisustusta	<p>Millaiseksi miellät oman sisustuksen? Onko sillä tärkeä rooli kotona ja sinulle henkilökohtaisesti?</p> <p>Mikä on innostanut juuri tämän aikakauden designiin? Miten kiinnostus on kehittynyt?</p> <p>Millaisia muistoja sinulla on Aaltojen muotoilusta vuosien varrelta?</p> <p>Mitkä huonekalut valikoituvat osaksi kodinsisustusta? Teetkö siellä muutoksia?</p> <p>Miksi Aaltojen muotoilu on pitänyt pintansa vuodesta toiseen, mutta miksi se myös istuu nykysisustukseen ja innostuttaa ihmisiä tällä hetkellä?</p> <p>Oletko huomannut kiinnostuksen Aaltojen muotoiluun kasvaneen lähivuosina? Mihin se voisi liittyä?</p> <p>Näetkö, että Aalloilla sisustaminen on muuttunut? Onko jotain tapaa, miten et haluaisi huonekaluja käytettävän?</p> <p>Voitko avata muotoilutuotteiden hinnan muutoksia? Ennen edullinen nyt luksusta?</p> <p>Onko kotona jotakin erityisen tärkeitä esineitä? Miksi juuri ne?</p>
Sisustaminen harrastuksena – Kerrontaa arjesta ja kodista	<p>Mitkä tekijät luovat kotiin mukavuutta?</p> <p>Mitä sisustaminen/kodin pito merkitsee sinulle?</p> <p>Saatteko jostain vaikutteita sisustamiseen?</p> <p>Onko sisustaminen sinulle itsesi toteuttamista? Miten se ilmenee?</p>

	Herääkö sinulle tarve sisustaa/järjestellä? Onko siisteys tärkeää? Materiaalit sen mukaan?
Kiertotalous ja kestävä kulttuuri	Ohjaako sisustamistasi jokin ajatus? Liittyykö sisustamiseen sinulla, jotakin tärkeitä arvoja, joihin kiinnität huomiota? Kytkeytyvätkö nämä Aaltojen ideologiaan? Millaisia tunteita vanhantuntuinen esinemaailma herättää? Mitä vanha tavara edustaa? Onko huonekalujen taustalla tai tarinalla merkitystä? Millainen rooli kulumalla on? Oletko itse kunnostanut Aalto-huonekaluja? Onko olemassa jokin tilanne, milloin itse luopuisit jostain huonekalusta? Hankitko huonekaluja myös uutena – esim. Artekin uustuotantoa?
Sisustamiseen liittyvät haaveet ja toiveet	Onko sinulla sisustushaaveita? Nautitko siitä vaiheesta, kun pohdit, miten kotia voisi kehittää? Onko koti koskaan valmis?

LIITE 2 HAASTATTELUJEN TEEMAT - INSTAGRAM

Instagram-käyttäjien haastattelut - @ihanannan ja @heidi_kmlnn

Teema	Kysymys
Taustaa & oma sisustushistoria	Koetko, että sisustaminen on harrastukseksi? Muita luovia harrastuksia? Pystytkö hahmottamaan joitakin seikkoja, jotka ovat vaikuttaneet sisutukselliseen kiinnostukseksi?
Asumisen tavat	Minkälaisessa taloudessa asutte? Vaikuttaako se, kenen kanssa asuu erinäisiin ratkaisuihin? Millainen merkitys kodilla on sinulle? Mikä luo kodin tuntua? Miten käytätte kodin tiloja? Näkyvätkö perheenjäsenten harrastukset osana asumista?
Sisustaminen kokemuksena	Mitä sisustaminen/kodin pito merkitsee sinulle? Mitä tunteita sisustaminen toimintana herättää? Koetko sen luovuutta edistävänä tai itsensä ilmaisemisena?

	<p>Herääkö sinulle tarve sisustaa/järjestellä? Onko kotona jotakin erityisen tärkeitä esineitä?</p>
Instagram	<p>Onko Instagram vaikuttanut omiin sisustusmieltymyksiin? Vai haetko inspi- raatiota ja vaikutteita jostakin muualta? Näkyykö Instagramin-käyttö kodissasi? Kodin tuotoksellinen luonne Haluatko saada arvostusta muilta sisustusvalinnoilla? Pidätkö järjestyksestä ja siisteydestä? Miten se näkyy kuvien ottamisessa?</p>
Aaltojen muo- toilu osana si- sustusta	<p>Miten kuvailisit sisustustyyliäsi? Mikä on innostanut juuri tämän aikakauden designiin? Miten innostuit sisus- tamaan design ja/tai vintage-kalusteilla? Onko Aallon huonekaluissa jotakin erityistä, verrattuna muihin ajan huoneka- luihin? Haetko tietoa ja kartutat sitä muotoilutuotteista? Onko sisustaminen myös jollain tapaa keräilyä?</p>
Kiertotalous ja kestävä kulttuuri trendinä	<p>Millaiseksi miellät oman sisustuksen? Ohjaako sisustamistasi jokin ajatus? Tai liittyykö sisustamiseen sinulla, jotakin tärkeitä arvoja, joihin kiinnität huomiota? Mikä saa hankkimaan uusia tavaroita, sisustamaan tai tekemään muutoksia sisustukseen? Millaisia tunteita vanhantuntuinen esinemaailma herättää? Mitä vanha tavara edustaa? Onko huonekalujen taustalla tai tarinalla merkitystä? Millainen rooli on nostalgialla?</p>
Sisustamiseen liittyvät toiveet	<p>Onko sinulla sisustushaaveita? Onko sisustaminen sinulle aktiivista toimintaa? – Kuvittelu ja haaveilu Onko koti koskaan valmis?</p>